בע"ה

גליון נ' | ה'-ח' אייר

לְשַׁחֵק

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת אַחֲרֵי־מוֹת־וּקְדוֹשִׁים תשפ"ו

נ"ך: משלי פרקים ב"ה-ל"א

משנה: זבחים פרק י'

שיעור שבועי: הדרך לקדושה

הוספות: חת"ת // לוח הילולא דצדיקיא // סיפור חסידי

הקדמת המערכת

שבוע טוב ומבֹרך, לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

השבוע, שבוע **פרשת אחרי מות-קדושים** (ב'-ח' אייר), נמשיך - מעבר ללימוד החת"ת - בלימוד הנ"ך: נסיים השבוע את ספר משלי המופלא ושבוע הבא נתחיל בלימוד ספר איוב. פרק המשנה השבוע הוא פרק י' במסכת זבחים.

לבקשת רבינו שליט"א, החדש אנו זוכים ומצורף ללימוד החומש תרגום אונקלוס על כל פסוק, וכן הפתגם היומי מלוח "היום-יום".

השיעור השבועי מתוך הסדרה "מעין גנים" עוסק בפרשת קדושים ובמשמעות העמוקה של "קדושים תהיו", תוך התבוננות בסדר העבודה של הכנעה, הבדלה והמתקה ממורנו הבעש"ט. בנוסף, נציין השבוע את יום ההולדת של כ"ק אדמו"ר המהר"ש בב' באייר, ונתחזק בעבודת ה"לכתחילה אריבער".

כמובן, בתוספות ישנו גם לוח הילולות שאסור לפספס וסיפור חסידי על היהודי הקדוש.

בברכת לימוד תורה פורה ומרתק, שיהיו דברי תורה חדשים ומתוקים בפינו תמיד,

המערכת

***

למנויים, לקבלת הגליון באיימייל, לתרומות, הערות והארות – noam23@gmail.com

|| עריכה: נעם אליה גרוסברג // הפקה: עפר זמיר בן יעקב ||

טבלת הלִמוד לחדש איר

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת קדש
כ"ה ניסן משלי י"ח	**כ"ו ניסן** משלי י"ט	**כ"ז ניסן** משלי כ'	**כ"ח ניסן** כל אשר ביכלתכם! משלי כ"א	**כ"ט ניסן** משלי כ"ב	**ל' ניסן** משלי כ"ג	**א' אייר** תזריע-מצֹרע משלי כ"ד זבחים פ"ט
ב' אייר יום הולדת המהר"ש לכתחילה אריבער משלי כ"ה	**ג' אייר** משלי כ"ו	**ד' אייר** משלי כ"ז	**ה' אייר** משלי כ"ח	**ו' אייר** משלי כ"ט	**ז' אייר** משלי ל'	**ח' אייר** אחרי־מות־קדשים משלי ל"א זבחים פ"י
ט' אייר איוב א'	**י' אייר** איוב ב'	**י"א אייר** איוב ג'	**י"ב אייר** איוב ד'	**י"ג אייר** איוב ה'	**י"ד אייר** איוב ו'	**ט"ו אייר** אמור איוב ז' זבחים פי"א
ט"ז אייר איוב ח'	**י"ז אייר** איוב ט'	**י"ח אייר** **ל"ג בעומר** איוב י'	**י"ט אייר** איוב י"ב	**כ' אייר** איוב י"ג	**כ"א אייר** איוב י"ד	**כ"ב אייר** בהר־בחקתי איוב ט"ו זבחים פי"ב
כ"ג אייר איוב ט"ז	**כ"ד אייר** איוב י"ז	**כ"ה אייר** איוב י"ח	**כ"ו אייר** איוב י"ט	**כ"ז אייר** איוב כ'	**כ"ח אייר** איוב כ"א	**כ"ט אייר** במדבר איוב כ"ב זבחים פי"ג

יום ראשון // ב' אייר

הומש - ראשון פרשת אחו"ק

(א) {פרשת אחרי מות} {פ} וַיְדַבֵּר יְ אֶל־מֹשֶׁה אַחֲרֵי מֹות שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי־יְ וַיָּמֻתוּ:

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בָּתַר דְּמִיתוּ תְּרֵין בְּנֵי אַהֲרֹן בְּקָרוֹבֵיהוֹן אִישְׁתָּא נוּכְרֵיתָא קֳדָם יְיָ וּמִיתוּ.

אחרי מות שני בני אהרן - מה תלמוד לומר? היה ר' אלעזר בן עזריה מושלו, משל לחולה שנכנס אצלו רופא, אמר לו: אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב, ובא אחר ואמר לו: אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני, זה זירזו יותר מן הראשון, לכך נאמר: אחרי מות שני בני אהרן.

(ב) וַיֹּאמֶר יְ אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאַל־יָבֹא בְכָל־עֵת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָאָרֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל־הַכַּפֹּרֶת:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן אֲחוּךְ וְלָא יְהֵי עָלֵיל בְּכָל עִדָּן לְקוּדְשָׁא מִגָּיו לְפָרוּכְתָּא לְקֳדָם כָּפוּרְתָּא דְּעַל אֲרוֹנָא וְלָא יְמוּת אֲרֵי בַּעֲנָנָא אֶנָא מִתְגְּלֵי עַל בֵּית כַּפּוֹרֵי.

ויאמר י"י אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא - שלא ימות כדרך שמתו בניו. [ואמר ר' חייא בר אבא: באחד בניסן מתו בניו של אהרן ומזכיר מיתתן ביום הכפורים שמיתת צדיקים מכפרת כיום כיפור מכפר.] **ולא ימות** - שאם בא הוא מת. **כי בענן אראה וגו'** - כי תמיד אני אראה שם עם עמוד ענני, ולפי שגילוי שכינתי שם יזהר שלא ירגיל לבא, זהו פשוטו. **ורבותינו דרשוהו: אל יבא** - כי אם בענן הקטרת ביום הכפורים.

(ג) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל־הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה:

בְּדָא יְהֵי עָלֵיל אַהֲרֹן לְקוּדְשָׁא בְּתוֹר בַּר תּוֹרֵי לְחַטָּתָא וּדְכַר לַעֲלָתָא.

בזאת - גימטריא שלו: ארבע מאות ועשר, רמז לשני בית ראשון. **בזאת יבא אהרן** - ואף זאת לא בכל עת, כי אם ביום הכפורים, כמו שמפורש בסוף הפרשה: בחדש השביעי בעשור לחדש (ויקרא ט"ז, כ"ט).

(ד) כְּתֹנֶת־בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי־בַד יִהְיוּ עַל־בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יִצְנָף בִּגְדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת־בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם:

כְּתוּנָא דְּבוּצָא דְּקוּדְשָׁא יִלְבַּשׁ וּמִכְנְסִין דְּבוּץ יְהוֹן עַל בִּשְׂרֵיהּ וְהֶמְיָנָא דְּבוּצָא יֵיסַר וּמַצְנַפְתָּא דְּבוּצָא יַחֵית בְּרֵישֵׁיהּ לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא אִנּוּן וְיַסְחֵי בְּמַיָּא יָת בִּשְׂרֵיהּ וְיִלְבְּשִׁנּוּן.

כתנת בד וגו' - מגיד שאינו משמש בפנים בשמנה בגדים שהוא משמש בהן בחוץ, שיש בהן זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, אלא בארבעה ככהן הדיוט, וכולן של בוץ. **קדש ילבש** - שיהו משל הקדש. **יצנף** - תרגומו: יחית ברישיה, מן יניח בראשו, כמו: ותנח בגדו (בראשית ל"ט, ט"ז), ואחתתיה. **ורחץ במים** - אותו היום טעון טבילה בכל חליפותיו, וחמש פעמים היה מחליף מעבודות פנים לעבודות חוץ, ומחוץ לפנים, ומשני מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב. ובכל חליפה טעון טבילה ושני קידושי ידים ורגלים מן הכיור.

(ה) וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי־שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה:
וּמִן כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִסַּב תְּרֵין צְפִירֵי עִזֵּי לְחַטָּתָא וּדְכַר חַד לַעֲלָתָא.

(ו) וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ:
וְיִקְרֵיב אַהֲרֹן יָת תּוֹרָא דְּחַטָּתָא דִּילֵיהּ וְיכַפַּר עֲלוֹהִי וְעַל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ.
את פר החטאת אשר לו - הוא האמור למעלה, ולימדך כאן שמשלו הוא בא, ולא משל ציבור. **וכפר בעדו ובעד ביתו** - מתוודה עליו עוונותיו ועוונות ביתו.

(ז) וְלָקַח אֶת־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
וְיִסַּב יָת תְּרֵין צְפִירִין וְיקִים יָתְהוֹן קֳדָם יְיָ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא.

(ח) וְנָתַן אַהֲרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיְיָ וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל:
וְיִתֵּין אַהֲרֹן עַל תְּרֵין צְפִירִין עַדְבִּין עַדְבָּא חַד לְשְׁמָא דַּיְיָ וְעַדְבָּא חַד לַעֲזָאזֵל.
ונתן גורלות - מעמיד אחד לימין ואחד לשמאל, ונותן שתי ידיו בקלפי, ונוטל גורל בימין וחברו בשמאל, ונותנן עליהם, את שכתוב בו לשם הוא לשם, ושכתוב בו לעזאזל משתלח. **לעזאזל** - הר עז וקשה, צוק גבוה, שנאמר: ארץ גזירה (ויקרא ט"ז, כ"ב) - חתוכה.

(ט) וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַיְיָ וְעָשֵׂהוּ חַטָּאת:
וְיקְרֵיב אַהֲרֹן יָת צְפִירָא דְּסְלֵיק עֲלוֹהִי עַדְבָּא לְשְׁמָא דַּיְיָ וְיַעְבְּדִנֵּיהּ חַטָּתָא.
ועשהו חטאת - כשמניח גורל עליו קורא לו שם, ואומר: לי"י חטאת.

(י) וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד־חַי לִפְנֵי יְיָ לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה:
וּצְפִירָא דְּסְלֵיק עֲלוֹהִי עַדְבָּא לַעֲזָאזֵל יִתְקַם כְּד חַי קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עֲלוֹהִי לְשַׁלָּחָא יָתֵיהּ לַעֲזָאזֵל לְמַדְבְּרָא.
יעמד חי - כמו: יועמד חי על ידי אחרים, ותרגומו: יתוקם חי. מה תלמוד לומר? לפי שנאמר: לשלח אותו לעזאזל, ואיני יודע שילוחו אם למיתה אם לחיים, לכך נאמר: יעמד חי - עמידתו חי עד שישתלח, מכאן ששילוחו למיתה. **לכפר עליו** - שיתוודה עליו, כדכתיב: והתודה עליו וגו' (ויקרא ט"ז, כ"א).

(יא) וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ:
וְיקְרֵיב אַהֲרֹן יָת תּוֹרָא דְּחַטָּתָא דִּילֵיהּ וְיכַפַּר עֲלוֹהִי וְעַל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ וְיִכּוֹס יָת תּוֹרָא דְּחַטָּתָא דִּילֵיהּ.
וכפר בעדו וגו' - ווידוי שיני עליו ועל אחיו הכהנים, שהן כולן קרוין ביתו, שנאמר: בית אהרן ברכו וגו' (תהלים קל"ה, י"ט), מיכן שהכהנים מתכפרים, וכל כפרתן אינה אלא על טומאת מקדש וקדשיו, כמה שנאמר: וכפר על הקדש מטומאות וגומ' (ויקרא ט"ז, ט"ז).

(יב) וְלָקַח מְלֹא־ַהמַּחְתָּה גַּחֲלֵי־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְיָ וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת:

וְיִסַּב מְלֵי מַחְתִּיתָא גּוּמְרִין דְּאִישָׁא מֵעִלָּוֵי מַדְבְּחָא מִן קֳדָם יְיָ וּמְלֵי חוּפְנוֹהִי קְטֹרֶת בּוּסְמִין דַּקִּיקִין וְיַעֵיל מִגָּיו לְפָרוּכְתָּא.

מעל המזבח - החיצון. **מלפני י״י** - מצד שלפני הפתח, והוא צד מערבי. **דקה** - מה תלמוד לומר: דקה, והלא כל הקטרת דקה היא, שנאמר: ושחקת ממנה הדק (שמות ל׳, ל״ו)? אלא שתהא דקה מן הדקה, שמערב יום הכפורים היה מחזירה למכתשת.

(יג) וְנָתַן אֶת־הַקְּטֹרֶת עַל־הָאֵשׁ לִפְנֵי יְיָ וְכִסָּה | עֲנַן הַקְּטֹרֶת אֶת־הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת:

וְיִתֵּין יָת קְטֹרֶת בּוּסְמַיָּא עַל אִישָׁתָא קֳדָם יְיָ וְיִחְפֵּי עֲנַן קְטוֹרְתָּא יָת כָּפוּרְתָּא דְּעַל סָהֲדוּתָא וְלָא יְמוּת.

על האש - שבתוך המחתה. **ולא ימות** - הא אם לא עשאה כתיקנה, חייב מיתה.

(יד) וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע־פְּעָמִים מִן־הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ:

וְיִסַּב מִדְּמָא דְּתוֹרָא וְיַדֵּי בְּאֶצְבְּעֵיהּ עַל אַפֵּי כָּפוּרְתָּא קִדּוּמָא וּקְדָם כָּפוּרְתָּא יַדֵּי שְׁבַע זִמְנִין מִן דְּמָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ.

והזה באצבעו - הזאה אחת במשמע. **ולפני הכפרת שבע** - הרי אחת למעלה ושבע למטה.

(טו) וְשָׁחַט אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת־דָּמוֹ אֶל־מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת־דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל־הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת:

וְיִכּוֹס יָת צְפִירָא דְּחַטָּתָא דְּלַעַמָּא וְיַעֵיל יָת דְּמֵיהּ לְמִגָּיו לְפָרוּכְתָּא וְיַעֲבֵיד לִדְמֵיהּ כְּמָא דַּעֲבַד לִדְמָא דְּתוֹרָא וְיַדֵּי יָתֵיהּ עַל כָּפוּרְתָּא וּקְדָם כָּפוּרְתָּא.

אשר לעם - מה שהפר מכפר על הכהנים, מכפר השעיר על ישראל, והוא השעיר שעלה עליו הגורל לשם. **כאשר עשה לדם הפר** - אחת למעלה ושבע למטה.

(טז) וְכִפֶּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם:

וְיכַפַּר עַל קוּדְשָׁא מִסּוֹאֲבָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִמִּרְדֵּיהוֹן לְכָל חֲטָאֵיהוֹן וְכֵן יַעֲבֵיד לְמַשְׁכַּן זִמְנָא דְּשָׁרֵי עִמְּהוֹן בְּגוֹ סוֹאֲבָתְהוֹן.

מטומאות בני ישראל - על הנכנסין למקדש בטומאה, ולא נודע להם בסוף, שנאמר: לכל חטאתם, וחטאת הוא שוגג. **ומפשעיהם** - אף הנכנסים למקדש מזיד בטומאה. **וכן יעשה לאהל מועד** - כשם שהזה משניהם: אחת למעלה ושבע למטה, כך מזה על הפרכת מבחוץ משניהם: אחת למעלה ושבע למטה. **השכן אתם בתוך טמאתם** - אף על פי שהם טמאים, שכינה ביניהם.

(יז) וְכָל־אָדָם לֹא־יִהְיֶה| בְּאָהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד־צֵאתוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל:

וְכָל אֱנָשׁ לָא יְהֵי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא בְּמֵיעַלֵּיהּ לְכַפָּרָא בְּקוּדְשָׁא עַד מִפְּקֵיהּ וְיכַפַּר עֲלוֹהִי וְעַל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ וְעַל כָּל קְהָלָא דְּיִשְׂרָאֵל.

(יח) {שני} וְיָצָא אֶל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי־יְיָ וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וְיִפּוֹק לְמַדְבְּחָא דְּקֳדָם יְיָ וְיכַפַּר עֲלוֹהִי וְיִסַּב מִדְּמָא דְּתוֹרָא וּמִדְּמָא דְּצִפִּירָא וְיִתֵּין עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר.

אל המזבח אשר לפני י"י - זה מזבח הזהב שהוא לפני י"י בהיכל. ומה תלמוד לומר: ויצא? לפי שהזה ההזאות על הפרכת ועמד מן המזבח ולפנים והזה, ובמתנות המזבח מזקיקו לצאת מן המזבח ולחוץ. ויתחיל מקרן מזרחית צפונית. **וכפר עליו** - ומה היא כפרתו, **ולקח מדם הפר ומדם השעיר** - מעורבין זה לתוך זה.

(יט) וְהִזָּה עָלָיו מִן־הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְיִדֵּי עֲלוֹהִי מִן דְּמָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ שְׁבַע זִמְנִין וִידַכֵּינֵיהּ וְיקַדְּשִׁנֵּיהּ מִסּוֹאֲבָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

והזה עליו מן הדם - אחר שנתן מתנות באצבע על קרנותיו, מזה שבע הזאות על גגו.

וטהרו וקדשו - טהרו ממה שעבר, וקדשו לעתיד לבא.

(כ) וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת־הַשָּׂעִיר הֶחָי:

וְיִשֵּׁיצֵי מִלְכַפָּרָא עַל קוּדְשָׁא וְעַל מַשְׁכַּן זִמְנָא וְעַל מַדְבְּחָא וְיִקְרֵיב יָת צְפִירָא חַיָּא.

(כא) וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת־שְׁתֵּי יָדָו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחָי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת־כָּל־עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטֹּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד־אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה:

וְיִסְמוֹךְ אַהֲרֹן יָת תַּרְתֵּין יְדוֹהִי עַל רֵישׁ צְפִירָא חַיָּא וִיוַדֵּי עֲלוֹהִי יָת כָּל עֲוָיָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָת כָּל מְרָדֵיהוֹן לְכָל חֲטָאֵיהוֹן וְיִתֵּין יָתְהוֹן עַל רֵישׁ צְפִירָא וִישַׁלַּח בִּידָא גְּבַר דְּזִמִּין לְמִהָךְ לְמַדְבְּרָא.

איש עתי - המוכן לכך מיום אתמול.

(כב) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת־כָּל־עֲוֹנֹתָם אֶל־אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשִׁלַּח אֶת־הַשָּׂעִיר בַּמִּדְבָּר:

וְיִטּוֹל צְפִירָא עֲלוֹהִי יָת כָּל חוֹבֵיהוֹן לַאֲרַע דְּלָא יָתְבָא וְישַׁלַּח יָת צְפִירָא בְּמַדְבְּרָא.

(כג) וּבָא אַהֲרֹן אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת־בִּגְדֵי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:

וְייֵעוֹל אַהֲרֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְישַׁלַּח יָת לְבוּשֵׁי בוּצָא דִּלְבַשׁ בְּמֵיעַלֵּיהּ לְקוּדְשָׁא וְיַצְנְעִנּוּן תַּמָּן.

ובא אהרן אל אהל מועד - רבותינו אמרו: שאין זה מקומו של מקרא זה. ונתנו טעם לדבריהם במסכת יומא (בבלי יומא ל"ב.), ואמרו שכל הפרשה כולה נאמרה על סדר העבודה, חוץ מביאה זו, שהיא אחר עשיית עולתו ועולת העם והקטרת אימורי פר ושעיר שנעשין בחוץ בבגדי זהב, וטובל ומקדש ופושטן ולובש בגדי לבן. **ובא אל אהל**

מועד - להוציא את הכף ואת המחתה, שהקטיר את הקטרת לפניי ולפנים. **ופשט את בגדי הבד** - אחר שהוציאה, ולבש בגדי זהב לתמיד של בין הערבים. וזהו סדר העבודות: תמיד של שחר בבגדי זהב, ועבודות פר ושעיר הפנימיים וקטרת של מחתה בבגדי לבן, ואילו ואיל העם ומקצת המוספין בבגדי זהב, והוצאת כף ומחתה בבגדי לבן, ושירי המוספין ותמיד של בין הערבים וקטרת ההיכל שעל גבי מזבח הפנימי בבגדי זהב. וסדר המקראות לפי העבודות כך הוא: ושלח את השעיר במדבר (ויקרא ט"ז, כ"ב), ורחץ את בשרו במים וגומ' (ויקרא ט"ז, כ"ד), ויצא ועשה את עלתו ואת עלת העם וגומ' (ויקרא ט"ז, כ"ד), ואת חלב החטאת וגומ' (ויקרא ט"ז, כ"ה), וכל הפרשה עד: ואחר יבא אל המחנה (ויקרא ט"ז, כ"ו), ואחר כך: ובא אהרן. **והניחם שם** - מלמד שטעונין גניזה, ולא ישתמש באותן ארבעה בגדים ליום כפורים אחר.

(כד) וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת־בְּגָדָיו וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־עֹלַת הָעָם וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד הָעָם:

וְיָסַחֵי יָת בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא בַּאֲתַר קַדִּישׁ וְיִלְבַּשׁ יָת לְבוּשׁוֹהִי וְיִפּוֹק וְיַעֲבֵיד יָת עֲלָתֵיהּ וְיָת עֲלַת עַמָּא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי וְעַל עַמָּא.

ורחץ את בשרו וגומ' - למעלה למדנו מורחץ במים את בשרו ולבשם (ויקרא ט"ז, ד'), שכשהוא משנה מבגדי זהב לבגדי לבן שטעון טבילה, שבאותה טבילה פשט בגדי זהב שעבד בהן עבודת תמיד של שחר, ולובש בגדי לבן לעבודת היום. וכאן לימדנו שכשהוא משנה מבגדי לבן לבגדי זהב, טעון טבילה. **במקום קדוש** - המקודש בקדושת עזרה, והיא היתה בגג בית הפרוה. וכן ארבע הטבילות הבאות חובה ליום, אבל הראשונה היתה בחול. **ולבש את בגדיו** - שמונה בגדים שהוא עובד בהן כל ימות השנה. **ויצא** - מן ההיכל אל החצר, שמזבח העולה שם. **ועשה את עולתו** - ואיל לעולה האמור למעלה: בזאת יבא אהרן וגומ' (ויקרא ט"ז, ג'). **ואת עלת העם** - ואיל אחד לעולה האמור למעלה: ומאת עדת בני ישראל וגומ' (ויקרא ט"ז, ה').

תהלים - פרקים י'-י"ז

תניא יומי - פרק מ"ד

והנה כל מדרגת אהבה משתי מדרגות אלו, אהבה רבה ואהבת עולם, נחלקת לכמה בחינות ומדרגות לאין קץ, כל חד לפום שיעורא דיליה, כמו שכתבו בזוהר הקדוש על פסוק "נודע בשערים בעלה", דא קודשא בריך הוא, דאיהו אתידע ואתדבק לכל חד לפום מה דמשער בלביה וכו'. ולכן נקראים דחילו ורחימו "הנסתרות לה' אלהינו", ותורה ומצוות הן הנגלות לנו ולבנינו לעשות כו'. כי תורה אחת ומשפט אחד לכולנו בקיום כל התורה ומצוות בבחינת מעשה. מה שאין כן בדחילו ורחימו, שהם לפי הדעת את ה' שבמוח ולב, כנזכר לעיל. אך אחת היא אהבה הכלולה מכל בחינות ומדרגות אהבה רבה ואהבת עולם, והיא שוה לכל נפש מישראל וירושה לנו מאבותינו. והיינו מה שכתב הזוהר על פסוק "נפשי אויתיך בלילה" וגו', דירחים לקודשא בריך הוא רחימותא דנפשא ורוחא, כמה דאתדבקו אילין בגופא וגופא רחים לון וכו'. וזהו שכתוב "נפשי אויתיך", כלומר, מפני שאתה ה' נפשי וחיי האמתיים, לכך "אויתיך". פירוש, שאני מתאוה ותאב לך כאדם המתאוה לחיי

נפשו, וכשהוא חלש ומעונה, מתאוה ותאב שתשוב נפשו אליו. וכן כשהוא הולך לישן, מתאוה וחפץ שתשוב נפשו אליו כשייעור משנתו. כך אני מתאוה ותאב לאור אין סוף ברוך הוא, חיי החיים האמיתיים, להמשיכו בקרבי על ידי עסק התורה בהקיצי משנתי בלילה, דאורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד. כמו שכתב הזוהר שם, דבעי בר נש מרחימותא דקודשא בריך הוא למיקם בכל לילא, לאשתדלא בפולחניה עד צפרא כו'.

לוח היום־יום

ב' איר, י"ז לעומר

יום הולדת את אאזמו"ר [המהר"ש] - בשנת תקצ"ג.

צו זיבען יאהר האט עם אמאל דער צ"צ [צמח צדק] פארהערט. דער זיידע האט געמאכט אזוי גוט, אז זיין מלמד איז זייער נתפעל געווארען, האט זיך ניט געקענט איינהאלטען און געזאגט דעם צ"צ [צמח צדק]: הא, וואס זאגט איהר, ער מאכט גוט. דער צ"צ [צמח צדק] האט איהם געענטפערט: וואס איז די התפעלות, אז תפארת שבתפארת מאכט גוט.

תרגום:

בגיל שבע בחנו פעם אדמו"ר ה"צמח צדק". הסבא [מהר"ש] כל כך הרשים, שהמלמד שלו התפעל מאד, לא היה מסוגל להתאפק, ואמר לצ"צ: הא, מה אתם אומרים, הוא עושה זאת טוב?... ענה לו הצ"צ: מה יש להתפעל ש"תפארת שבתפארת" עושה זאת טוב...

נ"ך יומי - משלי פרק כ"ה

(א) {פ} גַּם־אֵלֶּה מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר הֶעְתִּיקוּ אַנְשֵׁי | חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה:

אשר העתיקו - חיזרו לדורשם. כשנתמנה חזקיהו מלך, הושיב תלמידים בכל עיר ועיר, כדאמרינן בחלק (בבלי סנהדרין צ"ד:): בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ. העתיקו - החזיקו.

(ב) כְּבֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר וּכְבֹד מְלָכִים חֲקַר דָּבָר:

כבוד אלהים - כגון מעשה מרכבה ומעשה בראשית. וכבוד מלכים - כשאתה דורש בכבוד חכמים ובסייג שעשו לתורה ובגזירות שגזרו, שם יש לך לחקור ולשאל טעם לדבר. אבל כשאתה דורש במעשה מרכבה ומעשה בראשית ובחוקים הכתובים בתורה, כגון דברים שהשטן משיב עליהם כגון אכילת חזיר וכלאי כרם ושעטנז, אין לך לחקור אלא להסתיר ולומר: גזירת מלך היא.

(ג) שָׁמַיִם לָרוּם וָאָרֶץ לָעֹמֶק וְלֵב מְלָכִים אֵין חֵקֶר:

אין חקר - לרום שמים ולעומק הארץ וללב מלכים, שכמה דינים באים לפניהם וכמה מלחמות ולכולם צריכים לתת לב. ואם כל הלשונות מדברים וכל הידים כותבות אין מספיקים לכתוב חללה של רשות.

(ד) הָגֹו סִיגִים מִכֶּסֶף וַיֵּצֵא לַצֹּרֵף כֶּלִי:

(ד-ה) הגו סיגים מכסף וגו' הגו רשע וגו' - הגו - מַשׁוֹך, כמו כאשר הוגה מן המסלה (שמואל ב כ', י"ג). כשם שאין הכלי של כסף יוצא למלאכת צירוף עד שיוציאו ממנו סיגים של נחשת שבו, כך אין הצבור נפטרים מן העונש עד שיוציאו הרשעים מתוכם ויעשו בהם דין.

(ה) הָגֹו רָשָׁע לִפְנֵי־מֶלֶךְ וְיִכֹּון בַּצֶּדֶק כִּסְאֹו:

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק ד]

(ו) אַל־תִּתְהַדַּר לִפְנֵי־מֶלֶךְ וּבִמְקוֹם גְּדֹלִים אַל־תַּעֲמֹד:

אל תתהדר - להראות כבודך ולהתגאות לפני גדול ממך.

(ז) כִּי טֹוב אֲמָר־לְךָ עֲלֵה הֵנָּה מֵהַשְׁפִּילְךָ לִפְנֵי נָדִיב אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ:

כי טוב שיאמרו לך עלה הנה - משתכנס בלא רשות וישפילוך לאמר: צא. אשר ראו עיניך - דבר זה שהוא אמת.

(ח) אַל־תֵּצֵא לָרֹב מַהֵר פֶּן מַה־תַּעֲשֶׂה בְּאַחֲרִיתָהּ בְּהַכְלִים אֹתְךָ רֵעֶךָ:

פן מה תעשה - פן תבא לידי לא תדע מה לעשות באחריתה.

(ט) רִיבְךָ רִיב אֶת־רֵעֶךָ וְסֹוד אַחֵר אַל־תְּגַל:

ריבך ריב את רעך - ואם על כרחך אתה צריך לריב ולהוכיח עם רעך, מכל מקום סוד אחר אל תגל - אל תזכיר לו דופי אבותיו שמתו, ואין הכל יודעין אותו ואתה מגלהו.

(י) פֶּן־יְחַסֶּדְךָ שֹׁמֵעַ וְדִבָּתְךָ לֹא תָשׁוּב:

פן יחסדך - יחרפך, חרפת מצרים (יהושע ה', ט') מתרגמינן חיסודא דמצראי, פן יחסדך השומע ויקראוך מוציא דבה.

(יא) תַּפּוּחֵי זָהָב בְּמַשְׂכִּיּוֹת כֶּסֶף דָּבָר דָּבֻר עַל־אָפְנָיו:

תפוחי זהב - כעין כפתורים שמציירים על משכיות כסף. משכיות - כלים המצופים בכסף, כמו ושכתי כפי (שמות ל"ג, כ"ב). **דבר דבור על אופניו** - על כנו ומושבו, ודוגמתו נשאתי אימיך אפונה (תהלים פ"ח, ט"ז) - מבוססת ומיושבת בקרבי. ואין זה מגזרת אופן וגלגל, שאילו כן היה לו לינקד אוֹפָנָיו, כמו האופנים (מלכים א ז', ל"ב), ולא יפול בו נקודת חטף קמץ.

(יב) נֶזֶם זָהָב וַחֲלִי־כֶתֶם מוֹכִיחַ חָכָם עַל־אֹזֶן שֹׁמַעַת:

וחלי כתם - עֲדִיֵי קבוצת זהב. **חלי** - כמו ותעד נזמה וחלייתה (הושע ב', ט"ו), כמו חלאים (שיר השירים ז', ב'). **כתם** - לשון תכשיטי זהב, וכן ראשו כתם פז (שיר השירים ה', י"א).

(יג) כִּצְנַת־שֶׁלֶג| בְּיוֹם קָצִיר צִיר נֶאֱמָן לִשֹׁלְחָיו וְנֶפֶשׁ אֲדֹנָיו יָשִׁיב:

כצנת שלג - כקור ימי השלג שהבריות מתאות לו בימות הקציר, ולא שלג ממש, שהשלג לא טוב בקציר.

(יד) {פ} נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אָיִן אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת־שָׁקֶר:

נשיאים ורוח וגשם וגו' - כאשר יהיה תוחלת שוא, כשהשמים מתקשרים בעבים והרוח מנשבת והבריות מצפות שיבא הגשם ואינו בא, והם מצטערים על כיליון עיניהם, כך איש מתפאר לאמר כך וכך צדקה אתן ליד גבאי, והוא משקר, וכלות עיני העניים למתנתו ואינה באה.

(טו) בְּאֹרֶךְ אַפַּיִם יְפֻתֶּה קָצִין וְלָשׁוֹן רַכָּה תְּשַׁבֶּר־גֶּרֶם:

בארך אפים יפותה קצין - בעוד שהקב"ה מאריך אפו ואינו נפרע, יתנו לב החוטאים לפתותו בתשובה ותפלה ותחנונים. **ולשון רכה** - בתפלה ותחנונים. תשבר - עוצם קושי הגזירה הרעה.

(טז) דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכֹל דַּיֶּךָּ פֶּן־תִּשְׂבָּעֶנּוּ וְהַקֵּאתוֹ:

(טז-יז) **דבש מצאת אכול דייך וגו' הוקר רגלך וגו'**- כשם שאם מצאת דבש והוא מתוק לחכך, צריך אתה שלא לאכול יותר מדאי, פן תשבענו והקאתו (משלי כ"ה, ט"ז), כן הוקר רגלך מבית רעך - שאף על פי שהוא מקרבך, מנע רגלך מלבוא בביתו יום יום, פן ישבעך ושנאך. ולעניין מדרשו (בבלי חגיגה ז'.): אל תהי רגיל לחטוא שוגג ולהביא תדיר חטאות ואשמות לביתו של הקב"ה הקרוי ריע לישראל: זה דודי וזה רעי (שיר השירים ה', ט"ז).

(יז) הַקַּר רַגְלְךָ מִבֵּית רֵעֶךָ פֶּן־יִשְׂבָּעֲךָ וּשְׂנֵאֶךָּ:

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

(יח) מֵפִיץ וְחֶרֶב וְחֵץ שָׁנוּן אִישׁ עָנֶה בְרֵעֵהוּ עֵד שָׁקֶר:

מפיץ - שם כלי מלחמה.

(יט) שֵׁן רֹעָה וְרֶגֶל מוּעָדֶת מִבְטָח בּוֹגֵד בְּיוֹם צָרָה:

שן רועה - רצוצה. **מועדת** - כמו לא תמעד אשוריו (תהלים ל"ז, ל"א). **מבטח בוגד** - מכזב בו ביום צרתו כשן רצוצה וכרגל מועדת.

(כ) מַעֲדֵה־בֶגֶד| בְּיוֹם קָרָה חֹמֶץ עַל־נָתֶר וְשָׁר בַּשִּׁרִים עַל לֵב־רָע:

מעדה בגד ביום קרה - כמו בגד עדים (ישעיהו ס"ד, ה') - בגד מוסר, שראוי להסירו מעל האדם לפי שהוא בלוי, כדמתרגמינן ויסר (בראשית מ"א, מ"ב) - ואעדי. וכה פתרון המקרא: בגד בלוי הרי הוא ביום קרה כחומץ על נתר. **נתר** - מין אדמה רכה, כגון אדמה לבנה שלנו שקורין קְרֵייא. והיו חוקקין אותה ועושין כלים, ואם יפול בתוכו חומץ ממסמסו ונשחת. **אף שר בשירים על לב רע** - דומה לשניהם. ומה הוא שר בשירים על לב רע - זה המלמד תורה לתלמיד רשע שאין בלבו לקיימה.

(כא) {פ} אִם־רָעֵב שׂנאך הַאֲכִלֵהוּ לָחֶם וְאִם־צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם:

אם רעב שונאך - כמשמעו. ורבותינו פירשוהו (מדרש תהלים ל״ד, כ״ג) על יצר הרע: אם רעב הוא ואומר לך להשביעו בעבירות משך עצמך לבית המדרש והאכילהו מלחמה של תורה, וכן השקהו מים - מימיה של תורה.

(כב) כִּי גֶחָלִים אַתָּה חֹתֶה עַל־רֹאשׁוֹ וַיי יְשַׁלֶּם־לָךְ:

כי גחלים - הם לו, שאתה חותה שואב מן המדורה לתת על ראשו. **חותה** - כל שאיבת גחלים מתוך ההיסק קרוייה חתייה, כמה דאת אמר: לחתות אש מיקוד (ישעיהו ל׳, י״ד). **וי״י ישלם לך** - ישלימנו עמך, שלא יתגבר עליך.

(כג) רוּחַ צָפוֹן תְּחוֹלֵל גֶּשֶׁם וּפָנִים נִזְעָמִים לְשׁוֹן סֵתֶר:

תחולל גשם - תוליד ותברא את הגשם. **ופנים נזעמים תחולל לשון סתר** - לשון הרע גורם שיהו פני הקב״ה זעומים. וכה פתרון המקרא: רוח צפון עשויה לחולל גשם ולשון סתר עשויה לחולל פנים נזעמים.

(כד) טוֹב שֶׁבֶת עַל־פִּנַּת־גָּג מֵאֵשֶׁת [מִדְיָנִים] (מדונים) וּבֵית חָבֶר:

טוב לשבת על פנת גג - כנגד סילוק שכינה נאמר. אשת מדיינים - כנסת ישראל שהרשיעו להקב״ה והקניטוהו במעשיהם. ובית חבר - בית שחיברו בו את הצלמים לשכינה.

(כה) מַיִם קָרִים עַל־נֶפֶשׁ עֲיֵפָה וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאֶרֶץ מֶרְחָק:

מים קרים עשויים להשיב נפש עייפה. **ושמועה טובה מארץ מרחק** - אף היא שווה להם, שכן מצינו ביעקב: ותחי רוח יעקב אביהם (בראשית מ״ה, כ״ז).

(כו) מַעְיָן נִרְפָּשׁ וּמָקוֹר מָשְׁחָת צַדִּיק מָט לִפְנֵי־רָשָׁע:

מעין נרפס - עכור ברגלים. **צדיק מט לפני רשע** - כשהצדיק מט לפני הרשע וירא להוכיח על פניו דרכו שנאוי הדבר כמעיין נרפס ומקור משחת.

(כז) אָכֹל דְּבַשׁ הַרְבּוֹת לֹא־טוֹב וְחֵקֶר כְּבֻדָם כָּבוֹד:

אכול דבש הרבות - יותר מדאי, **לא טוב** - רמז הדבר לדורש במעשה בראשית ומעשה מרכבה לגלות לרבים. ועמי הארץ מלגלגים על הדברים ושואלים מה למעלה ומה למטה. **וחקר כבודם כבוד** - והיכן חקר הדבר שראוי לחקור בדברי חכמים שכבודם כבוד? בגזירותיהם יש לשאול: מה טעם גזרו כך, ומה טעם סייגו בכל גזירה וגזירה.

(כח) עִיר פְּרוּצָה אֵין חוֹמָה אִישׁ אֲשֶׁר אֵין מַעְצָר לְרוּחוֹ:

יום שני // ג' אייר

חומש – שני פרשת אחו"ק

(כה) {שלישי / שני במחוברות} וְאֶת חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה:

וְיָת תַּרְבֵּי חֲטָוָותָא יַסֵּיק לְמַדְבְּחָא.

ואת חלב החטאת - אימורי פר ושעיר. יקטיר המזבחה - על מזבח החיצון, דאילו בפנימי כתוב: לא תעלו עליו קטרת זרה ועולה ומנחה (שמות ל', ט').

(כו) וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת־הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה:

וּדְמוֹבֵיל יָת צְפִירָא לַעֲזָאזֵל יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיַסְחֵי יָת בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא וּבָתַר כֵּן ייֵעוֹל לְמַשְׁרְיָתָא.

(כז) וְאֵת ׀ פַּר הַחַטָּאת וְאֵת ׀ שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת־דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת־עֹרֹתָם וְאֶת־בְּשָׂרָם וְאֶת־פִּרְשָׁם:

וְיָת תּוֹרָא דְּחַטָּאתָא וְיָת צְפִירָא דְּחַטָּאתָא דְּאִתָּעַל מִדַּמְהוֹן לְכַפָּרָא בְּקוּדְשָׁא יִתַּפְּקוּן לְמִבַּרָא לְמַשְׁרְיָתָא וְיוֹקְדוּן בְּנוּרָא יָת מַשְׁכְּהוֹן וְיָת בִּשְׂרְהוֹן וְיָת אוּכְלְהוֹן.

אשר הובא את דמם - להיכל לפניי ולפנים.

(כח) וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה:

וּדְמוֹקֵיד יָתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיַסְחֵי יָת בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא וּבָתַר כֵּן ייֵעוֹל לְמַשְׁרְיָתָא.

(כט) וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ ׀ הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תְּעַנּוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם:

וּתְהֵי לְכוֹן לִקְיָם עָלַם בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּעַשְׂרָא לְיַרְחָא תְּעַנּוֹן יָת נַפְשָׁתְכוֹן וְכָל עֲבִידָא לָא תַעְבְּדוּן יַצִּיבָּא וְגִיּוֹרָא דְּיִתְגַּיְרוּן בֵּינֵיכוֹן.

(ל) כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל ׀ חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְ תִּטְהָרוּ:

אֲרֵי בְּיוֹמָא הָדֵין יְכַפַּר עֲלֵיכוֹן לְדַכָּאָה יָתְכוֹן מִכֹּל חוֹבֵיכוֹן קֳדָם יְיָ תִּדְכּוֹן.

(לא) שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הִיא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם:

שַׁבָּא שַׁבָּתָא הִיא לְכוֹן וּתְעַנּוֹן יָת נַפְשָׁתְכוֹן קְיָם עָלַם.

(לב) וְכִפֶּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר־יִמְשַׁח אֹתוֹ וַאֲשֶׁר יְמַלֵּא אֶת־יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו וְלָבַשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַבָּד בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ:

וְיכַפַּר כָּהֲנָא דְּיִרְבֵּי יָתֵיהּ וְדִיקָרֵיב יָת קוּרְבָּנֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא תְּחוֹת אֲבוּהִי וְיִלְבַּשׁ יָת לְבוּשֵׁי בוּצָא לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא.

וכפר הכהן אשר ימשח וגומ' - כפרה זו של יום הכפורים אינה כשרה אלא בכהן גדול. לפי שנאמרה כל הפרשה באהרן, הוצרך לומר בכהן גדול הבא אחריו שיהא כמותו. ואשר ימלא את ידו וגו' - שיכול אין לי אלא המשוח בשמן המשחה, מרובה בבגדים מנין? תלמוד לומר: ואשר ימלא וגומ', והן כל הכהנים גדולים שעמדו מיאשיהו ואילך,

שבימיו נגנזה צלוחית של שמן המשחה. לכהן תחת אביו - ללמד שאם בנו ממלא מקומו, הוא קודם לכל אדם.

(לג) וְכִפֶּר֩ אֶת־מִקְדַּ֨שׁ הַקֹּ֜דֶשׁ וְאֶת־אֹ֣הֶל מוֹעֵ֗ד וְאֶת־הַמִּזְבֵּ֙חַ֙ יְכַפֵּ֔ר וְעַ֥ל הַכֹּהֲנִ֖ים וְעַל־כָּל־עַ֣ם הַקָּהָ֑ל יְכַפֵּֽר׃

וִיכַפֵּר עַל מַקְדַּשׁ קוּדְשָׁא וְעַל מַשְׁכַּן זִמְנָא וְעַל מַדְבְּחָא יְכַפֵּר וְעַל כָּהֲנַיָּא וְעַל כָּל עַמָּא דִּקְהָלָא יְכַפֵּר.

(לד) וְהָֽיְתָה־זֹּ֥את לָכֶ֛ם לְחֻקַּ֖ת עוֹלָ֑ם לְכַפֵּ֤ר עַל־בְּנֵי֙ יִשְׂרָאֵ֔ל מִכָּל־חַטֹּאתָ֖ם אַחַ֥ת בַּשָּׁנָ֛ה וַיַּ֥עַשׂ כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְיָ אֶת־מֹשֶֽׁה׃

וּתְהֵי דָּא לְכוֹן לִקְיָם עָלַם לְכַפָּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חוֹבֵיהוֹן חָדָא בְּשַׁתָּא וַעֲבַד כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה.

ויעש כאשר צוה וגו' - כשהגיע יום הכפורים עשה כסדר הזה. ולהגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשן לגדולתו, אלא כמקיים גזירת מלך.

(א) {רביעי} {פ} וַיְדַבֵּ֥ר יְיָ אֶל־מֹשֶׁ֖ה לֵאמֹֽר׃

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(ב) דַּבֵּ֞ר אֶל־אַהֲרֹ֣ן וְאֶל־בָּנָ֗יו וְאֶל֙ כָּל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וְאָמַרְתָּ֖ אֲלֵיהֶ֑ם זֶ֚ה הַדָּבָ֔ר אֲשֶׁר־צִוָּ֥ה יְיָ לֵאמֹֽר׃

מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקֵּיד יְיָ לְמֵימַר.

(ג) אִ֣ישׁ אִ֣ישׁ מִבֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֗ל אֲשֶׁ֨ר יִשְׁחַ֜ט שׁ֣וֹר אוֹ־כֶ֣שֶׂב אוֹ־עֵ֗ז בַּמַּחֲנֶ֙ה֙ אוֹ אֲשֶׁ֣ר יִשְׁחַ֔ט מִח֖וּץ לַמַּחֲנֶֽה׃

גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל דְּיִכּוֹס תּוֹר אוֹ אִמַּר אוֹ עֵז בְּמַשְׁרְיָתָא אוֹ דְּיִכּוֹס מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא.

אשר ישחט שור או כשב- במוקדשין הכתוב מדבר, שנאמר: להקריב קרבן (ויקרא י"ז, ד'). במחנה - חוץ לעזרה.

(ד) וְאֶל־פֶּ֣תַח אֹ֣הֶל מוֹעֵ֗ד לֹ֤א הֱבִיאוֹ֙ לְהַקְרִ֣יב קָרְבָּ֔ן לַיְיָ֖ לִפְנֵ֣י מִשְׁכַּ֣ן יְיָ֑ דָּ֣ם יֵחָשֵׁ֤ב לָאִישׁ֙ הַה֣וּא דָּ֔ם שָׁפָ֖ךְ וְנִכְרַ֥ת הָאִ֛ישׁ הַה֖וּא מִקֶּ֥רֶב עַמּֽוֹ׃

וְלִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא אַיְתִיהּ לְקָרְבָּנָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ קֳדָם מַשְׁכְּנָא דַּיְיָ דְּמָא יִתְחַשֵּׁיב לְגוּבְרָא הַהוּא דְּמָא אֲשַׁד וְיִשְׁתֵּיצֵי אֲנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמֵּיהּ.

דם יחשב - כשופך דם האדם, שמתחייב בנפשו. דם שפך - לרבות את הזורק דמים בחוץ.

(ה) לְמַ֣עַן֮ אֲשֶׁ֣ר יָבִ֣יאוּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵל֒ אֶת־זִבְחֵיהֶם֙ אֲשֶׁ֣ר הֵ֣ם זֹבְחִ֔ים עַל־פְּנֵ֖י הַשָּׂדֶ֑ה וֶהֱבִיאָ֣ם לַיְיָ֗ אֶל־פֶּ֙תַח֙ אֹ֣הֶל מוֹעֵ֔ד אֶל־הַכֹּהֵ֖ן וְזָבְח֣וּ זִבְחֵ֑י שְׁלָמִ֖ים לַיְיָ אוֹתָֽם׃

בְּדִיל דְּיַיְתוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת דִּבְחֵיהוֹן דְּאִנּוּן דָּבְחִין עַל אַפֵּי חַקְלָא וְיַיְתוּנוּן לְקֳדָם יְיָ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְוָת כָּהֲנָא וְיִכְּסוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ יָתְהוֹן.

אשר הם זובחים - אשר הם רגילים לזבוח.

(ו) וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת־הַדָּמֹ עַל־מִזְבַּח יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ׃

וְיִזְרוֹק כָּהֲנָא יָת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא דַּייָ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיַסֵּיק תַּרְבָּא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ.

(ז) וְלֹא־יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת־זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה־זֹּאת לָהֶם לְדֹרֹתָם׃

וְלָא יְדַבְּחוּן עוֹד יָת דִּבְחֵיהוֹן לְשֵׁידִין דְּאִנּוּן טָעַן בָּתְרֵיהוֹן קְיָם עָלַם תְּהֵי דָּא לְהוֹן לְדָרֵיהוֹן.

לשעירם - שדים, שנאמר: ושעירים ירקדו שם (ישעיהו י"ג, כ"א).

תהלים – פרקים י"ח-כ"ב.

תניא – פרק מ"ב

ואהבה רבה וגדולה מזו, והיא מסותרת גם כן בכל נפש מישראל בירושה מאבותינו, היא מה שכתב ברעיא מהימנא, כברא דאשתדל בתר אבוי ואימיה, דרחים לון יתיר מגרמיה ונפשיה ורוחיה כו'; כי הלא אב אחד לכולנו. ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת, להשיג אפילו חלק אחד מני אלף ממדרגת אהבת רעיא מהימנא. מכל מקום, הרי אפס קצהו ושמץ מנהו מרוב טובו ואורו מאיר לכללות ישראל בכל דור ודור, כמו שכתבו בתיקונים, דאתפשטותיה בכל דרא ודרא לאנהרא לון וכו'. רק שהארה זו היא בבחינת הסתר והעלם גדול בנפשות כל בית ישראל. ולהוציא אהבה זו המסותרת מההעלם וההסתר אל הגילוי, להיות בהתגלות ליבו ומוחו, לא נפלאת ולא רחוקה היא, אלא "קרוב הדבר מאד בפיך ובלבבך", דהיינו להיות רגיל על לשונו וקולו, לעורר כוונת ליבו ומוחו, להעמיק מחשבתו בחיי החיים אין סוף ברוך הוא כי הוא אבינו ממש האמיתי ומקור חיינו, ולעורר אליו האהבה כאהבת הבן אל האב.וכשירגיל עצמו כן תמיד, הרי ההרגל נעשה טבע.

לוח היום־יום

ג' איר, י"ח לעמר

(שבת) הפטורה: ויהי דבר גו' הלדרוש אותי.

אין שותים מים קודם הבדלה.

כל המדות אף גם המדות הלא טובות, או גם רעות על פי תוארם ושמותיהם, אפשר להשתמש בהם לעבודת ה' על פי התורה, וכמו שהרה"צ ר' משולם זוסיא זצ"ל מהניפאליא למד כמה דרכים בדרכי העבודה מגנב: א) הצנע לכת. ב) מעמיד עצמו בסכנה. ג)דבר היותר קטן חשוב כדבר גדול. ד) עמל בטירחא גדולה. ה) זריזות. ו) בוטח ומקווה. ז) אם לא הצליח בפעם הראשונה חוזר הרבה פעמים.

נ"ך יומי - משלי פרק כ"ו

(א) כַּשֶּׁלֶג | בַּקַּיִץ וְכַמָּטָר בַּקָּצִיר כֵּן לֹא־נָאוֶה לִכְסִיל כָּבוֹד:

בקיץ - בשעה ששוטחין את התאינים בחמה לייבש ולעשות מהן קציעות, כמה דאת אמר: הלחם והקיץ לאכל הנערים (שמואל ב ט"ז, ב').

(ב) כַּצִּפּוֹר לָנוּד כַּדְּרוֹר לָעוּף כֵּן קְלָלַת חִנָּם [לָוֹ] (לא) תָּבֹא:

כצפור שהוא נד וכדרור שהוא עף וחוזר אל קנו. **כן קללת חנם לו תבוא** - למי שהוציאה בפיו. **דרור** - עוף שקורין ארונדילא. למה נקרא שמה דרור? שדרה בבית כבשדה.

(ג) שׁוֹט לַסּוּס מֶתֶג לַחֲמוֹר וְשֵׁבֶט לְגֵו כְּסִילִים:

שוט - עשוי לסוס, אף שבט נכון לגיו כסילים - יסורין מוכנין לרשע.

(ד) אַל־תַּעַן כֶּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן־תִּשְׁוֶה־לּוֹ גַּם־אָתָּה:

(ד-ה) **אל תען כסיל** - בדברי ריב ומצה, פן תשווה לו. **ענה כסיל** - הבא להסיתך לעבודה זרה, והודיעהו אולתו פן יהיה חכם בעיניו. וטעם שני המקראות בתוכם מפורש: אל תען בדבר שתשווה לו אם תענהו. ענה כסיל בדבר שאם לא תענהו יהיה חכם בעיניו.

(ה) עֲנֵה כֶסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן־יִהְיֶה חָכָם בְּעֵינָיו:

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק ד]

(ו) מְקַצֵּה רַגְלַיִם חָמָס שֹׁתֶה שֹׁלֵחַ דְּבָרִים בְּיַד־כְּסִיל:

מְקַצֵּה רגלים חמס שותה - מי ששולח דברים ביד כסיל הרי הוא מקצה רגלי שלוחים הרבה לחזור ולשלוח שלוחים לתקן מה שעוית השליח הראשון, ושותה חמס שחבירו זועף עליו על שליחות הכסיל.

(ז) דַּלְיוּ שֹׁקַיִם מִפִּסֵּחַ וּמָשָׁל בְּפִי כְסִילִים:

דליו שוקים מפסח - דליו - הֲגָבָהו, כמו דלו עיני למרום (ישעיהו ל"ח, י"ד). השוקים של כל אדם נראין גבוהין לפסח ממנו. ודבר זה למשל בפי הכסילים שאומרין אותו על לימוד חכמה: איך אנו באים ללמוד החכמה נפלאת וגבוהה ממנו, כאשר המשל אומר: דליו שוקים מפסח.

(ח) כִּצְרוֹר אֶבֶן בְּמַרְגֵּמָה כֵּן־נוֹתֵן לִכְסִיל כָּבוֹד:

כצרור אבן במרגמה - פרונדילייא, שאבן שצוררין בו, לא להתקיים שם הוא שבאותה שעה עומד ליזרק, כך הנותן כבוד לכסיל אינו של קיימא. ורבותינו דרשוהו (בבלי חולין קל"ג.) על המלמד תורה לתלמיד שאינו הגון שהוא כזורק אבן למרקוליס.

(ט) חוֹחַ עָלָה בְיַד־שִׁכּוֹר וּמָשָׁל בְּפִי כְסִילִים:

חוח עלה ביד שכור וגו' - כחוח הזה שהוא נדבק ביד שכור כך המשל האמור למטה נדבק בפי כסילים - להיות להם לחוח וקוץ מכאיב.

(י) רַב מְחוֹלֵל־כֹּל וְשֹׂכֵר כְּסִיל וְשֹׂכֵר עֹבְרִים:

ומה הוא המשל: רב מחולל כל וגו' - הקב"ה ברא את הכל וזן את הכל, ככסילים כחכמים אין אנו צריכין לשום חכמה. ושוכר כסיל ושוכר עוברים - לא כבשר ודם שאינו שוכר אלא פועלים בקיאים ואינו שוכר אלא העוסקים במלאכה, אבל הקב"ה מחולל כל ושוכר הכסילים ושוכר עוברים בדרכים הבטלים מכל מלאכה. ומדרש אגדה: ושוכר כסיל ושוכר עוברים - לשון ויסכרו מעינות תהום (בראשית ח', ב'), ולשון עשי שכר (ישעיהו י"ט, י'). הקב"ה סוכר מזל כסיל המשמש בימות החמה מתשרי ואילך, ומאותה שעה הוא סוכר כל עוברי הים מלילך בים עד הפסח. ובדברי רבי משה ראיתי: רב מחולל כל - אדם עשיר יש לו פעולות הרבה, ואם שוכר כסיל במלאכתו, שוכר הוא כל עוברי דרך שרואים בקילקול המלאכה להורות היאך יתקן והיאך יש לו לפעול. ודבר רק הוא זה, ואינו עיניין כאן.

(יא) כֶּכֶלֶב שָׁב עַל־קֵאוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה בְאִוַּלְתּוֹ: (יב) רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ: (יג) אָמַר עָצֵל שַׁחַל בַּדָּרֶךְ אַרְיֵה בֵּין הָרְחֹבוֹת: (יד) הַדֶּלֶת תִּסּוֹב עַל־צִירָהּ וְעָצֵל עַל־מִטָּתוֹ: (טו) טָמַן עָצֵל יָדוֹ בַּצַּלָּחַת נִלְאָה לַהֲשִׁיבָהּ אֶל־פִּיו:

בצלחת - ביורה חמה, טמן ידו מפני הצנה.

(טז) חָכָם עָצֵל בְּעֵינָיו מִשִּׁבְעָה מְשִׁיבֵי טָעַם:

משיבי טעם - חכמים.

(יז) מַחֲזִיק בְּאָזְנֵי־כֶלֶב עֹבֵר מִתְעַבֵּר עַל־רִיב לֹא־לוֹ:

העובר להתעבר על ריב לא לו, הרי הוא כאוחז באזני כלב הגורם שישכנו על חנם.

(יח) כֶּמְתַלַהֲלֵהַּ הַיֹּרֶה זִקִּים חִצִּים וָמָוֶת:

כמתלהלה היורה זיקים - כמתיגע לירות זיקים של אש כמו ובזקות בערתם (ישעיהו נ', י"א) והוא לשון זקוקין דנור (בבלי חולין קל"ז:). דבר אחר: זיקים - פרונדילי"ש, אבני קלע (זכריה ט', ט"ו), ודוגמתו בתלמוד כן, וכן זיקאתא פסיקי לן (בבלי בבא מציעא צ"ד.), ויורה חצים ומות.

(יט) כֵּן־אִישׁ רִמָּה אֶת־רֵעֵהוּ וְאָמַר הֲלֹא־מְשַׂחֵק אָנִי:

כן איש - מסית, המפתה את חבירו מדרכי חיים לדרכי מיתה, וכשזה מרגיש שהוא מתעהו, אומר מצחק אני.

(כ) בְּאֶפֶס עֵצִים תִּכְבֶּה־אֵשׁ וּבְאֵין נִרְגָּן יִשְׁתֹּק מָדוֹן:

באפס עצים וגו' - כלומר שני דברים הללו שוין, כשם שבאפס עצים תכבה אש, כך באין נרגן של לשון הרע המסכסך את בעלי הריב ישתוק מדון.

(כא) פֶּחָם לֶגָחָלִים וְעֵצִים לְאֵשׁ וְאִישׁ [מְדָנִים] (מדונים) לְחַרְחַר־רִיב:

פחם לגחלים ועצים לאש וגו'- פחם של אש עשוי להבעיר גחלים עוממות ועצים עשוים להסיק אש ואיש מדיינים עשוי לחרחר ריב.

(כב) {פ} דִּבְרֵי נֶרְגָּן כְּמִתְלַהֲמִּים וְהֵם יָרְדוּ חַדְרֵי־בָטֶן:

כמתלהמים - לשון מתהלמים. ורבותינו דרשו (במדבר רבה ט״ז, כ׳): כמת להם - דברי המרגלים היו להם למיתה. והם ירדו חדרי בטן - היא מיתת הדרוקן.

(כג) כֶּסֶף סִיגִים מְצֻפֶּה עַל־חֶרֶשׂ שִׂפָתַיִם דֹּלְקִים וְלֵב־רָע:

כסף סיגים מצפה על חרש - כסיגי כסף המדבקים על החרש שצורפין אותו בו והוא מבהיק כאילו הוא כסף, ואין בו תועלת, כן שפתים דולקים - הרודפים אחרי הבריות להסיתם בחלקלקות ומדברים אחד בפה ואחד בלב. ולבם רע - נראין כאוהבים והם אוייבים. דולקים - כמו דלקת אחרי (בראשית ל״א, ל״ו).

(כד) בְּשִׂפְתָו יְנַכֵּר שׂוֹנֵא וּבְקִרְבּוֹ יָשִׁית מִרְמָה:

בשפתיו ינכר שונא - בדיבורו מתנכר השונא שלא יכירו בו שהוא שונא, בלעז דֶיסְקְטֶיְישְׁט.

(כה) כִּי־יְחַנֵּן קוֹלוֹ אַל־תַּאֲמֶן־בּוֹ כִּי שֶׁבַע תּוֹעֵבוֹת בִּלְבָּוֹ: (כו) תְּכַסֶּה שִׂנְאָה בְּמַשָּׂאוֹן תִּגָּלֶה רָעָתוֹ בְקָהָל:

תכסה שנאה במשאון וגו׳ - העושה מעשיו במחשך ומכסה במשאון, שהוא שואת חשך, את הדבר השנאוי להקב״ה, סוף שהקב״ה מגלה רעתו בקהל - שהכל יכירו בו שהוא רשע.

(כז) כֹּרֶה־שַׁחַת בָּהּ יִפּוֹל וְגוֹלֵל אֶבֶן אֵלָיו תָּשׁוּב:

כורה שחת בו יפול - כגון בלעם שהשיא עצה לבלק להחטיא את ישראל והפיל מהם עשרים וארבעה אלף והלך למדין לתבוע שכרו ושם נהרג ביד ישראל. וגולל אבן אליו תשוב - כלומר סופו של מעמיד מכשול שיכשל בו. וגולל אבן - מגלגלו ממקומו למקום שיכשלו בו בני אדם. ומדרש אגדה (במדבר רבה כ״ב, ג׳) פותרו באבימלך שהרג את אחיו שבעים איש על אבן אחת (שופטים ט׳, ה׳) וסוף שמת על ידי אבן, שנאמר: ותשלך אשה {אחת} פלח רכב על ראש אבימלך ותרץ את גלגלתו (שופטים ט׳, נ״ג).

(כח) לָשׁוֹן־שֶׁקֶר יִשְׂנָא דַכָּיו וּפֶה חָלָק יַעֲשֶׂה מִדְחֶה:

לשון שקר ישנא דכיו - מי שמקבל לשון הרע שונא את הנדכאים תחתיו, שמצינו שעל ידי לשון הרע רדף שאול את דוד והרג נוב עיר הכהנים. **ופה חלק** - פה של חלקלקות. **יעשה מדחה** - עושה דיחוי שדוחה את המקבלו מעל הקב״ה.

יום שלישי // ד' אייר

חומש - שלישי פרשת אחו"ק

(ח) {חמישי / שלישי במחוברות} וַאֲלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר אֲשֶׁר־יָגוּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ־זָבַח:

וּלְהוֹן תֵּימַר גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּירוּן בֵּינֵיהוֹן דְּיַסֵּיק עֲלָתָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא.

אשר יעלה עלה - לחייב על המקטיר אברים בחוץ כשוחט בחוץ, שאם שחט אחד והעלה חברו, שניהם חייבין.

(ט) וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֶנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיי וְנִכְרְתָה הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמָּיו:

וְלִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא יַיְתֵינֵיהּ לְמֶעֱבַד יָתֵיהּ קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ.

ונכרת - זרעו נכרת, וימיו נכרת.

(י) וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנָתַתִּי פָנַי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת־הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ:

וּגְבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּירוּן בֵּינֵיהוֹן דְּיֵיכוֹל כָּל דַּם וְאֶתֵּין רוּגְזִי בַּאֲנָשָׁא דְּיֵיכוֹל יָת דְּמָא וַאֲשֵׁיצֵי יָתֵיהּ מִגּוֹ עַמֵּיהּ.

כל דם - לפי שנאמר: בנפש יכפר (ויקרא י"ז, י"א), יכול לא יהא חייב אלא על דם המוקדשים? תלמוד לומר: כל דם. ונתתי פני - פנאי שלי, פונה אני מכל עסקיי ועוסק בו.

(יא) כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הִוא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי־הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר:

אֲרֵי נַפְשָׁא בִּשְׂרָא בְּדָמָא הִיא וַאֲנָא יְהַבְתֵּיהּ לְכוֹן עַל מַדְבְּחָא לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתְכוֹן אֲרֵי דָּמָא הוּא עַל נַפְשָׁא מְכַפַּר.

כי נפש הבשר - של כלברייה בדם היא תלויה, לפיכך נתתיו לכפר על נפש האדם. תבא נפש, ויכפר על הנפש.

(יב) עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא־תֹאכַל דָּם וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם:

עַל כֵּן אֲמַרִית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֱנָשׁ מִנְּכוֹן לָא יֵיכוֹל דַּם וְגִיּוֹרָיָא דְּיִתְגַּיְּירוּן בֵּינֵיכוֹן לָא יֵיכְלוּן דַּם.

כל נפש מכם - להזהיר גדולים על הקטנים.

(יג) וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת־דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר:

וּגְבַר גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּירוּן בֵּינֵיהוֹן דְּיִצּוּד צֵידָא חַיְתָא אוֹ עוֹפָא דְּמִתְאֲכִיל וְיֵישׁוֹד יָת דְּמֵיהּ וְיכַסֵּינֵיהּ בְּעַפְרָא.

אשר יצוד - אין לי אלא ציד, אווזין ותרנוגלין מנין? תלמוד לומר: ציד אשר יאכל - פרט לטמאים.

(יד) כִּי־נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמוֹ בְנַפְשׁוֹ הוּא וָאֹמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דַּם כָּל־בָּשָׂר לֹא תֹאכֵלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמוֹ הُוא כָּל־אֹכְלָיו יִכָּרֵת:

אֲרֵי נַפְשָׁא כָּל בִּשְׂרָא דְּמֵיהּ בְּנַפְשֵׁיהּ הוּא וַאֲמַרִית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דַּם כָּל בִּשְׂרָא לָא תֵיכְלוּן אֲרֵי נַפְשָׁא כָּל בִּשְׂרָא דְּמֵיהּ הִיא כָּל דְּייֵכְלֵנֵיהּ יִשְׁתֵּיצֵי.

דמו בנפשו הוא - דמו הוא לו ממקום נפש, שהנפש הוא הדם. דם ובשר לשון זכר, נפש לשון נקבה.

(טו) וְכָל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה בָּאֶזְרָח וּבַגֵּר וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְטָהֵר:

וְכָל אֱנָשׁ דְּייֵכוֹל נְבִילָא וּתְבִירָא בְּיַצִּיבָיָא וּבְגִיּוֹרָיָא וְיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וְיִדְכֵּי.

אשר תאכל נבלה וטרפה - בנבלת עוף טהור דבר הכתוב, שאין לה טומאה אלא בשעת שנבלעת בבית הבליעה, ולימדך כאן שמטמא באכילה. וטריפה האמורה כאן לא נכתבה אלא לדרוש. וכן שנינו: יכול תהא נבלת עוף טמא מטמאה בבית הבליעה? תלמוד לומר: טריפה, מי שיש במינו טריפה, יצא עוף טמא שאין במינו טריפה.

(טז) וְאִם לֹא יְכַבֵּס וּבְשָׂרוֹ לֹא יִרְחָץ וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ:

וְאִם לָא יְצַבַּע וּבִשְׂרֵיהּ לָא יַסְחֵי וְיִקַּבֵּיל חוֹבֵיהּ.

ונשא עונו - אם יאכל קדש או יכנס למקדש חייב על טומאה זו ככל שאר טמאות. ובשרו לא ירחץ ונשא עונו - על רחיצת גופו ענוש כרת, ועל כיבוס בגדים במלקות.

(א) {פ} וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֵכוֹן.

אני י"י אלהיכם- אני הוא שאמרתי בסיני: אנכי י"י אלהיך (שמות כ', ב'), וקבלתם עליכם מלכותי, מעתה קיבלו גזירותי. ר' אומר: גלוי וידוע לפניו שסופן לנתק בעריות בימי עזרא, לפיכך בא עליהם בגזירה: אני י"י אלהיכם - דעו מי גוזר עליכם, דיין ליפרע ונאמן לשלם שכר.

(ג) כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם־בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ:

כְּעוּבָדֵי עַמָּא דְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם דִּיתֵיבְתּוּן בַּהּ לָא תַּעְבְּדוּן וּכְעוּבָדֵי עַמָּא דְּאַרְעָא דִּכְנַעַן דַּאֲנָא מַעֵיל יָתְכוֹן לְתַמָּן לָא תַּעְבְּדוּן וּבְנִמּוֹסֵיהוֹן לָא תְהָכוּן.

כמעשה ארץ מצרים - מגיד שמעשיהם של מצרים ושל כנענים מקולקלים מכל האומות, ואותו מקום שישבו ישראל בו מקולקל מן הכל. אשר אני מביא אתכם שמה - מגיד שאותן עממים שכבשו ישראל מקולקלין מכולן. ובחוקותיהם לא תלכו - מה הניח הכתוב שלא אמר? אלא אילו נימוסות שלהם, דברים החקוקים להם, כגון: טרטיאות ואיצטדיאות. ר׳ מאיר אומר: אילו דרכי האמורי שמנו חכמים.

(ד) אֶת־מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לָלֶכֶת בָּהֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

יָת דִּינַי תַּעְבְּדוּן וְיָת קְיָמַי תִּטְּרוּן לְהַלָּכָא בְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

את משפטי תעשו - אילו דברים האמורים בתורה במשפט, שאילו לא נאמרו, היה כדיי לאומרן. ואת חקתי תשמרו - דברים שהן גזירת מלך, שיצר הרע משיב עליהם: למה לנו לשמרם? ואומות העולם משיבים עליהם, אכילת חזיר ולבישת כלאים וטהרת מי חטאת, לכך נאמר: אני י״י, גזרתי עליהם, אין אתה רשאי ליפטר. ללכת בהם - אל תפטר מתוכם, שלא תאמר למדתי חכמות ישראל אלך ואלמד חכמות האומות.

(ה) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי יְיָ:

וְתִטְּרוּן יָת קְיָמַי וְיָת דִּינַי דְּאִם יַעֲבֵיד יָתְהוֹן אֲנָשָׁא וְיֵחֵי בְּהוֹן בְּחַיֵּי עָלְמָא אֲנָא יְיָ.

ושמרתם את חקתי - לרבות שאר דקדוקי פרשה שלא פרט הכתוב. דבר אחר: ליתן שמירה ועשייה למשפטים, לפי שלא נתן אלא עשייה למשפטים, ושמירה לחוקים. **וחי בהם** - לעולם הבא. אם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת. **אני י״י** - נאמן לשלם שכר.

(ו) {ששי} {ס} אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְיָ:

גְּבַר גְּבַר לְכָל קָרִיב בְּשְׂרֵיהּ לָא תִקְרְבוּן לְגַלָּאָה עֶרְיָא אֲנָא יְיָ.

לא תקרבו לגלות - להזהיר את הנקבה כזכר, לכך נאמר לשון רבים. **אני י״י** - נאמן לשלם שכר.

(ז) {ס} עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה אִמְּךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ:

עֶרְיַת אֲבוּךְ וְעֶרְיַת אִמָּךְ לָא תְגַלֵּי אִמָּךְ הִיא לָא תְגַלֵּי עֶרְיָתַהּ.

ערות אביך - זו אשת אביך. או אינו אלא כמשמעו? נאמר כאן: ערות אביך, ונאמר להלן: ערות אביו גלה (ויקרא כ׳, י״א), מה להלן אשת אביו, אף כאן אשת אביו. **וערות אמך** - להביא אמו שאינה אשת אביו.

(ח) {ס} עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה עֶרְוַת אָבִיךָ הִוא:

עֶרְיַת אִתַּת אֲבוּךְ לָא תְגַלֵּי עֶרְיָתָא דַּאֲבוּךְ הִיא.

ערות אשת אביך - לרבות לאחר מיתה.

(ט) {ס} עֶרְוַ֤ת אֲחוֹתְךָ֙ בַּת־אָבִ֣יךָ אֲ֔וֹ בַּת־אִמֶּ֖ךָ מוֹלֶ֣דֶת בַּ֑יִת אֽוֹ מוֹלֶ֣דֶת חֻ֔וץ לֹ֥א תְגַלֶּ֖ה עֶרְוָתָֽן׃

עֶרְיַת אֲחָתְךָ בַּת אָבִוךְ אוֹ בַת אִמְּךָ דִּילִידָא מִן אֲבוּךְ מִן אִתָּא אוּחְרִי אוֹ מִן אִמָּךְ מִן גְּבַר אָחֳרָן לָא תְגַלֵּי עֶרְיַתְהוֹן.

מולדת בית או מולדת חוץ - בין שאומרים לו קיים את אמה, בין שאומרים לו לאביך הוצא, כגון: בת ממזרת או בת נתינה.

(י) {ס} עֶרְוַ֤ת בַּת־בִּנְךָ֙ אֲ֣וֹ בַת־בִּתְּךָ֔ לֹ֥א תְגַלֶּ֖ה עֶרְוָתָ֑ן כִּ֖י עֶרְוָתְךָ֥ הֵֽנָּה׃

עֶרְיַת בַּת בְּרָךְ אוֹ בַת בְּרַתָּךְ לָא תְגַלֵּי עֶרְיַתְהוֹן אֲרֵי עֶרְיָתָךְ אִנִּין.

ערות בת בנך וגו' - בבתו מאנוסתו הכתוב מדבר, ובתו ובת בתו מאשתו אנו למדין מערות אשה ובתה לא תגלה (ויקרא י"ח, י"ז), בין שהיא ממך ובין שהיא מאיש אחר. בת בתך - קל וחומר לבתך, ולפי שאין מזהירין מן הדין למדוה מגזירה שוה במסכת יבמות (בבלי יבמות ג'.) ובחגי'.

(יא) {ס} עֶרְוַ֤ת בַּת־אֵשֶׁת֙ אָבִ֣יךָ מוֹלֶ֣דֶת אָבִ֔יךָ אֲחוֹתְךָ֥ הִ֖וא לֹ֣א תְגַלֶּ֑ה עֶרְוָתָֽהּ׃

עֶרְיַת בַּת אִתַּת אֲבוּךְ דִּילִידָא מִן אֲבוּךְ אֲחָתָךְ הִיא לָא תְגַלֵּי עֶרְיָתַהּ.

ערות בת אשת אביך - לימד שאינו חייב על בת אביו משפחה ונכרית, לפי שנאמר למעלה: מולדת חוץ, שאומרין לאביך: הוצא. יכול אפילו מולדת שפחה ונכרית, לכך נאמר בה: אשת אביך, בבת מולדת הראויה לאישות וקידושין הכתוב מדבר.

(יב) {ס} עֶרְוַ֤ת אֲחוֹת־אָבִ֙יךָ֙ לֹ֣א תְגַלֶּ֔ה שְׁאֵ֥ר אָבִ֖יךָ הִ֑וא

עֶרְיַת אֲחָת אֲבוּךְ לָא תְגַלֵּי קְרִיבַת אֲבוּךְ הִיא.

(יג) {ס} עֶרְוַ֤ת אֲחוֹת־אִמְּךָ֙ לֹ֣א תְגַלֶּ֔ה כִּֽי־שְׁאֵ֥ר אִמְּךָ֖ הִֽוא׃

עֶרְיַת אֲחָת אִמָּךְ לָא תְגַלֵּי אֲרֵי קְרִיבַת אִמָּךְ הִיא.

(יד) {ס} עֶרְוַ֤ת אֲחִי־אָבִ֙יךָ֙ לֹ֣א תְגַלֶּ֔ה אֶל־אִשְׁתּ֖וֹ לֹ֣א תִקְרָ֑ב דֹּדָתְךָ֥ הִֽוא׃

עֶרְיַת אַחְבּוּךְ לָא תְגַלֵּי לְאִתְּתֵיהּ לָא תִקְרַב אִתַּת אַחְבּוּךְ הִיא.

ערות אחי אביך לא תגלה - ומה היא ערותו? אל אשתו לא תקרב.

(טו) {ס} עֶרְוַ֤ת כַּלָּתְךָ֙ לֹ֣א תְגַלֶּ֔ה אֵ֥שֶׁת בִּנְךָ֖ הִ֑וא לֹ֥א תְגַלֶּ֖ה עֶרְוָתָֽהּ׃

עֶרְיַת כַּלְתָּךְ לָא תְגַלֵּי אִתַּת בְּרָךְ הִיא לָא תְגַלֵּי עֶרְיָתַהּ.

אשת בנך היא - לא אמרתי אלא בשיש לבנך אישות בה, פרט לשפחה ונכרית.

(טז) {ס} עֶרְוַ֤ת אֵשֶׁת־אָחִ֙יךָ֙ לֹ֣א תְגַלֶּ֔ה עֶרְוַ֥ת אָחִ֖יךָ הִֽוא׃

עֶרְיַת אִתַּת אֲחוּךְ לָא תְגַלֵּי עֶרְיָתָא דַּאֲחוּךְ הִיא.

(יז) {ס} עֶרְוַ֤ת אִשָּׁה֙ וּבִתָּ֣הּ לֹ֣א תְגַלֶּ֔ה אֶת־בַּת־בְּנָ֥הּ וְאֶת־בַּת־בִּתָּ֖הּ לְ֣א תִקַּ֑ח לִגְלוֹת֙ עֶרְוָתָ֔הּ שַׁאֲרָ֥ה הֵנָּ֖ה זִמָּ֥ה הִֽוא׃

עֶרְיַת אִתְּתָא וּבְרַתַּהּ לָא תְגַלֵּי יָת בַּת בְּרַהּ וְיָת בַּת בְּרַתַּהּ לָא תִסַּב לְגַלָּאָה עֶרְיָתַהּ קָרִיבָן אִנִּין עֵיצַת חֲטָאִין הִיא.

ערות אשה ובתה - לא אסר הכתוב אלא על ידי נישואי אשה ראשונה, לכך נאמר: לא תקח - לשון קיחה, וכן לענין העונש: אשר יקח את אשה ואת אמה (ויקרא כ', י"ד) - לשון קיחה, אבל אנס אשה מותר לישא בתה. **שארה הנה** - קרובות הן זו לזו. **זמה** - עצה, כתרגומו: עצת חיטאין, שיצרך יועצך לחטא.

(יח) וְאִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלֹּות עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ:
וְאִתְּתָא עִם אֲחָתַהּ לָא תִּסַּב לְאַעָקָא לַהּ לְגַלָּאָה עֶרְיָתַהּ עֲלַהּ בְּחַיַּיהָא.
אל אחותה - שתיהן כאחת. לצרר - לשון צרה, לעשות את זו צרה לזו.

(יט) וְאֶל־אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלֹּות עֶרְוָתָהּ:
וּלְאִתְּתָא בְּרִיחוּק סְאוֹבְתַהּ לָא תִקְרַב לְגַלָּאָה עֶרְיָתַהּ.

(כ) וְאֶל־אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְזָרַע לְטָמְאָה־בָהּ:
וּבְאִתַּת חַבְרָךְ לָא תִתֵּין שְׁכוּבְתָּךְ לְזַרְעָא לְאִסְתַּאָבָא בַּהּ.

(כא) וּמִזַּרְעֲךָ לֹא־תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ וְלֹא תְחַלֵּל אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ:
וּמִבַּרְעָךְ לָא תִתֵּין לְאַעְבָּרָא לְמוֹלֶךְ וְלָא תַחֵיל יָת שְׁמָא דֶּאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ.
להעביר למולך - עבודה זרה היא ששמה מולך. וזו היא עבודתה: שמוסר בנו לכומרים, ועושין שתי מדורות גדולות, ומעבירין את הבן ברגליו בין שתי מדורות האש. לא תתן - זו היא מסירתו לכומרים. להעביר למולך - זה העברת האש.

תהלים - פרקים כ"ג-כ"ח

תניא - פרק מ"ד

> ואף אם נדמה לו לכאורה שהוא כח דמיוני, לא יחוש, מאחר שהוא אמת לאמיתו מצד עצמו, בבחינת אהבה מסותרת; רק שתועלת יציאתה אל הגילוי, כדי להביאה לידי מעשה, שהוא עסק התורה והמצוות, שלומד ומקיים על ידי זה כדי לעשות נחת רוח לפניו יתברך, כבן העובד את אביו. ועל זה אמרו: "מחשבה טובה – הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה", להיות גדפין לפרחא כנזכר לעיל. והנחת רוח הוא כמשל שמחת המלך מבנו שבא אליו בצאתו מבית האסורים, כנזכר לעיל, או להיות לו דירה בתחתונים, כנזכר לעיל. והנה גם לבחינת "נפשי אויתיך" הנזכרת לעיל, קרוב הדבר מאד להוציאה מההעלם אל הגילוי על ידי ההרגל תמיד, בפיו ולבו שוין. אך אם אינו יכול להוציאה אל הגילוי בליבו, אף על פי כן יכול לעסוק בתורה ומצוות לשמן, על ידי ציור עניין אהבה זו במחשבה שבמוחו; ומחשבה טובה, הקדוש ברוך הוא מצרפה כו'.

לוח היום־יום

ד' איר, י"ט לעומר

מנהג ישראל שלא לגלח ושלא לספר שערות ראש תינוק עד מלאת לו שלש שנים.

גזיזת השערות - "אפשערענעש" [=תספורת] (של תינוק) - הוא דבר גדול במנהגי ישראל. ועיקרו הוא בהחינוך דהשארת פיאות הראש. ומיום הגזיזה והנחת פיאות הראש נהגו להדר להרגיל את התינוק בענין נשיאת טלית קטן וברכות השחר וברכת המזון וקריאת-שמע שעל המיטה.

נ"ך יומי – משלי פרק כ"ז

(א) אַל־תִּתְהַלֵּל בְּיוֹם מָחָר כִּי לֹא־תֵדַע מַה־יֵּלֶד יוֹם:

אל תתהלל ביום מחר - אל תתפאר עכשיו בדבר העתיד להיות ביום מחר. כי לא תדע מה יארע יום - שמא היום ילד שום רעה ובטל מחשבת מחר.

(ב) יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא־פִיךָ נָכְרִי וְאַל־שְׂפָתֶיךָ: (ג) כֹּבֶד־אֶבֶן וְנֵטֶל הַחוֹל וְכַעַס אֱוִיל כְּבֵד מִשְּׁנֵיהֶם:

ונטל - משא. **וכעס אויל** - שהאויל מכעיס להקב"ה.

(ד) אַכְזְרִיּוּת חֵמָה וְשֶׁטֶף אָף וּמִי יַעֲמֹד לִפְנֵי קִנְאָה:

אכזריות חמה - כעס האויל שגורם להביא חמה לעולם. ומי יעמוד לפני קנאתו - של קנא ונוקם.

(ה) טוֹבָה תוֹכַחַת מְגֻלָּה מֵאַהֲבָה מְסֻתָּרֶת: (ו) נֶאֱמָנִים פִּצְעֵי אוֹהֵב וְנַעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא:

ונעתרות - לשון גֹּדֶל ורבוי, כמו העתרתם עלי דבריכם (יחזקאל ל"ה, י"ג), אֶינְקְרַשַבְּלִיש.

(ז) נֶפֶשׁ שְׂבֵעָה תָּבוּס נֹפֶת וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה כָּל־מַר מָתוֹק:

תבוס - תרמוס ברגלים, כמו יבוס קמינו (תהלים מ"ד, ו', ס', י"ד). **ונפש רעיבה כל מר מתוק** - לה. ויש לפותרו בתלמוד תורה, המראה עצמו כשבע שאינו מתאוה לדברי תורה לתאות נפש, **תבוס נופת** - אף הטעמים המיושבים על לב אינן חשובים עליו, והמתאוה לה, אפילו דברים הבאים עליו במרירות וביגיעה מתוקים לו.

(ח) כֶּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן־קִנָּהּ כֵּן־אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ:

כצפור נודדת מקנה - שהולכת ומיטלטלת נע ונד כן האיש הנודד ממקומו. תלמיד חכם הפורש מן התלמוד מלחזר על גירסתו.

(ט) שֶׁמֶן וְקְטֹרֶת יְשַׂמַּח־לֵב וּמֶתֶק רֵעֵהוּ מֵעֲצַת־נָפֶשׁ:

שמן וקטרת ישמח לב - ריח שמן אפרסמון וריח קטרת משמחים לב. **וטוב מהם מתק רעהו** - מי שחבירו מקרבו וממתק לו בדברו ההוא טוב לו מעצת נפשו - ממה שנפשו יועצתו. דבר אחר: **ומתק רעהו** - המכשיר מעשיו שיהו מתוקים להקב"ה, טוב לו ממה שהוא ממלא תאות לבו.

(י) רֵעֲךָ [וְרֵעַ] (ורעה) אָבִיךָ אַל־תַּעֲזֹב וּבֵית אָחִיךָ אַל־תָּבוֹא בְּיוֹם אֵידֶךָ טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק:

רעך ורע אביך - הקב"ה שקרוי ריע לישראל ורֵיע אביך שחיבב את אבותיך. **אל תעזב** - ואם עזבתו ובא עליך פורענות, **בית אחיך אל תבא ביום אידך** - אל תבטח בבני עשו וישמעאל שיקרבוך. מצינו כשגלו ישראל לבבל היו אומרים למוליכיהם בקולר: בבקשה מכם הוליכונו דרך אחינו בני עשו וישמעאל. והיו בני ישמעאל יוצאים לקראתם

ומקדימים אותם במיני מלוחים ונודות נפוחים כו', כדאיתה במדרש תנחומא בוישמע יתרו (תנחומא יתרו ה'). **טוב שכן קרוב** - טוב שישכן ביניכם הקרוב לקוראיו משתבאו אצל אח שנתרחק לאמר: יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה וגו' (בראשית כ"ז, מ"א). ולפי פשוטו: **ריעך וריע אביך** - שהיה אוהב לאביך, שהוא שכינו ואוהבו, אל תעזוב ותמנע מלאהבה אותו ומלהתיעץ בו, כי טוב הוא לו מאח רחוק. ובבית אחיך שהוא רחוק אל תבא להמלט ביום אידך, כי אם בבית שכינך שהוא קרוב לך, ויושיע לך מהרה מצרתך אם יוכל.

(יא) חֲכַם בֻּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי וְאָשִׁיבָה חֹרְפִי דָּבָר:

חכם בני - התחכם בני. **ושמח לבי** - ואתה לבי שמח בו.

(יב) עָרוּם| רָאָה רָעָה נִסְתָּר פְּתָאיִם עָבְרוּ נֶעֱנָשׁוּ:

ערום ראה רעה - רואה פורענות הבאה על העבירה ונסתר ממנה - שמושך ידו מן העבירה. ופתאים לא נסתרו אלא עברו בדרך הרעה ונענשו - ונפסדו.

(יג) קַח־בִּגְדוֹ כִּי־עָרַב זָר וּבְעַד נָכְרִיָּה חַבְּלֵהוּ:

קח בגדו כי ערב זר - אדם שנעשה ערב, גורם שאומר הדיין למלוה: קח בגדו.

(יד) מְבָרֵךְ רֵעֵהוּ| בְּקוֹל גָּדוֹל בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּים קְלָלָה תֵּחָשֵׁב לוֹ:

מברך רעהו וגו' - יש משבח את חבירו יום יום בקול גדול והיא נהפכת לו לקללה, שאומרים עליו שהוא עשיר וותרן בממונו והכל באים ושואלין ממנו, והמלכות מתגרה בו לגבות ממון. כך נדרש במסכת ערכין (בבלי ערכין ט"ז.). ועוד יש מדרש רבי תנחומא (תנחומא בלק ט"ו) דורשו כנגד בלעם שהיה מברך את ישראל בקול רם, שנאמר: וישא משלו (במדבר כ"ג, ז') - לשון נשיאות קול, וסופו יעץ להחטיאם.

(טו) דֶּלֶף טוֹרֵד בְּיוֹם סַגְרִיר וְאֵשֶׁת [מְדְיָנִים] (מדונים) נְשִׁתָּוָה:

דלף טורד - גשמים הנוטפים מן הגג לתוך הבית וטורדים את בני הבית. **ביום סגריר** - יום הגשם שהכל נסגרים בבתיהם. **נשתוה** - שניהם שוים.

(טז) צֹפְנֶיהָ צָפַן־רוּחַ וְשֶׁמֶן יְמִינוֹ יִקְרָא:

צפניה צפן רוח - מי שסבור לשמרה מתזנותיה צפונת רוח הוא. כשם שאי איפשר לצפון את הרוח כן היא לא יצפון אותה. **ושמן ימינו יקרא** - קורא הוא הצרעת לבא עליו עד שיגרשנה כמצורע המטהר בשמן בבהן ידו הימנית. **צפניה** - הרוצה להסתיר מעשיו מהבריות ולצפון את רוחו - שלא להתקוטט עם הבריות. **רוח** - היינו שוא. **ושמן** - ההינו מעשיו. **ימינו** - היינו בכל כחו, אם יקרה לו דברים רבים א"ה אין מועיל

(יז) בַּרְזֶל בְּבַרְזֶל יֶחַד וְאִישׁ יַחַד פְּנֵי־רֵעֵהוּ:

יחד - יחדד. **ואיש יחד פני רעהו** - תלמידי חכמים מחדדין זה בזה בהלכה.

(יח) נֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל פִּרְיָהּ וְשֹׁמֵר אֲדֹנָיו יְכֻבָּד:

נצר תאנה יאכל פריה - וכמו כן שומר אדוניו יכובד, ויאכל פרי מעלליו.

(יט) כַּמַּיִם הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לֵב־הָאָדָם לָאָדָם:

כמים הפנים לפנים - כמים הללו, הפנים שאתה מראה לתוכן, הם ותבניתם נעשים לפנים הנראים מתוך המים. **כן לב האדם לאדם** - חבירו, לפי מה שאדם יודע שחבירו אוהבו כן הוא אוהבהו.

(כ) שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן לֹא תִשְׂבַּעְנָה וְעֵינֵי הָאָדָם לֹא תִשְׂבַּעְנָה:

שאול ואבדון לא תשבענה - מלקבל את הרשעים לתוכן, כשם שעיני אדם רשע לא תשבענה - מלשוטט אחר יצרו ומילוי תאותו.

(כא) מַצְרֵף לַכֶּסֶף וְכוּר לַזָּהָב וְאִישׁ לְפִי מַהֲלָלוֹ:

מַצְרֵף - עשוי לצרף את הכסף, וכור עשוי לבחון את הזהב, ואיש נצרף ומתחשב לפי מהללו - על ידי שהבריות מהללות אותו במעשיו הטובים. לפי מה שהבריות מהללים אותו נבחן לרבים אם טוב אם רע.

(כב) אִם תְּכַתֵּשׁ־אֶת־הָאֱוִיל | בַּמַּכְתֵּשׁ בְּתוֹךְ הָרִיפוֹת בַּעֲלִי לֹא־תָסוּר מֵעָלָיו אִוַּלְתּוֹ:

הריפות - חיטין הנדוכין במכתש. **מכתש** - אסיתא מורטייר בלעז. **בעלי** - בוכנא פילון בלעז, על שם שמעלין אותו ומכין בו תמיד.

(כג) {פ} יָדַע תֵּדַע פְּנֵי צֹאנֶךָ שִׁית לִבְּךָ לַעֲדָרִים:

ידוע תדע פני צאנך - אל יקילו בעיניך להתבונן בהם תמיד מה הם צריכים. (כג-כו) והמשל: ידוע תדע פני צאנך - הרב המתמנה על הצבור ישאם בחיקו וינהלם לאט, כי לא לעולם עשר, ובזו יאכל פירות וקרן קיימת. גלה חציר ונראה דשא - כשיפשטו שמועותיו ותגדל תורה על ידו, אז יהו הכבשים ללבושו - יהיו התלמידים לו לשם ולתלבושת הוד.

(כד) כִּי לֹא לְעוֹלָם חֹסֶן וְאִם־נֵזֶר לְדֹר [וָדֹר] (דור):

כי לא לעולם חוסן - אם עשיר אתה בכסף וזהב, שמא לא לנצח מתקיים לפיכך לא תבוז דברים קטנים שלך.

(כה) גָּלָה חָצִיר וְנִרְאָה־דֶשֶׁא וְנֶאֶסְפוּ עִשְׂבוֹת הָרִים:

(כה-כו) **גלה חציר** - כשנגלה חציר בימי ניסן ויָרָאה הדשא ונאספו העשבים לצמוח, אז ייטב לך שיהו גיזותיהם של כבשים ללבושיך.

(כו) כְּבָשִׂים לִלְבוּשֶׁךָ וּמְחִיר שָׂדֶה עַתּוּדִים:

(כו) **ומחיר שדה** - ישוו לך העתודים - שתאכל בשרם ותמכור העורות.

(כז) וְדֵי | חֲלֵב עִזִּים לֶלֶחְמְךָ לְלֶחֶם בֵּיתֶךָ וְחַיִּים לְנַעֲרוֹתָיְךָ:

ודי - פרנסתך. **ללחמך ולחם ביתך** - תסתפק בחלב העזים. הרי מליצתו.

יום רביעי \\ ה' אייר

חומש - רביעי פרשת אחו"ק

(כב) {שביעי / רביעי במחוברות} וְאֶת־זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה
הִוא:

וְזָת דְּכוּרָא לָא תִשְׁכּוֹב מִשְׁכְּבֵי אִתָּא תּוֹעֵיבָא הִיא.

(כג) וּבְכָל־בְּהֵמָה לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטָמְאָה־בָהּ וְאִשָּׁה לֹא־תַעֲמֹד לִפְנֵי
בְהֵמָה לְרִבְעָהּ תֶּבֶל הִוא:

וּבְכָל בְּעִירָא לָא תִתֵּין שְׁכוּבְתָּךְ לְאִסְתַּאָבָא בַּהּ וְאִתְּתָא לָא תְקוּם קֳדָם בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בַּהּ תָּבְלָא הוּא.

תבל היא - לשון קֶדש וערוה וניאוף, וכן: ואפי על תבליתם (ישעיהו י', כ"ה). לשון אחר:
תבל היא - לשון בלילה ועירבוב זרע אדם וזרע בהמה.

(כד) אַל־תִּטַמְּאוּ בְּכָל־אֵלֶּה כִּי בְכָל־אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ
מִפְּנֵיכֶם:

לָא תִסְתָּאֲבוּן בְּכָל אִלֵּין אֲרֵי בְכָל אִלֵּין אִסְתָּאֲבוּ עַמְמַיָּא דַּאֲנָא מַגְלֵי מִן קֳדָמֵיכוֹן.

(כה) וַתִּטְמָא הָאָרֶץ וָאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וַתָּקִא הָאָרֶץ אֶת־יֹשְׁבֶיהָ:

וְאִסְתָּאֲבַת אַרְעָא וַאֲסְעֲרִית חוֹבַהּ עֲלַהּ וְרוֹקֶינַת אַרְעָא יָת יָתְבַהָא.

(כו) וּשְׁמַרְתֶּם אַתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה
הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם:

וְתִטְּרוּן אַתּוּן יָת קְיָמַי וְיָת דִּינַי וְלָא תַעְבְּדוּן מִכֹּל תּוֹעֵיבָתָא הָאִלֵּין יַצִּיבָא וְגִיּוֹרָא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיכוֹן.

(כז) כִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא
הָאָרֶץ:

אֲרֵי יָת כָּל תּוֹעֵיבָתָא הָאִלֵּין עֲבַדוּ אֱנָשֵׁי אַרְעָא דְּקֳדָמֵיכוֹן וְאִסְתָּאֲבַת אַרְעָא.

(כח) וְלֹא־תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר
לִפְנֵיכֶם:

וְלָא תְרוֹקֵין אַרְעָא יָתְכוֹן בְּסַאוֹבֵיכוֹן יָתַהּ כְּמָא דְּרוֹקֵינַת יָת עַמְמַיָּא דְּקֳדָמֵיכוֹן.

ולא תקיא הארץ אתכם - משל לבן מלכים שהאכילוהו דבר מאוס, שאין עומד במעיו אלא מקיאו, כך ארץ ישראל אינה מקיימת עוברי עבירה. ולא תרוקין ארעא, לשון ריקון, מריקה עצמה מהן.

(כט) כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב
עַמָּם:

אֲרֵי כָּל דְּיַעֲבֵיד מִכֹּל תּוֹעֵיבָתָא הָאִלֵּין וְיִשְׁתֵּיצוֹן נַפְשָׁתָא דְּיַעְבְּדָן מִגּוֹ עַמְּהוֹן.

הנפשות העושות - הזכר והנקבה במשמע.

(ל) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֵחֻקּוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

וְתִטְרוּן יָת מַטְרַת מֵימְרִי בְּדִיל דְּלָא לְמֶעֱבַד מִנִּמּוֹסֵי תּוֹעֵיבָתָא דְּאִתְעֲבִידָא קֳדָמֵיכוֹן וְלָא תִסְתָּאֲבוּן בְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

ושמרתם את משמרתי - להזהיר בית דין על כך. **ולא תטמאו בהם אני י"י אלהיכם** - הא אם תטמאו, איני אלהיכם, ואתם נפסלים מאחרי, ומה הנאה יש לי בכם, ואתם מתחייבים כלייה, לכך נאמר: אני י"י אלהיכם. חסלת אחרי מות

(א) {פרשת קדשים} {פ} וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ומַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(ב) דַּבֵּר אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

מַלֵּיל עִם כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן קַדִּישִׁין תְּהוֹן אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

דבר אל כל עדת בני ישראל- מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה. קדושים תהיו - הוו פרושים מן העריות ומן העבירות, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה: אשה זונה וחללה וגו', אני י"י מקדשכם (ויקרא כ"א, ז'-ח'), לא יחלל זרעו בעמיו, כי י"י מקדשו (ויקרא כ"א, ט"ו), קדושים יהיו, אשה זונה וחללה וגומ' (ויקרא כ"א, ו'-ז').

(ג) אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

גְּבַר מִן אִמֵּיהּ וּמִן אֲבוּהִי תְּהוֹן דָּחֲלִין וְיָת יוֹמֵי שַׁבַּתָּאַי דִּילִי תִּטְרוּן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

איש אמו ואביו תיראו - כל אחד מכם תיראו אביו ואמו, זהו פשוטו. ומדרשו: איש, אין לי אלא איש, אשה מנין? כשהוא אומר תיראו הרי כאן שנים. אם כן, למה נאמר: איש? מפני שהאיש ספק בידו לעשות, אבל אשה רשות אחרים עליה. אמו ואביו תיראו - כאן הקדים אם לאב, לפי שגלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו, ובכיבוד הקדים אב לאם, שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו, מפני שמשדלתו בדברים. ואת שבתותי תשמורו - סמך שמירת שבת למורא אב ואם, לומר: שאף על פי שהזהרתיך על מורא אב ואם, אם אומר לך: חלל את השבת, אל תשמע לו, כן בשאר כל המצות. אני י"י אלהיכם - אתה ואביך חייבין בכבודי, לפיכך אל תשמע לו לבטל דבריי. איזהו מורא? לא ישב במקומו, ולא ידבר במקומו, ולא יסתיר את דבריו. ואיזהו כיבוד? מאכיל ומשקה, מלביש ומנעיל, מכניס ומוציא.

(ד) אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

לָא תִתְפְּנוֹן בָּתַר טָעֲוָן וְדַחְלָן דְּמַתְּכָא לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

אל תפנו אל האלילים- לעובדם. אליל לשון אַל, כְּלֹא הוא חשוב. **ואלהי מסכה** - תחילתן אלילים הן, ואם פונה אתה אחריהם, סופך עושה אותן אלוהות. **לא תעשו לכם** - לא תעשו לאחרים, ולא אחרים לכם. ואם תאמר לא תעשו לעצמכם, אבל אחרים עושין לכם, הרי כבר נאמר: לא יהיה לך (שמות כ', ב') - לא שלך, ולא של אחרים.

(ה) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיי לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ:

וַאֲרֵי תִכְּסוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ לְרַעֲוָא לְכוֹן תִּכְּסוּנֵיהּ.

וכי תזבחו וגומ' - לא נאמרה פרשה זו אלא ללמד שלא תהא זביחתו אלא על מנת ליאכל בתוך הזמן הזה, שאם לקבוע לכם זמן אכילה הרי כבר נאמר: ואם נדר או נדבה זבח קרבנו (ויקרא ז', ט"ז). **לרצנכם תזבחהו** - תחילת זביחתו תהא על מנת נחת רוחי, שיהא לכם לרצון, שאם תחשבו עליו מחשבת פסול, לא יֵרָצה עלכם לפניי. **לרצנכם** - אַפַּיְימַנְ"ט, זהו לפי פשוטו. ורבותינו אמרו: מכאן למתעסק שפסול (בבלי חולין י"ג.), שצריך שיתכוון לשחוט.

(ו) בְּיוֹם זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף:

בְּיוֹמָא דְּיִתְנְכֵיס יִתְאֲכִיל וּבְיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וּדְיִשְׁתְּאַר עַד יוֹמָא תְּלִיתָאָה בְּנוּרָא יִתּוֹקַד.

ביום זבחכם יאכל - כשתזבחוהו תשחטוהו על מנת זמן זה שקבעתי לכם כבר.

(ז) וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה:

וְאִם אִתְּאֲכָלָא יִתְאֲכִיל בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה מְרַחַק הוּא לָא יְהֵי לְרַעֲוָא.

ואם האכל יאכל וגו' - אם אינו עניין לחוץ לזמנו, שהרי כבר נאמר: ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו וג' (ויקרא ז', י"ח), תנהו עניין לחוץ למקומו. יכול יהו חייבין כרת על אכילתן? תלמוד לומר: והנפש האוכלת ממנו עונה תשא (ויקרא ז', י"ח) - ממנו, ולא מחברו, יצא הנשחט במחשבת חוץ למקומו. **פיגול** - מתועב, ומרק פיגולים כליהם (ישעיהו ס"ה, ד').

(ח) וְאֹכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי־אֶת־קֹדֶשׁ יְיָ חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ:

וּדְיֵיכְלֵנֵיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּיל אֲרֵי יָת קוּדְשָׁא דַּייָ אַחֵיל וְיִשְׁתֵּיצֵי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ.

ואוכליו עונו ישא - בנותר גמור הכתוב מדבר, ואינו ענוש כרת על הנשחט חוץ למקומו שכבר מיעטו הכתוב, וזה בנותר גמור הכתוב מדבר, ובמסכת כריתות (בבלי כריתות ה'.) למדוהו בגזירה שוה.

(ט) וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט:

וּבְמִחְצַדְכוֹן יָת חֲצָדָא דַּאֲרַעְכוֹן לָא תְשֵׁיצֵי פָּתָא דְּחַקְלָךְ לְמִחְצַד וּלְקָטָא דִּחְצָדָךְ לָא תְלַקֵּיט.

לא תכלה פאת וגו' - שניח פאה בסוף שדה, [מפני בטל עניים ושיעורה אחד ששים בשדה.] **ולקט קצירך** - שבולים הנותרים בשעת קצירה אחת או שתים, אבל שלש אינן לקט.

(י) וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

וְכַרְמָךְ לָא תְעַלֵּיל וְנִתְרָא דְּכַרְמָךְ לָא תְלַקֵּיט לְעַנְיֵי וּלְגִיּוֹרֵי תִּשְׁבּוֹק יָתְהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

לא תעולל - לא תטול עוללות שבה, והם נכרות. ואיזו היא עוללות? כל שאין לה לא כתף ולא נטף. **פרט כרמך** - גרגירי ענבים הנושרים בשעת בצירה. **אני י"י אלהיכם** - דיין ליפרע, ואיני גובה מכם אלא נפשות, שנאמר: אל תגזול דל וגו' כי י"י יריב ריבם וקבע וגומ' (משלי כ"ב, כ"ב-כ"ג).

(יא) לֹא תְגֹנְבוּ וְלֹא־תְכַחֲשׁוּ וְלֹא־תְשַׁקְּרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ׃

לָא תִגְנְבוּן וְלָא תְכַדְּבוּן וְלָא תְשַׁקְּרוּן אֱנָשׁ בְּחַבְרֵיהּ.

לא תגנבו - אזהרה לגונב ממון. לא תגנב (שמות כ', י"ב) שבעשרת הדברות אזהרה לגונב נפשות. דבר למד מעניינו, דבר שחייבין עליו מיתת בית דין. **לא תכחשו** - לפי שנאמר: וכחש בה (ויקרא ה', כ"ב) משלם קרן וחומש, למדנו לָעונש, אזהרה מניין? תלמוד לומר: לא תכחשו. **לא תשקרו** - לפי שנאמר: ונשבע על שקר (ויקרא ה', כ"ב) ישלם, למדנו לעונש, אזהרה מניין? תלמוד לומר: לא תשקרו. **לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו ולא תשבעו וגו'** - אם גנבת, סופך לכחש, סופך לשקר, להשבע לשקר.

(יב) וְלֹא־תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר וְחִלַּלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ׃

וְלָא תִשְׁתַּבְעוּן בִּשְׁמִי לְשִׁקְרָא וְתַחֵיל יָת שְׁמָא דֶּאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ.

לא תשבעו - למה נאמר? לפי שנאמר: לא תשא את שם י"י אלהיך וגו' (שמות כ', ו'), יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד, מניין לרבות כל הכינויין? תלמוד לומר: **לא תשבעו בשמי** - כל שם שיש לי.

(יג) לֹא־תַעֲשֹׁק אֶת־רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד־בֹּקֶר׃

לָא תַעְשׁוֹק יָת חַבְרָךְ וְלָא תֵינוֹס לָא תְּבִית אַגְרָא דַּאֲגִירָא לְוָתָךְ עַד צַפְרָא.

לא תעשק - הכובש שכר שכיר.

(יד) לֹא־תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ׃

לָא תְלוּט דְּלָא שָׁמַע וּקְדָם דְּלָא חָזֵי לָא תְשִׂים תַּקְלָא וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ.

לא תקלל חרש - אין לי אלא חרש, מנין לרבות את כל אדם? תלמוד לומר: בעמך לא תאר (שמות כ"ב, כ"ז). אם כן למה נאמר: חרש? מה חרש מיוחד שהוא בחיים, אף כל שהוא בחיים יצא המת שאינו בחיים. **לפני עור לא תתן מכשול** - לפני הסומא בדבר לא תתן לו עצה שאינה הוגנת לו, לא תאמר לו: מכור שדך וקח לך חמור, ואתה עוקף עליו ונוטלה הימנו. **ויראת מאלהיך** - לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לרעה או לטובה, ויכול להשמט ולומר: לטובה נתכוונתי, לפיכך נאמר בו: ויראת מאלהיך, המכיר מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו, ואין שאר הבריות מכירות בו, נאמר בו: ויראת מאלהיך.

תהלים – פרקים כ"ט-ל"ד

תניא – פרק מ"ד

והנה שתי בחינות אהבות אלו, אף שהן ירושה לנו מאבותינו וכמו טבע בנפשותינו. וכן היראה הכלולה בהן, שהיא לירא מליפרד חס ושלום ממקור חיינו ואבינו האמיתי ברוך הוא. אף על פי כן אינן נקראות בשם דחילו ורחימו טבעיים, אלא כשהן במוחו ומחשבתו לבד ותעלומות ליבו. ואז מקומן בעשר ספירות דיצירה, ולשם הן מעלות עמהן התורה והמצוות הבאות מחמתן ובסיבתן. אבל כשהן בהתגלות ליבו – נקראות רעותא דליבא בזוהר, ומקומן בעשר ספירות דבריאה, ולשם הן מעלות עמהן התורה והמצוות הבאות מחמתן. מפני שיציאתן מההעלם והסתר הלב אל בחינת גילוי, היא על ידי הדעת ותקיעת המחשבה בחוזק,

והתבוננות עצומה מעומקא דליבא יתיר ותדיר באין סוף ברוך הוא, איך הוא חיינו ממש ואבינו האמיתי ברוך הוא. ומודעת זאת מה שכתוב בתיקונים, כי בעולם הבריאה מקננא תמן אימא עילאה, שהיא ההתבוננות באור אין סוף, חיי החיים ברוך הוא. וכמאמר אליהו: "בינה ליבא, ובה הלב מבין". ולא עוד, אלא ששתי בחינות אהבות אלו הנזכרות לעיל הן כלולות מן בחינת אהבה רבה, וגדולה ומעולה מדחילו ורחימו שכליים, אשר האהבה נקראת לעיל בשם "אהבת עולם."

לוח היום־יום

ה' איר, כ' לעומר

רבינו הזקן קיבל מר' מרדכי הצדיק ששמע מהבעש"ט: עס קומט אראפ א נשמה אויף דער וועלט און לעבט אפ זיבעציג אכציג יאהר, צוליב טאן א אידען א טובה בגשמיות ובפרט אין רוחניות. (תרגום: נשמה יורדת לעולם הזה וחיה שבעים-שמונים שנה, כדי לעשות ליהודי טובה בגשמיות ובפרט ברוחניות.)

נ"ך יומי – משלי פרק כ"ה

(א) נָסוּ וְאֵין־רֹדֵף רָשָׁע וְצַדִּיקִים כְּכְפִיר יִבְטָח׃

נסו ואין רודף רשע - נסו הרשעים כשיגיע אידם ויפלו בדבר קל מאין רודף. וצדיק - אמיץ לבו בהקב"ה ככפיר אשר יבטח בגבורתו.

(ב) בְּפֶשַׁע אֶרֶץ רַבִּים שָׂרֶיהָ וּבְאָדָם מֵבִין יֹדֵעַ כֵּן יַאֲרִיךְ׃

בפשע ארץ רבים שריה - שזה הוא פורענות לארץ כששריה רבים ואין שומעים לאדם אחד. ובאדם מבין וגו' - ובשביל אדם מבין ויודע, יאריך - הפורענות מלבא.

(ג) גֶּבֶר־רָשׁ וְעֹשֵׁק דַּלִּים מָטָר סּוֹחֵף וְאֵין לָחֶם׃

גבר רש - דיין עם הארץ. **ועשק דלים** - בדין עול, שאינו בקי בדין. הרי הוא כמטר הסוחף את השדה ואין עושה פירות. **סוחף** - שוטף. ודוגמתו בלשון משנה: ונסתחפה שדהו (משנה כתובות ז', ח'), וכן מדוע נסחף אביריך (ירמיהו מ"ו, ט"ו) - נשטפו ומעדו וכשלו.

(ד) עֹזְבֵי תוֹרָה יְהַלְלוּ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגָּרוּ בָם׃ (ה) {פ} אַנְשֵׁי־רָע לֹא־יָבִינוּ מִשְׁפָּט וּמְבַקְשֵׁי יְיָ יָבִינוּ כֹל׃

אנשי רע לא יבינו משפט - אין נותנין לב לפורענות העתידה לבא שיתבוננו בה וישובו מדרכם. ומבקשי י"י יבינו כל - הטובה והרעה. משפט - יושטישא, כך פירש רבי תנחומא (תנחומא (בובר) בראשית ל"ז) על דור המבול.

(ו) טוֹב־רָשׁ הוֹלֵךְ בְּתֻמּוֹ מְעֻקָּשׁ דְּרָכַיִם וְהוּא עָשִׁיר׃

טוב רש - אף עני בתורה. **והולך בתומו** - מעשים טובים.

(ז) נוֹצֵר תּוֹרָה בֵּן מֵבִין וְרֹעֶה זוֹלְלִים יַכְלִים אָבִיו:
ורועה זוללים - מחבר אליו נבלים. **רועה** - לשון ריעים.

(ח) מַרְבֶּה הוֹנוֹ בְּנֶשֶׁךְ [וְתַרְבִּית] (ובתרבית) לְחוֹנֵן דַּלִּים יִקְבְּצֶנּוּ:
לחונן דלים - הרשות שומעים עליו שהוא מתעשר בלא משפט, ונוטלים ממונו ובונים בו גשרים ומתקנים דרכים, וזו היא חנינת דלים. כך דרש רבי תנחומא (תנחומא משפטים י"ד).

(ט) מֵסִיר אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ תּוֹרָה גַּם תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה: (י) מַשְׁגֶּה יְשָׁרִים| בְּדֶרֶךְ רָע בְּשִׁחוּתוֹ הוּא־יִפּוֹל וְתֻמִּים יִנְחֲלוּ־טוֹב:
בשחותו - לשון שַׁחַת.

(יא) {פ} חָכָם בְּעֵינָיו אִישׁ עָשִׁיר וְדַל מֵבִין יַחְקְרֶנּוּ:
איש עשיר ודל מבין - כנגד רב ותלמיד הוא מדבר, שהתלמיד חוקרו ועל ידו מתחכם הרב.

(יב) בַּעֲלֹץ צַדִּיקִים רַבָּה תִּפְאָרֶת וּבְקוּם רְשָׁעִים יֵחָפֵשׂ אָדָם:
יחופש אדם - בכל מיני עלילות.

(יג) מְכַסֶּה פְּשָׁעָיו לֹא יַצְלִיחַ וּמוֹדֶה וְעֹזֵב יְרֻחָם:
ומודה ועוזב - מודה על פשעיו ועוזב אותם מלשוב עליהם עוד.

(יד) אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה:
מפחד תמיד - דואג מן העונש, ועל ידי כן הוא מתרחק מן העבירה.

(טו) אֲרִי־נֹהֵם וְדֹב שׁוֹקֵק מוֹשֵׁל רָשָׁע עַל עַם־דָּל:
מושל רשע על עם דל - ארי נוהם הוא להם. **ודוב שוקק** - נהימה לארי ושקק לדוב, שניהן לשון צעקה.

(טז) נָגִיד חֲסַר תְּבוּנוֹת וְרַב מַעֲשַׁקּוֹת [שֹׂנֵא] (שנאי) בֶּצַע יַאֲרִיךְ יָמִים:
נגיד חסר תבונות ורב מעשקות - יש לך נגיד שהוא חסר תבונות ורב מעשקות, מתוך שהוא חסר תבונות שאינו נותן לב על חייו, הוא מרבה לעשוק, שהרי השונא בצע יאריך ימים.

(יז) {פ} אָדָם עָשֵׁק בְּדַם־נֶפֶשׁ עַד־בּוֹר יָנוּס אַל־יִתְמְכוּ־בוֹ:
אדם עשוק בדם נפש - שיש עליו עשק דם נפש, הוא המחטיא את חבירו ואבדה נפש על ידו. עד בור ינוס אל יתמכו בו - עד יום מותו ינוס לעזרה שיתכפר לו. **ואל יתמכו בו** - משמים להספיק בידו לעשות תשובה, שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגהנם. כך הוא נדרש במסכת יומא(בבלי יומא פ"ז.).

(יח) הוֹלֵךְ תָּמִים יִוָּשֵׁעַ וְנֶעְקַשׁ דְּרָכַיִם יִפּוֹל בְּאַחַת:
יפול באחת - ברעה אחת. אין תקומה למפלתו.

(יט) עֹבֵד אַדְמָתוֹ יִשְׂבַּע־לָחֶם וּמְרַדֵּף רֵיקִים יִשְׂבַּע־רִישׁ:

ישבע ריש- עניות.

(כ) אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב־בְּרָכוֹת וְאָץ לְהַעֲשִׁיר לֹא יִנָּקֶה:

איש אמונות - הנותן מעשרותיו באמונה, שאין אדם עד בדבר, אלא הקב"ה רואה ומרבה לו ברכה. **ואץ להעשיר** - דוחק את השעה להעשיר בגזל עניים לא ינקה.

(כא) הַכֵּר־פָּנִים לֹא־טוֹב וְעַל־פַּת־לֶחֶם יִפְשַׁע־גָּבֶר:

על פת לחם - שוה פרוטה. **יפשע גבר** - המטה משפט.

(כב) נִבְהָל לַהוֹן אִישׁ רַע עָיִן וְלֹא־יֵדַע כִּי־חֶסֶר יְבֹאֶנּוּ:

נבהל להון איש רע עין - ממהר להרבות הון וגוזל תרומותיו ומעשרותיו. **חסר יבואנו** - חסרון יבואנו לו, שהמאירה משתלחת במעשי ידיו.

(כג) מֹוכִיחַ אָדָם אַחֲרֵי חֵן יִמְצָא מֵמַחֲלִיק לָשׁוֹן:

מוכיח אדם - על עבירות שבידו ומפרישו מהם. **אחרי חן ימצא ממחליק לשון** - לאחר זמן ימצא חן בעיניו יותר ממחליק לשון. מצינו בבראשית רבה (בראשית רבה מ"ד, ה'): כל מקום שנאמר אחרי - מופלג, אחר - סמוך. [ורבינו שמעיה מצא בתנחומא על אלה הדברים (תנחומא (בובר) הוספה פרשת דברים ב'): **מוכיח אדם אחרי {חן}** - זה משה שהוכיח את ישראל אחר הקב"ה, שנקראו צאן אדם (יחזקאל ל"ו, ל"ז), ונאמר בו: כי מצאת חן בעיני (שמות ל"ג, י"ז). **ממחליק לשון** - זה בלעם האומר לישראל דברים מתוקנים: מה טובו אהליך יעקב (במדבר כ"ד, ה'). משה מכריז השמרו לכם פן יפתה (דברים י"א, ט"ז), ובלעם מכריז ומחניף: עשו כל תאותכם ואינו מקפיד. לא איש אל ויכזב (במדבר כ"ג, י"ט) - באומות, אבל בבנו: ההוא אמר ולא יעשה (במדבר כ"ג, י"ט). ושלמה צוח על שניהם: נאמנים פצעי אוהב ונעתרות נשיקות שונא (משלי כ"ז, ו').]

(כד) גּוֹזֵל | אָבִיו וְאִמּוֹ וְאֹמֵר אֵין־פֶּשַׁע חָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית:

גוזל אביו ואמו - אביו - הקב"ה, אמו - זו כנסת ישראל. זה המחטיא את הרבים שגוזל הקב"ה ומפריד בניו ממנו וגוזל מהם טובה. **לאיש משחית** - ירבעם.

(כה) רְחַב־נֶפֶשׁ יְגָרֶה מָדוֹן וּבֹטֵחַ עַל־יְהוָה יְדֻשָּׁן:

רחב נפש - להשיג כל תאותו. יגרה מדון - מגרה עליו מדת הדין.

(כו) בּוֹטֵחַ בֶּלְבּוֹ הוּא כְסִיל וְהוֹלֵךְ בְּחָכְמָה הוּא יִמָּלֵט: (כז) נוֹתֵן לָרָשׁ אֵין מַחְסוֹר וּמַעְלִים עֵינָיו רַב־מְאֵרוֹת:

נותן לרש - צדקה. וכן הרב שאין מונע תורה מפי תלמיד.

(כח) בְּקוּם רְשָׁעִים יִסָּתֵר אָדָם וּבְאָבְדָם יִרְבּוּ צַדִּיקִים:

יום חמישי \\ ו' אייר

הומש – המישי פרשת אחו"ק

(טו) {שני / חמישי במחוברות} לֹא־תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פְנֵי־דָל
וְלֹא תֶהְדַּר פְּנֵי גָדוֹל בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ:

לָא תַעְבְּדוּן שְׁקַר בְּדִין לָא תִסַּב אַפֵּי מִסְכֵּינָא וְלָא תֶהְדַּר אַפֵּי רַבָּא בְּקוּשְׁטָא תְּדִינֵיהּ לְחַבְרָךְ.

לא תעשו עול במשפט - מלמד שהדיין המקלקל את הדין קרוי עַוֹל, סנוי, ומשוקץ, חרם, ותועבה. שהעַוֹל קרוי תועבה, שנאמר: כי תועבת י"י כל עושה עול (דברים כ"ה, ט"ז), והתועבה קרויה חרם ושקץ, שנאמר: לא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו שקץ תשקצינו וגו' (דברים ז', כ"ו). **לא תשא פני דל** - שלא תאמר עני הוא והעשיר הזה חייב לפרנסו, אזכנו, ונמצא מתפרנס בנקיות. **לא תהדר פני גדול** - שלא תאמר: עשיר הוא זה, בן גדולים הוא זה, היאך אביישינו ואראה בבושתו, עונש יש בדבר, לכך נאמר: לא תהדר פני גדול. **בצדק תשפוט** - כמשמעו. דבר אחר: הוי דן את חברך לכף זכות.

(טז) לֹא־תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל־דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְיָ:

לָא תֵיכוֹל קוּרְצִין בְּעַמָּךְ לָא תְקוּם עַל דְּמָא דְּחַבְרָךְ אֲנָא יְיָ.

לא תלך רכיל - אני אומר על שם שכל משלחי מדיינים ומספרי לשון הרע הולכים בבתי רעיהם לרגל מה יראו רע או ישמעו רע לספר בשוק, נקראים הולכי רכיל, הולכי רגילה, אֶשפיאֶמֶנ"ט. וראייה לדבריי שלא מצינו רכילות שאין כתוב בלשון הליכה: לא תלך רכיל, הולך רכיל (משלי כ', י"ט), הולכי רכיל נחשת וברזל (ירמיהו ו', כ"ח), ושאר לשון הרע אין כתוב בו הליכה, כגון: מלושני בסתר רעהו (תהלים ק"א, ה'), לשון רמייה (תהלים ק"כ ,ב'), לשון מדברת גדולות (תהלים י"ב, ד'). לכך אני אומר שהלשון לשון הולך ומרגל, שהכ"ף נחלפת בגימ"ל, שכל האותיות שמוצאיהם אחד מתחלפות זו בזו, בי"ת בפ"ה ובוי"ו, גימ"ל בכ"ף, וקו"ף בכ"ף, נו"ן בלמ"ד ורי"ש, זיי"ן בצד"י, וכן: וירגל בעבדך (שמואל ב י"ט, כ"ח) - ריגל ותר מה לומר רעה עלי, וכן: לא רגל על לשונו (תהלים ט"ו, ג'), וכן: רוכל הסוחר, ומרגל אחר כל סחורה, וכל המוכר בשמים להתקשט בהם הנשים, על שם שמחזר תמיד בעיירות נקרא רוכל, לשון רוגל. לא תיכול קורצין, ואכלו קורציהון דיהודאי (דניאל ג', ח'), אכל קורצא בי מלכא (בבלי ברכות נ"ח.). נראה בעיני שהיה משפטם לאכול בבית המקבל דבריהם שום הלעטה, והוא גמר חיזוק שדבריו מקויימים ויעמידם על האמת, ואותה הלעטה נקראת אכילת קורצין, לשון קורץ בעיניו (משלי ו', י"ג), שכן דרך הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם, ולרמז דברי רכילותם, שלא יבינו שאר השומעים. לא תעמד על דם רעך - לראות במיתתו ואתה יכול להצילו, כגון: טובע בנהר, וחיה או לסטין באין עליו. **אני י"י** - נאמן לשלם שכר, ונאמן ליפרע.

(יז) לֹא־תִשְׂנָא אֶת־אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת־עֲמִיתֶךָ וְלֹא־תִשָּׂא עָלָיו
חֵטְא:

לָא תִשְׂנֵי יָת אֲחוּךְ בְּלִבָּךְ אוֹכָחָא תּוֹכַח יָת חַבְרָךְ וְלָא תְקַבֵּיל עַל דִּילֵיהּ חוֹבָא.

ולא תשא עליו חטא - לא תלבין את פניו ברבים.

(יח) לְֹא־תִקֹּם וְלְֹא־תִטֹּר֙ אֶת־בְּנֵ֣י עַמֶּ֔ךָ וְאָהַבְתָּ֥ לְרֵעֲךָ֖ כָּמֹ֑וךָ אֲנִ֖י יְיָ׃

לָא תִקּוֹם וְלָא תִטַּר דְּבָבוּ לִבְנֵי עַמָּךְ וְתִרְחֵמִיהּ לְחַבְרָךְ כְּוָתָךְ אֲנָא יְיָ.

לא תקם - אמר לו: השאילני מגלך, אמר לו: לאו. למחר אמר לו: השאילני קרדומך, אמר לו: איני משאילך כדרך שלא השאלתני, זו היא נקימה. ואיזוהי נטירה? אמר לו: השאילני מגלך, אמר לו: לאו, ולמחר אמר לו: השאילני קרדומך, אמר לו: הילך, איני כמותך שלא השאלתני, זו היא נטירה, שנוטר האיבה בלבו, אף על פי שאינו נוקם. **ואהבת לרעך כמוך** - א"ר עקיבא: זה כלל גדול שבתורה.

(יט) אֶת־חֻקֹּתַ֖י תִּשְׁמֹ֑רוּ בְּהֶמְתְּךָ֙ לְֹא־תַרְבִּ֣יעַ כִּלְאַ֔יִם שָׂדְךָ֖ לְֹא־תִזְרַ֣ע כִּלְאָ֑יִם וּבֶ֨גֶד כִּלְאַ֜יִם שַׁעַטְנֵ֗ז לְֹא יַעֲלֶ֥ה עָלֶֽיךָ׃

יָת קְיָמַי תִּטְּרוּן בְּעִירָךְ לָא תַרְכֵּיב עֵירוּבִין חַקְלָךְ לָא תִזְרַע עֵירוּבִין וּלְבוּשׁ עֵירוּבִין שַׁעַטְנֵיזָא לָא יִסַּק עָלָךְ.

את חקתי תשמורו - ואילו הן: בהמתך לא תרביע כלאים וגו'. חקים הם אילו גזירת המלך שאין טעם לדבר. **ובגד כלאים** - למה? לפי שנאמר: לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו (דברים כ"ב, י"א), לא ילבש גזי צמר ואניצי פשתן? תלמוד לומר: בגד. ומניין לרבות את הלבדין? תלמוד לומר: **שעטנז** - דבר שהוא שוע טווי ונוז. ואני אומר נוז לשון דבר הנמלל ושזור זה עם זה לחברו, מיישטי"ר בלעז, כמו: חזיין לנאזי דאית בהו (בבלי מועד קטן י"ב:), ושאנו מפרשין לשון כמש פליישטר"א מיישטיר. ולשון שעטנז פירש מנחם מחברת צמר ופשתים.

(כ) וְאִ֗ישׁ כִּֽי־יִשְׁכַּב֙ אֶת־אִשָּׁ֣ה שִׁכְבַת־זֶ֔רַע וְהִ֖וא שִׁפְחָ֣ה נֶֽחֱרֶ֑פֶת לְאִ֙ישׁ֙ וְהָפְדֵּ֣ה לֹ֔א נִפְדָּ֥תָה אוֹ֙ חֻפְּשָׁ֣ה לֹ֔א נִתַּן־לָ֖הּ בִּקֹּ֣רֶת תִּהְיֶ֑ה לֹ֥א יומתו כִּי־לֹ֖א חֻפָּֽשָׁה׃

וּגְבַר אֲרֵי יִשְׁכּוֹב יָת אִתְּתָא שִׁכְבַת זַרְעָא וְהִיא אָמָא אַחִידָא לִגְבַר וְאִתְפְּרָקָא לָא אִתְפְּרִיקַת בְּכַסְפָּא אוֹ חֵירוּתָא לָא אִתְיְהִיבַת לַהּ בִּשְׁטָר בְּקוּרְתָּא תְּהֵי בַּהּ לָא יְמוּתוּן אֲרֵי לָא אִתְחָרַרַת.

נחרפת לאיש - מיועדת לאיש, ואיני יודע לו דמיון במקרא. ובשפחה כנענית שחציה שפחה וחציה בת חורין המאורסה לעבד עברי שמותר בשפחה הכתוב מדבר. **והפדה לא נפדתה** - פדויה ואינה פדויה, וסתם פדיון בכסף. **או חופשה** - בשטר. **בקורת תהיה** - (לשון מכות, היא לוקה ולא הוא.) **כי לא חופשה** - לפיכך אין חייב עליה מיתה, שאין קידושיה קידושין. הא אם חופשה, קידושיה קידושין, וחייבין מיתה.

(כא) וְהֵבִ֤יא אֶת־אֲשָׁמוֹ֙ לַיְיָ֔ אֶל־פֶּ֖תַח אֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד אֵ֖יל אָשָֽׁם׃

וְיַיתֵי יָת אֲשָׁמֵיהּ לְקֳדָם יְיָ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא דְּכָרָא לַאֲשָׁמָא.

(כב) וְכִפֶּ֨ר עָלָ֜יו הַכֹּהֵ֗ן בְּאֵ֙יל הָאָשָׁם֙ לִפְנֵ֣י יְיָ֔ עַל־חַטָּאתֹ֖ו אֲשֶׁ֣ר חָטָ֑א וְנִסְלַ֥ח לֹ֖ו מֵחַטָּאתֹ֥ו אֲשֶׁר־חָטָֽא׃

וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא בְּדִכְרָא דַּאֲשָׁמָא קֳדָם יְיָ עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ מֵחוֹבְתֵיהּ דְּחָב.

ונסלח לו מחטאתו אשר חטא - לרבות את המזיד כשוגג.

(כג) {שלישי} {פ} וְכִי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל־עֵץ מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת־פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל:

וַאֲרֵי תֵּיעֲלוּן לְאַרְעָא וְתִצְּבוּן כָּל אִילָן דְּמֵיכַל וּתְרַחֲקוּן רַחֲקָא יָת אִבֵּיהּ תְּלָת שְׁנִין יְהֵי לְכוֹן מְרַחַק לְאַבָּדָא לָא יִתְאֲכִיל.

וערלתם ערלתו - ואטמתם אטימתו, יהא אטום ונסתם מליהנות ממנו. **שלש שנים לכם ערלים** - מאימתי מונה לו? משעת נטיעתו. יכול אם הצניעו עד לאחר שלש שנים יהא מותר? תלמוד לומר: **יהיה** - בהוויתו יהא.

(כד) וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל־פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַיי:

וּבְשַׁתָּא רְבִיעֵיתָא יְהֵי כָּל אִבֵּיהּ קוּדֶשׁ תּוּשְׁבְּחָן קֳדָם יְיָ.

יהיה כל פריו קודש - כמעשר שני שכתוב בו: כל מעשר הארץ וגו' קדש לי"י (ויקרא כ"ז, ל'). מה מעשר אינו נאכל חוץ לחומת ירושלם אלא בפדיון, אף זה כן, ודבר זה הלולים לי"י הוא, שנושאו שם לשבח ולהלל לשמים.

(כה) וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁת תֹּאכְלוּ אֶת־פִּרְיוֹ לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי ייְ אֱלֹהֵיכֶם:

וּבְשַׁתָּא חֲמִישֵׁיתָא תֵּיכְלוּן יָת אִבֵּיהּ לְאוֹסָפָא לְכוֹן עֲלַלְתֵּיהּ אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

להוסיף לכם תבואתו - המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו, שבשכרה אני מברך לכם את פירות הנטיעה. היה ר' עקיבא אומר: דברה תורה כנגד יצר הרע, שלא יאמר אדם: הרי ארבע שנים אני מצטער בו חנם, לכך נאמר: להוסיף לכם תבואתו. **אני י"י** - המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי.

(כו) לֹא תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנֵנוּ:

לָא תֵּיכְלוּן עַל דְּמָא לָא תְנַחָשׁוּן וְלָא תְעָנוֹן.

לא תאכלו על הדם - להרבה פנים נדרש בסנהדרין: שלא יאכל מבשר קדשים לפני זריקת דמים (בבלי סנהדרין ס"ג.), ואזהרה לאוכל מבהמות חולין עד שתצא נפשה, ועוד הרבה. **לא תנחשו** - כגון אילו המנחשין בחולדות ובעופות, פתו נפלה מפיו, צבי הפסיקו בדרך. **לא תעוננו** - לשון עונות ושעות, שאמר: יום פלוני יפה להתחיל מלאכה, שעה פלונית קשה לצאת.

(כז) לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ:

לָא תַקְּפוּן פָּתָא דְּרֵישְׁכוֹן וְלָא תְחַבֵּיל יָת פָּתָא דְּדִקְנָךְ.

לא תקיפו פאת ראשכם - זה המשוה צדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו, ונמצא הקף ראשו עגול סביב שעל אחורי אזניו עיקרי שערו למעלה מצדעיו הרבה. **פאת זקנך** - סוף זקנו וגבוליו והם חמש: שתים בכל לחי ולחי, למעלה אצל הראש שהוא רחב ויש בו שתי פיאות, ואחת מלמטה בסנטרו מקום חיבור שני הלחיים יחד.

(כח) וְשֶׂרֶט לָנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בִּבְשַׂרְכֶם וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי יי:

וְחִבּוּל עַל מִית לָא תִתְּנוּן בִּבְשַׂרְכוֹן וְרוּשְׁמִין חֲרִיתִין לָא תִתְּנוּן בְּכוֹן אֲנָא יְיָ.

ושרט לנפש - כך דרכן של אמוריים להיות משרטין את בשרם כשמת להם מת. **וכתבת קעקע** - כתב מחוקה ותקוע שאינו נמחק לעולם, שמקעקעו במחט והוא משחיר לעולם. **קעקע** - לשון: והוקע אותם (במדבר כ"ה, ד'), והוקענום (שמואל ב כ"א, ו'),

תוחבים עץ בארץ ותולין אותם עליהם, ונמצאו מחוקים ותחובים בקרקע. **קעקע** - פורפויינט.

(כט) אַל־תְּחַלֵּל אֶת־בִּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא־תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמָלְאָה הָאָרֶץ זִמָּה:

לָא תַחֵיל יָת בְּרַתָּךְ לְאַטְעָיוּתַהּ וְלָא תִטְעֵי אַרְעָא וְתִתְמְלֵי אַרְעָא עֵיצַת חֲטָאִין.

אל תחלל את בתך להזנותה - במוסר בתו פנויה לביאה שלא לשם קידושין. **ולא תזנה הארץ** - אם אתה עושה כן, הארץ מזנה את פירותיה לעשותן במקום אחר, ולא בארצכם, וכן הוא אומר: וימנעו רביבים וגו׳ (ירמיהו ג׳, ג׳).

(ל) אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְיָ:

יָת יוֹמֵי שַׁבַּתָּאַי דִּילִי תִּטְּרוּן וּלְבֵית מַקְדְּשִׁי תְּהוֹן דָּחֲלִין אֲנָא יְיָ.

וממקדשי תיראו - לא יכנס למקדש לא במקלו ובמנעלו ובאפונדתו ואבק של רגליו, ואף על פי שאני מזהירכם על המקדש, **שבתותי תשמורו** - אין בנין המקדש דוחה שבת.

(לא) אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֹבֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים אַל־תְּבַקְשׁוּ לְטָמְאָה בָהֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

לָא תִתְפְּנוֹן בָּתַר בְּדַיִן וּזְכוּרוּ לָא תִתְבְּעוּן לְאִסְתַּאָבָא בְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

אל תפנו אל האובות - אזהרה לבעל אוב וידעוני. בעל אוב זה פיתום המדבר בשְׁחִי׳ו. ידעוני המכניס עצם חיה ששמה ידוע לתוך פיו, והעצם מדבר. **אל תבקשו** - להיות עסוקים בם, שאם תעסקו בם אתם מיטמאין לפניי, ואני מתעב אתכם. **אני י״י אלהיכם** - דעו את מי אתם מחליפים במי.

(לב) מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ:

מִן קֳדָם דְּסָבַר בְּאוֹרָיְתָא תְּקוּם וְתֶהְדַּר אַפֵּי סָבָא וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ.

מפני שיבה תקום - יכול זקן אשמאי? תלמוד לומר: זקן, אין זקן אלא שקנה חכמה. **והדרת פני זקן** - איזהו הידור? לא ישב במקומו ולא מדבר במקומו ולא סותר את דבריו. יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו? לכך נאמר: ויראת מאלהיך, שהרי דבר זה מסור ללבו של עושהו, שאין מכיר בו אלא הוא, וכל דבר המסור ללב נאמר בו: **ויראת מאלהיך**.

תהלים - פרקים ל״ה-ל״ח

תניא – פרק מ״ד

רק שאף על פי כן צריך לטרוח בשכלו להשיג ולהגיע גם לבחינת אהבת עולם הנזכרת לעיל, הבאה מהתבונה ודעת בגדולת ה׳, כדי להגדיל מדורת אש האהבה ברשפי אש ושלהבת עזה ולהב העולה השמימה, עד שמים רבים לא יוכלו לכבות וכו׳ ונהרות לא ישטפוה וכו׳. כי יש יתרון ומעלה לבחינת אהבה כרשפי אש ושלהבת עזה וכו׳ הבאה מהתבונה ודעת בגדולת אין סוף ברוך הוא, על שתי בחינות אהבה הנזכרות לעיל כאשר אינן כרשפי אש ושלהבת כו׳, כיתרון ומעלת הזהב על הכסף וכו׳, כמו שיתבאר לקמן. וגם כי זה כל האדם ותכליתו, למען דעת את כבוד

ה' ויקר תפארת גדולתו, איש איש כפי אשר יוכל שאת, כמו שכתוב ברעיא מהימנא פרשת בא: "בגין דישתמודעון ליה" וכו', וכנודע.

לוח היום־יום

ו' איר, כ"א לעומר

אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה]: אל יפטר אדם מחברו אלא מתוך דבר הלכה, ופירשו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים, אזא דבר תורה וואס מאכט איהם - דעם הערער - פאר א מהלך. ענין ההילוך הוא לעלות מדרגא לדרגא בעילוי אחר עילוי, מעלת הנשמות על מעלת המלאכים, דעלי' זו היא ביותר ע"י עבודה בפועל טוב, טאן א טובה א אידען בגשמיות בכלל וברוחניות בפרט.

תרגום:

אמרו רז"ל: אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, ופירשו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים: דבר תורה שכזה, שעושה אותו - את המאזין - ל'מהלך'. ענין ההילוך הוא לעלות מדרגא לדרגא בעילוי אחר עילוי, מעלת הנשמות על מעלות המלאכים [עליהם נאמר בכתוב: "עומדים"]. דעליה זו היא ביותר ע"י עבודה בפועל טוב: עשיית טובה ליהודי בגשמיות בכלל וברוחניות בפרט.

נ"ך יומי – משלי פרק כ"ט

(א) אִישׁ תּוֹכָחוֹת מַקְשֶׁה־עֹרֶף פֶּתַע יִשָּׁבֵר וְאֵין מַרְפֵּא:

איש תוכחות מקשה עורף - אדם שמוכיחין אותו והוא מקשה עורף מלשמוע. פתע ישבר - מהר ישבר.

(ב) בִּרְבוֹת צַדִּיקִים יִשְׂמַח הָעָם וּבִמְשֹׁל רָשָׁע יֵאָנַח עָם: (ג) אִישׁ־אֹהֵב חָכְמָה יְשַׂמַּח אָבִיו וְרֹעֶה זוֹנוֹת יְאַבֶּד־הוֹן:

ורועה - מחבר אליו. **זונות** - כמשמעו. ורבותינו אמרו (בבלי ערובין ס"ד.): האומר שמועה זו נאה ואשננה, וזו אינה נאה ולא אשננה. וסיוע לדבריהם שאין זונות מלא במקרא אלא זה בלבד.

(ד) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יֶהֶרְסֶנָּה:

מלך במשפט יעמיד ארץ - אם שופט משפט אמת הוא יעמיד ארץ. **ואיש תרומות** - איש גאוה שאינו חש להיות מתון בדין. ורבותינו פירשוהו (בבלי כתובות ק"ה:): אם דומה דיין למלך שאינו צריך לקנות לו אוהבים וליטול שחד הוא יעמיד ארץ. ואם דומה לכהן השואל תרומה בבית הגרנות הוא יהרסנה.

(ה) גֶּבֶר מַחֲלִיק עַל־רֵעֵהוּ רֹשֶׁת פּוֹרֵשׂ עַל־פְּעָמָיו:

מחליק - מדבר שפת חלקות.

(ו) בְּפֶשַׁע אִישׁ רָע מוֹקֵשׁ וְצַדִּיק יָרֹן וְשָׂמֵחַ:

בפשע איש רע - בא מוקש. **וצדיק** - שלא הלך בדרכיו ירון אז ושמח.

(ז) יֹדֵעַ צַדִּיק דִּין דַּלִּים רָשָׁע לֹא־יָבִין דָּעַת:

יודע צדיק דין דלים - ייסורי דלים ומה הן צריכים ונותן להם לב.

(ח) אַנְשֵׁי לָצוֹן יָפִיחוּ קִרְיָה וַחֲכָמִים יָשִׁיבוּ אָף:

יפיחו קריה - ילהיבו בלבת אש הנפוחה ברוח.

(ט) אִישׁ־חָכָם נִשְׁפָּט אֶת־אִישׁ אֱוִיל וְרָגַז וְשָׂחַק וְאֵין נָחַת:

איש חכם נשפט - מתווכח עם האויל. **ורגז ושחק** - בין שהוא מראה לו פנים זועפות, בין שהוא מראה לו פנים שוחקות. **אין נחת** - לא בזו ולא בזו, אינו מוצא בו קורת רוח. מצינו באמציה שהראה לו הקב״ה פנים שוחקות ומסר את אדום בידו, ובשוב אמציה מהכות את אדום - ויבא את אלהיהם להם ישתחוה וגו׳ (דברי הימים ב כ״ה, י״ד). הראה לאחז פנים זועפות ומסרו ביד מלכי ארם: ויזבח לאלהי דרמשק המכים בו (דברי הימים ב כ״ח, כ״ג), כי אמר: אלהי ארם הם מעזרים להם (דברי הימים ב כ״ח, כ״ג).

(י) אַנְשֵׁי דָמִים יִשְׂנְאוּ־תָם וְיֹשָׁרִים יְבַקְשׁוּ נַפְשׁוֹ:

יבקשו נפשו - לשון חבה. ומדומה אני שזה דומה לו, שאמר דוד לאביתר: שבה אתי אל תירא כי אשר יבקש את נפשי יבקש את נפשך (שמואל א כ״ב, כ״ג) - מי שיגמול לי חסד יגמול לך מי שיקרבני יקרבך. ואין הפותרים מודים לי.

(יא) כָּל־רוּחוֹ יוֹצִיא כְסִיל וְחָכָם בְּאָחוֹר יְשַׁבְּחֶנָּה:

באחור ישבחנה - כשהוציא כסיל כל רוחו בא חכם באחרונה ומשפילה במענה לשונו. ודומה לו: משביח שאון ימים (תהלים ס״ה, ח׳), בשוא גליו אתה תשבחם (תהלים פ״ט, י׳).

(יב) מְשֻׁל מַקְשִׁיב עַל־דְּבַר־שֶׁקֶר כָּל־מְשָׁרְתָיו רְשָׁעִים: (יג) רָשׁ וְאִישׁ תְּכָכִים נִפְגָּשׁוּ מֵאִיר עֵינֵי שְׁנֵיהֶם יְיָ:

ואיש תככים - איש מזמות בעל תורה. רבותינו פירשוהו (בבלי תמורה ט״ז, ויקרא רבה ל״ד): תלמיד שאמר לרב השניני פרק אחד ומלמדו מאיר עיני שניהם י״י.

(יד) מֶלֶךְ שׁוֹפֵט בֶּאֱמֶת דַּלִּים כִּסְאוֹ לָעַד יִכּוֹן: (טו) שֵׁבֶט וְתוֹכַחַת יִתֵּן חָכְמָה וְנַעַר מְשֻׁלָּח מֵבִישׁ אִמּוֹ:

ונער משולח - ששולחו אביו ללכת בדרכי לבו, סופו שמביש אמו. ישמעאל על ידי שהיה רשע גרם שאמרה שרה: גרש את האמה ואת בנה (בראשית כ״א, י׳).

(טז) בִּרְבֹת רֶשָׁעִים יִרְבֶּה־פָּשַׁע וְצַדִּיקִים בְּמַפַּלְתָּם יִרְאוּ: (יז) יַסֵּר בְּנְךָ וְיִנִיחֶךָּ וְיִתֵּן מַעֲדַנֵּים לְנַפְשֶׁךָ:(יח) {פ} בְּאֵין חָזוֹן יִפָּרַע עָם וְשֹׁמֵר תּוֹרָה אַשְׁרֵהוּ:

באין חזון יפרע עם - משגורמים ישראל שהנבואה מסתלקת מהם על ידי שהם מלעיבים בנביאים, יפרצו בהם פרצות ויוצאים לתרבות רעה.

(יט) בְּדְבָרִים לֹא־יִוָּסֵר עָבֶד כִּי־יָבִין וְאֵין מַעֲנֶה:

כי יבין ואין מענה - כיון שרואה שהמוכיחו שותק, הוא חוזר ומקלקל, לכך צריך לייסרו במכות ועונשים. ולא על עבדים ממש דְּבֶר אלא על כל הממרים דברי השופטים.

(כ) חָזִיתָ אִישׁ אָץ בִּדְבָרָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ:

אץ בדבריו - ממהר ונבהל להשיב. **תקוה לכסיל ממנו** - יש לכסיל תקוה ואחרית יותר ממנו.

(כא) מְפַנֵּק מִנֹּעַר עַבְדּוֹ וְאַחֲרִיתוֹ יִהְיֶה מָנוֹן:

מפנק מנוער עבדו - יצר הרע. **מנון** - שליט, וכן ינון שמו (תהלים ע"ב, י"ז), וכן נינם יחד (תהלים ע"ד, ח'), וכן כל נין שבמקרא על שם שהבן קם תחת אביו לשלוט בנכסיו קרוי נין.

(כב) אִישׁ־אַף יְגָרֶה מָדוֹן וּבַעַל חֵמָה רַב־פָּשַׁע:

יגרה מדון - כמשמעו. ויש לומר: **מדון** - מדת הדין.

(כג) גַּאֲוַת אָדָם תַּשְׁפִּילֶנּוּ וּשְׁפַל־רוּחַ יִתְמֹךְ כָּבוֹד:

יתמך כבוד - יקרב אל הכבוד ותומך בו תמיד.

(כד) חוֹלֵק עִם־גַּנָּב שׂוֹנֵא נַפְשׁוֹ אָלָה יִשְׁמַע וְלֹא יַגִּיד:

אלה ישמע - שמשביעין אותו אם ראית פלוני שגנב לי כך וכך ומתוך שהוא חולק עמו אינו מגיד.

(כה) חֶרְדַּת אָדָם יִתֵּן מוֹקֵשׁ וּבוֹטֵחַ בַּיי יְשֻׂגָּב:

חרדת אדם יתן מוקש - הרי זה מקרא מסורס: מוקש עבירה יתן חרדה לאדם. דבר אחר: כמשמעו מתוך שהאדם צר עין וחרד שאם יעשה צדקה יצטרך לבריות, יתן החרדה הזו מוקש לו. והראשון נוח לי.

(כו) רַבִּים מְבַקְשִׁים פְּנֵי־מוֹשֵׁל וּמֵיי מִשְׁפַּט־אִישׁ:

רבים מבקשים פני מושל - לדון לפניו. **ומי"י כל משפט איש** - אם יזדכה או אם יתחייב. ובמלכי האומות דבר הכתוב.

(כז) תּוֹעֲבַת צַדִּיקִים אִישׁ עָוֶל וְתוֹעֲבַת רָשָׁע יְשַׁר־דָּרֶךְ:

ישר דרך - אדם שהוא ישר בדרכיו.

יום שישי \\ ז' אייר

חומש - ששי פרשת אחו"ק

(לג) {רביעי / שישי במחוברות} {ס} וְכִי־יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ:

וַאֲרֵי יִתְגַּיַּיר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא בַּאֲרַעְכוֹן לָא תוֹנוֹן יָתֵיהּ.

לא תונו אותו - אונאת דברים, לא תאמר לו: אמש היתה עובד עבודה זרה, עכשיו אתה בא ללמוד תורה שניתנה מפי הגבורה.

(לד) כְּאֶזְרָח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר| הַגָּר אִתְּכֶם וְאָהַבְתָּ לוֹ כָּמוֹךָ כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

כְּיַצִּיבָא מִנְּכוֹן יְהֵי לְכוֹן גִּיּוֹרָא דְּיִתְגַּיַּיר עִמְּכוֹן וְתִרְחַם לֵיהּ כְּנָתָךְ אֲרֵי דַּיָּירִין הֲוֵיתוֹן בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

כי גרים הייתם - מום שבך אל תאמר לחבירך. **אני י"י אלהיכם** - אלהיך ואלהיו אני.

(לה) לֹא־תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְּשׂוּרָה:

לָא תַעְבְּדוּן שְׁקַר בְּדִין בְּמִשְׁחֲתָא בְּמַתְקָלָא וּבְמְכִילְתָּא.

לא תעשו עול במשפט - אם לדין, הרי כבר נאמר: לא תעשו עול במשפט (ויקרא י"ט, ט"ו). ומהו משפט השנוי כאן? היא המדה והמשקל והמשורה, מלמד שהמודד נקרא דיין, שאם שיקר במידה הרי הוא כמקלקל את הדין, וקרוי: עול, ושנוי, ומשוקץ, חרם, ותועבה, וגורם לחמשה דברים האמורים בדין: מטמא את הארץ, ומחלל את השם, ומסלק את השכינה, ומפיל את ישראל בחרב, ומגלה אותם מארצם. **במדה** - זו מדת הארץ. **במשקל** - כמשמעו. **במשורה** - היא מדת הלח והיבש.

(לו) מֹאזְנֵי צֶדֶק אַבְנֵי־צֶדֶק אֵיפַת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

מוֹזְנָאן דְּקִשׁוֹט מַתְקָלִין דְּקִשׁוֹט מְכִילָן דְּקִשׁוֹט וְהִינִין דְּקִשׁוֹט יְהוֹן לְכוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיקִית יָתְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם.

אבני צדק - הם המשקלות ששוקלין כנגדם. **איפה** - היא מדת היבש. **הין** - זו מדת הלח. **אשר הוצאתי אתכם** - על מנת כן. דבר אחר: אני הבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור, ואני הנאמן ליפרע ממי שטומן משקלותיו במלח להונות את הבריות שאינן מכירין בהן.

(לז) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְ׀:
וְתִטְרוּן יָת כָּל קְיָמַי וְיָת כָּל דִּינַי וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן אֲנָא יְיָ.

(א) {חמישי} {פ} וַיְדַבֵּר יְ׀ אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
ומַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר.

(ב) וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל֮ תֹּאמַר֒ אִישׁ אִישׁ֮ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל֒ וּמִן־הַגֵּ֗ר| הַגָּ֙ר בְּיִשְׂרָאֵ֔ל אֲשֶׁ֥ר יִתֵּ֖ן מִזַּרְעוֹ֑ לַמֹּ֣לֶךְ מוֹת יוּמָ֗ת עַ֚ם הָאָ֣רֶץ יִרְגְּמֻ֔הוּ בָּאָֽבֶן:
וְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֵּימַר גְּבַר גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָיָא דְּיִיתְגַּיְּרוּן בְּיִשְׂרָאֵל דְּיִתֵּין מִזַּרְעֵיהּ לְמֶלֶךְ אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְגְּמוּנֵיהּ בְּאַבְנָא.

ואל בני ישראל תאמר- עונשין על האזהרות. **מות יומת** - בב״ד, ואם אין כח בב״ד עם הארץ מסייעין אותן. **עם הארץ** - עם שבגינן נבראת הארץ, עם שעתידין לירש את הארץ על ידי מצות הללו.

(ג) וַאֲנִי֙ אֶתֵּ֣ן אֶת־פָּנַ֔י בָּאִ֖ישׁ הַה֣וּא וְהִכְרַתִּ֑י אֹת֗וֹ מִקֶּ֙רֶב֙ עַמּ֔וֹ כִּ֣י מִזַּרְעוֹ֔ נָתַ֖ן לַמֹּ֣לֶךְ לְמַ֣עַן טַמֵּ֔א אֶת־מִקְדָּשִׁ֖י וּלְחַלֵּ֣ל אֶת־שֵׁ֥ם קָדְשִֽׁי:
וַאֲנָא אֶתֵּין יָת רוּגְזִי בַּאֲנָשָׁא הַהוּא וַאֲשֵׁיצֵי יָתֵיהּ מִגּוֹ עַמֵּיהּ אֲרֵי מִזַּרְעֵיהּ יְהַב לְמוֹלֶךְ בְּדִיל לְסַאָבָא יָת מַקְדְּשִׁי וּלְאַחָלָא יָת שְׁמָא דְּקוּדְשִׁי.

אתן את פניי - את פנאי שלי, פונה אני מכל עסקיי ועוסק בו. באיש - ולא בציבור, שאין כל הציבור נכרתים. כי מזרעו נתן למולך - לפי שנאמר: מעביר בנו ובתו (דברים י״ח, י׳), בן בתו ובן בנו מניין? תלמוד לומר: כי מזרעו. זרע פסול מניין? תלמוד לומר: בתתו מזרעו למולך (ויקרא כ׳, ד׳). [למען טמא את מקדשי - את כנסת ישראל שהיא מקודשת לי, כלשון: ולא יחלל את מקדשי (ויקרא כ״א, כ״ג).]

(ד) וְאִ֣ם הַעְלֵ֤ם יַעְלִימוּ֙ עַ֣ם הָאָ֔רֶץ אֶת־עֵינֵיהֶ֖ם מִן־הָאִ֣ישׁ הַה֑וּא בְּתִתּ֥וֹ מִזַּרְעוֹ֖ לַמֹּ֥לֶךְ לְבִלְתִּ֖י הָמִ֥ית אֹתֽוֹ:
וְאִם מְכָבְּשׁוּן יְכַבְּשׁוּן עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל יָת עֵינֵיהוֹן מִן גּוּבְרָא הַהוּא בְּדִיהַב מִזַּרְעֵיהּ לְמוֹלֶךְ בְּדִיל דְּלָא לְמִקְטַל יָתֵיהּ.

אם העלם יעלימו - אם העלימו בדבר אחד, סוף שיעלימו בדברים הרבה, אם העלימה סנדרי קטנה, סוף שמעלמת סנדרי גדולה.

(ה) וְשַׂמְתִּי֙ אֲנִ֣י אֶת־פָּנַ֔י בָּאִ֖ישׁ הַה֣וּא וּבְמִשְׁפַּחְתּ֑וֹ וְהִכְרַתִּ֤י אֹתוֹ֙ וְאֶת֙| כָּל־הַזֹּנִ֣ים אַחֲרָ֔יו לִזְנ֥וֹת אַחֲרֵ֖י הַמֹּ֣לֶךְ מִקֶּ֥רֶב עַמָּֽם:
וַאֲשַׁוֵּי אֲנָא יָת רוּגְזִי בְּגוּבְרָא הַהוּא וּבְסָעֲדוֹהִי וַאֲשֵׁיצֵי יָתֵיהּ וְיָת כָּל דְּטָעַן בָּתְרוֹהִי לְמִטְעֵי בָּתַר מוֹלֶךְ מִגּוֹ עַמָּהוֹן.

ובמשפחתו - א״ר שמעון: וכי משפחה מה חטאת? אלא ללמדך שאין לך משפחה שיש בה מוכס, שאין כולה מוכסין, שכולן מחפין עליו. **והכרתי אתו** - למה נאמר? לפי שנאמר: ובמשפחתו, יכול כל המשפחה בהכרת? תלמוד לומר: אותו, אותו בהכרת, ואין כל המשפחה בהכרת, אלא ביסורין. **לזנות אחרי המולך** - לרבות שאר עבודה זרה שעבדה בכך, ואפילו אין זו עבודתה.

(ו) וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל־הָאֹבֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים לִזְנוֹת אַחֲרֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת־
פָּנַי בַּנֶּפֶשׁ הַהִוא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ:

וְאֶנֶשׁ דְּיִתְפְּנֵי בָּתַר בְּדִּין וּזְכוּרוּ לְמִטְעֵי בָּתְרֵיהוֹן וְאֶתֵּין יָת רוֹגְזִי בַּאֲנָשָׁא הַהוּא וַאֲשֵׁיצֵי יָתֵיהּ מִגּוֹ עַמֵּיהּ.

(ז) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

וְתִתְקַדְּשׁוּן וּתְהוֹן קַדִּישִׁין אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

והתקדשתם -זו פרישת עבודה זרה.

תהלים - פרקים ל"ט-מ"ג

תניא - פרק מ"ה

פרק מה עוד יש דרך ישר לפני איש לעסוק בתורה ומצוות לשמן, על ידי מידתו של יעקב אבינו עליו השלום, שהיא מידת הרחמים, לעורר במחשבתו תחילה רחמים רבים לפני ה' על ניצוץ אלהות המחיה נפשו, אשר ירד ממקורו חיי החיים אין סוף ברוך הוא, הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב, ונתלבש במשכא דחויא הרחוק מאור פני המלך בתכלית ההרחק. כי העולם הזה הוא תכלית הקליפות הגסות כו'. ובפרט כשיזכור על כל מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו מיום היותו אשר לא טובים המה, ומלך אסור ברהטים ברהיטי מוחא. כי יעקב חבל נחלתו, וכמשל המושך בחבל וכו', והוא סוד גלות השכינה. ועל זה נאמר: "וישוב אל ה' וירחמהו", לעורר רחמים רבים על שם ה' השוכן אתנו, כדכתיב: "השוכן אתם בתוך טומאתם."

לוח היום־יום

ז' ניסן, כ"ב לעומר

בעטיפת ט"ג [=טלית גדול] אין צריך לכסות ראשו עד פיו, וכמו שכתוב בהלכות ציצית אשר בסידור. אבל נוהגין לכסות בחלקו העליון של הט"ג גם העינים.

נוהגים ללמוד בימי הספירה מסכת סוטה - נוסף על שיעורים הקבועים - דף ליום דף ליום.

נ"ך יומי - משלי פרק ל'

(א) {פ} דִּבְרֵי| אָגּוּר בִּן־יָקֶה הַמַּשָּׂא נְאֻם הַגֶּבֶר לְאִיתִיאֵל לְאִיתִיאֵל וְאֻכָל:

דברי אגור בן יקא - דברי שלמה שאגר את הבינה והקיאה, כך פירשוהו חכמ' (שמות רבה ו', א'). **המשא** - הנבואה הזו אמר על כן. **נאם הגבר לאיתיאל** - אמר הגבר שלמה המשא הזה על עצמו בשביל איתיאל, על שסמך על חכמתו להרבות כסף וזהב ולהרבות סוסים ולהרבות נשים שהוזהר שלא לעשות כן, והוא אמר: איתיאל וארבה

נשים ולא יסורו לבבי, ארבה זהב [ולא אסור, ארבה סוסים] ולא אשיב את העם מצרימה. **לאיתיאל ואוכל** - בשביל שאמר: אתי אל ואוכל לעשות ולא אכשל. **לאיתיאל** - על איתיאל, כמו: ואמר פרעה לבני ישראל (שמות י"ד, ג') - על בני ישראל.

(ב) כִּי בַעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ וְלֹא־בִינַת אָדָם לִי:

כי בער אנכי מאיש - על שסמכתי על חכמתי בדבר שהקב"ה דאג שמא יבא לידי עבירה.

(ג) וְלֹא־לָמַדְתִּי חָכְמָה וְדַעַת קְדֹשִׁים אֵדָע:

ולא למדתי חכמה - ולא דעת קדושים הייתי יודע, שגירעתי או הוספתי על דברי משה.

(ד) מִי עָלָה־שָׁמַיִם| וַיֵּרֶד מִי אָסַף־רוּחַ| בְּחָפְנָיו מִי צָרַר־מַיִם| בַּשִּׂמְלָה מִי הֵקִים כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ מַה־שְּׁמוֹ וּמַה־שֵּׁם־בְּנוֹ כִּי תֵדָע:

כי מי עלה שמים וירד - כמשה. **מי אסף רוח בחפניו** - פיח הכבשן. **מי צרר מים** - קפאו תהומות, נצבו כמו נד (שמות ט"ו, ח') בתפלתו של משה. **מי הקים** - משכן, שבהקמתו נתבססו כל אפסי ארץ. כך נדרש בפסיקתא (פסיקתא דרב כהנא א', ד'). **מה שמו ומה שם בנו** - או אם תאמר כבר היה דוגמתו אבל מת, אמור מה שם בנו - איזו משפחה יצאה ממנו ונדע מי הוא. **כי תדע** - אם תדע. ואיך לא יראת לעבור על דבריו.

(ה) כָּל־אִמְרַת אֱלוֹהַּ צְרוּפָה מָגֵן הוּא לַחֹסִים בּוֹ:

כל אמרת אלוה צרופה ומזוקקת, ולא כתב דבר שלא לצורך והיה לי להזהר.

(ו) אַל־תּוֹסֵף עַל־דְּבָרָיו פֶּן־יוֹכִיחַ בְּךָ וְנִכְזָבְתָּ:

פן יוכיח בך ונכזבת - יוכיח על פניך, שעל ידי תוספתך אתה בא לידי עבירה, וכל שכן אם תגרע.

(ז) {פ} שְׁתַּיִם שָׁאַלְתִּי מֵאִתָּךְ אַל־תִּמְנַע מִמֶּנִּי בְּטֶרֶם אָמוּת:

שתים שאלתי - עכשיו מדבר לפני הקב"ה.

(ח) שָׁוְא| וּדְבַר־כָּזָב הַרְחֵק מִמֶּנִּי רֵאשׁ וָעֹשֶׁר אַל־תִּתֶּן־לִי הַטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי:

רש - דלות. **הטריפני** - לשון מזון, וכן טרף נתן ליריאיו (תהלים קי"א, ה').

(ט) פֶּן אֶשְׂבַּע| וְכִחַשְׁתִּי וְאָמַרְתִּי מִי יְיָ וּפֶן־אִוָּרֵשׁ וְגָנַבְתִּי וְתָפַשְׂתִּי שֵׁם אֱלֹהָי:

פן אשבע - מתוך עושר, וכחשתי בהקב"ה מרוב גאוה. ומהו הכחש: **ואמרתי מי י"י** - אין אלהים. **ותפשתי שם אלהי** - ארגיל לישבע בו לשקר.

(י) {פ} אַל־תַּלְשֵׁן עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָו פֶּן־יְקַלֶלְךָ וְאָשַׁמְתָּ:

אל תלשן עבד אל אדוניו - אל תמסור דין על חבירך לצעוק עליו להקב"ה, ואפילו הוא דור רשע אשר אביו יקלל וכל התועבות האמורות כאן בו. וראיה לדבר מהושע בן בארי, כדאיתה בפסחים בפרק האשה (בבלי פסחים פ"ז.), שהלשין על ישראל לומר: החליפם באומה אחרת, ואמר לו הקב"ה: קח לך אשת זנונים (הושע א':ב').

(יא) דְּוֹר אָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת־אִמּוֹ לֹא יְבָרֵךְ: (יב) דְּוֹר טָהוֹר בְּעֵינָיו וְׂמִצֹאָתוֹ לֹא
רֻחָץ: (יג) דְּוֹר מָה־רָמוּ עֵינָיו וְעַפְעַפָּיו יִנָּשֵׂאוּ:

רמו עיניו - גסות הרוח.

(יד) דְּוֹר| חֲרָבוֹת שִׁנָּיוֹ וּמַאֲכָלוֹת מְתַלְּעֹתָיו לֶאֱכֹל עֲנִיִּים מֵאֶרֶץ וְאֶבְיוֹנִים
מֵאָדָם:

שיניו - החצונות. מתלעותיו - שִׁנים הפנימיות. **ומאכלות** - סכינים, כמו: ויקח את המאכלת (בראשית כ״ב, י׳).

(טו) {פ} לָעֲלוּקָה| שְׁתֵּי בָנוֹת הַב| הַב שָׁלוֹשׁ הֵנָּה לֹא תִשְׂבַּעְנָה אַרְבַּע לֹא־
אָמְרוּ הוֹן:

לעלוקה - מנחם פתר לעלוקה כמשמעו, לימדנו שהוא לשון ערבי. והפותרים אומרים שהוא לשון שאול ומורד. ובמדרש תלים (מדרש תהלים ל״א, ז׳) למדנו כמו כן, שהוא פותר שתי בנות - גן עדן וגהנם, זאת אומרת: תנו לי הצדיקים, וזאת אומרת: תנו לי הרשעים. **לא אמרו הון** - יש לנו הרבה.

(טז) שְׁאוֹל וְעֹצֶר רָחַם אֶרֶץ לֹא־שָׂבְעָה מַּיִם וְׂאֵשׁ לֹא־אָמְרָה הוֹן:

עוצר רחם - תשמיש. (טז-לא) ומדרשי אגדה פותרים חמש פרשיות הללו של ארבעה ארבעה דברים כנגד ארבע מלכיות. ולפי שממשלתן נתאמצה על ישראל בעון שעברו על חמשה חומשי תורה הזכירם חמש פעמים. [טז] **שאול ועוצר רחם** - שאול זו מלכות בבל, שנאמר בנבוכד נצר: אשר הרחיב כשאול נפשו (חבקוק ב׳, ה׳), ועוצר רחם זו מדי שבימיהם עצרו רחמים מישראל שאמרו להשמיד טף ונשים ביום אחד (אסתר ג׳, י״ג). **ארץ לא שבעה מים** - כנגד יון שלא שבעה מלגזור שמד על ישראל. **ואש לא אמרה הון** - כנגד עשו שעשה בחמה בוערת על ישראל שאמרו: להשמיד טף ונשים ביום אחד (אסתר ג׳, י״ג). [יט] **וכן דרך הנשר** - זו בבל: הנשר הגדול ארך האבר וגו׳ (יחזקאל י״ז, ג׳). **נחש** - זו מדי. **דרך אנייה** - זו יון שהיתה קלה בגזירותיה. **דרך גבר** - זו רומי שאמרה: לעולם אהיה גברת (ישעיהו מ״ז, ז׳) [כ] **כן דרך אשה מנאפת** - זו הרעה גרמה לה כנסת ישראל שניאפה לעבודה זרה וכדיי הוא הפורענות הזו לבא עליה. **ואמרה לא פעלתי און** - כמה דאת אמר: הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי (ירמיהו ב׳, ל״ה).

[כא] **תחת שלש רגזה ארץ** - ישראל. [כב] **תחת עבד** - זה נבוכד נצר שהיה עבד למרודך בלאדן וכותב אגרותיו כדאמרינן בחלק (בבלי סנהדרין צ״ו.). **ונבל כי ישבע לחם** - זה אחשורוש שעשה משתה שמונים ומאת יום (אסתר א׳, ד׳). [כג] **תחת שנואה כי תבעל** - כנגד יון. **ושפחה כי תירש גבירתה** - עשו שהיה לו לעבוד את יעקב, ונהפך הוא. [כה] **הנמלים עם לא עז** - זו בבל, שנאמר: הן ארץ כשדים זה העם לא היה (ישעיהו כ״ג:י״ג). **ויכינו בקיץ לחמם** - נבוכד נצר עשה כבוד אחד להקב״ה בימי מרודך בלאדן ששלח ספרים לחזקיהו וכתבו בהם: שלם למלכא חזקיה שלם לקרתא ירושלם שלם לאלהא רבא. ונבוכד נצר כותב אגרותיו היה לאותו היום לא היה שם וכשבא וסיפרו לו, אמר: אלהא רבא קריתו ליה וכתביתו ליה לבסוף. רץ אחר השליח והחזירו, ובשביל אותה מרוצה זכה למלכות. הרי שהכין בקיץ לחמו כדרך הנמלה. [כו]

שפנים עם לא עצום - זה מדי ופרס. **וישימו בסלע ביתם** - שבנו בית המקדש. [כח] **שממית בידים תתפש** - אין לך שנאוי בשקצים מן הסממית, זו עשו, ואת עשו שנאתי (מלאכי א', ג'). **בידים תִּתַּפֵּשׂ** - והידים ידי עשו, הידים נתנו לו. **והיא בהיכלי מלך** - נכנסה להיכל והחריבתו. [ל] **ליש גבור** - זה נבוכד נצר, שנאמר: עלה אריה מסובכו (ירמיהו ד', ז'). [לא] **זרזיר מתנים** - זו מדי ופרס שזירזו מתניהם והרגו את בלשצר ונטלו את המלוכה מבבל. **או תייש** - זו יון שנקראת תייש, שנאמר: והצפיר השעיר מלך יון (דניאל ח', כ״א). **ומלך אלקום עמו** - זו רומי, שאומרת: אני ואפסי עוד אין נצב לעומתי, אלקום אין עומד עמו.

(יז) עַיִן| תִּלְעַג לְאָבׅ וְתָבֶז לֶיקְהַת־אֵם יִקְרוּהָ עׇרְבֵי־נַחַל וְיֹאכְלוּהָ בְנֵי־נָשֶׁר׃

ליקהת אם - לקמטין הנקבצים ונקהין בפני אמו, לשון יקהת עמים (בראשית מ״ט, י') - קבוצת עמים. והיו״ד יסוד בתיבה כיו״ד של יפעת ושל יעלת חן. **יקרוה** - לשון תנקר, וכן אני קרתי (מלכים ב' י״ט, כ״ד), נקרת הצור (שמות ל״ג ,כ״ב), פּוּרְיֵי״ר בלעז. יבא עורב שהוא אכזרי על בניו ויקרוה ולא יאכלנה ולא יהנה ממנה ויבא הנשר שהוא רחמני על בניו ויאכלנה ויהנה ממנה. עורב אכזרי הוא, שנאמר: לבני עורב אשר יקראו (תהלים קמ״ז ,ט'), ונשר רחמני, שנאמר: ישאהו על אברתו (דברים ל״ב ,י״א).

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

(יח) {פ} שִׁלֹּשָׁה הֵמָּה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי [וְאַרְבָּעָה] (וארבע) לֹא יְדַעְתִּים׃

נפלאו ממני - נכסו ממני. מאחר שחלפו מעיני האדם אינו יודע להיכן הלכו שממהרין להסתר מן העין.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

(יט) דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר| בַּשָּׁמַיִׂם דֶּרֶךְ נָחָשׁ עֲלֵי־צוּר דֶּרֶךְ־אֳנִיָּה בְלֶב־יָם וְדֶרֶךְ גֶּבֶר בְּעַלְמָה׃

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

(כ) כֵּן| דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ וְאָמְרָה לֹא־פָעַלְתִּי אָוֶן׃

ומחתה - כופה פיה למטה, כמו: כאשר ימחה הצלחת מחה והפך על פניה (מלכים ב כ״א, י״ג). **אכלה** - לשון נקייה דיבר הכתוב.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

{ולפי שדרך פי האמה, הזוב יוצא וצריך שיפשוף, דיבר לשון שטיפת ידיו למשל, כעין מה שכת' אצל זונה: אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און.} (רשב״ם ויקרא ט״ו, י״א)

(כא) {פ} תַּחַת שָׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְתַחַת אַרְבַּע לֹא־תוּכָל שְׂאֵת׃

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

(כב) תַּחַת־עֶבֶד כִּי יִמְלֹוךְ וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע־לָחֶם׃

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

(כג) תַּחַת שֶׁנּוּאָה כִּי תִבָּעֵל וְשִׂפְחָה כִּי־תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ׃
[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

(כד) {פ} אַרְבָּעָה הֵם קְטַנֵּי־אָרֶץ וְהֵמָּה חֲכָמִים מְחֻכָּמִים׃
[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

ארבעה המה קטני ארץ - פת' חלשים שבבריות. והמה חכמים מחכמים ומתוך שמכירים ב[עצ]מם שהם חלשים נותנים בלבם חכמה איך להנצל, מחכימים מהם.

(כה) הַנְּמָלִים עַם לֹא־עָז וַיָּכִינוּ בַקַּיִץ לַחְמָם׃
[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

הנמלים עם לא עז - עם לא חזק. ומתוך שמכירים בעצמם שאינם יכולים לרדוף אחר מזונותם בימות הקור ובימות החורף מפני כח הקור והחורף.

(כו) שְׁפַנִּים עַם לֹא־עָצוּם וַיָּשִׂימוּ בַסֶּלַע בֵּיתָם׃
[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

שפנים עם לא עצום - פת' באין כח ואין אונים ומתוך שמכירים בעצמם שהם חלשים משימים בסלע ב[ית]ם - פת' בגובה שבהרים על שן סלע ומצודה שלא ימצאום חיות חזקות מהם לטרוף אותם.

(כז) מֶלֶךְ אֵין לָאַרְבֶּה וַיֵּצֵא חֹצֵץ כֻּלּוֹ׃
[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

מלך אין לארבה - שישפוט ביניהם אם יעמוד האחד על חבירו להורגו, לפיכך ויצא חצץ - פת' יוצא מזויין שאם יתקפו שיעמוד כנגדו.

(כח) שְׁמָמִית בְּיָדַיִם תִּתָּפֵשׂ וְהִיא בְּהֵיכְלֵי מֶלֶךְ׃
שממית - אירייניא בלעז. **בידים תתפש** - בידיה היא אוחזת ומדבקת בכתלים.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך וכו' - נמצאתה למד שמשתברים בחלשותם. אף אתה אם באת לריב בחזק ממך למד מאילו ופרוש עצמך מן הריב קודם שיתחזק עליך ויהרגך. הרי פירש לך שכל בריה שמכרת בחלשותה ופירשת עצמה מן הריב משתכרת.

(כט) {פ} שְׁלֹשָׁה הֵמָּה מֵיטִיבֵי צָעַד וְאַרְבָּעָה מֵיטִבֵי לָכֶת׃
מיטיבי צעד - הולכים ומצליחים בגבורתם.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

(ל) לָיִשׁ גִּבּוֹר בַּבְּהֵמָה וְלֹא־יָשׁוּב מִפְּנֵי־כֹל׃
[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

עתה מפרש לך בריות חזקות הבוטחות בחילם ובכוחם, ומתוך כוחם מתגרות בבריות, פעמים רבות נכשלות. פעמים רבות מבליג שוד על עז ושוד על מ[בצ]ר {עמוס ה', ט'}.

הרי לייש גיבור בבהמה - ומתוך שיודע בעצמו שכוחו גדול מזדוג כנגד אדם לטורפו והאדם עומד עליו וה[ורגו.]

(לא) זַרְזִיר מָתְנַיִם אוֹ־תָיִשׁ וּמֶלֶךְ אַלְקוֹם עִמּוֹ:

מתנים או תיש - לא ידעתי מה הוא. ולפי המשמע הוא חיה שהיא תשושת מתנים. מלך אלקום - לא ידעתי מה הוא לפי פשוטו.

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק טז]

(לב) אִם־נָבַלְתָּ בְהִתְנַשֵּׂא וְאִם־זַמּוֹתָ יָד לְפֶה:

אם נבלת - אם נתנבלת על ידי חבירך שחירפך, וגיניתה עצמך לסבול, סופך להיות מתנשא בדבר. **ואם זמות** - בלבך להתקוטט, שים יד לפה ושתוק. (לב-לג) ורבותינו פירשו: **אם נבלת** - עצמך על דברי תורה, לדרוש ולשאול לרבך כל ספיקותיך, ואפילו אתה נראה לו כשוטה בלא לב, סופך שתתנשא לאחר זמן. **ואם זמות** - שמתה זְמָם על פיך וסתמתו מלשאל הכל, סופך כשישאלוך דבר הלכה תתן יד לפה ותאלם, כי כאשר מיץ חלב יוציא חמאה וגו', כן מיץ אפים שרבך כועס עליך שאינך ממהר להבין ואתה מתנבל עליה, יוציא מפיך לאחר זמן הילכות ריבים והוראות. [הא] למדת שהבוטחים בכחם הרבה פעמים נכשלים והתופשים עצמם חלשים משתכרים. אף אתה אם נבלת בהתנשא - פת' אם השפלתה עצמך זו היא נשיאותך וזו היא גדולתך. **אם זמותה יד לפה** - אם נתחשבת בלבך להתגרות על הבריות ולהתגאות עליהם שים ידך על פיך ואל תוציא מה שזממתה.

(לג) כִּי מֵיץ חָלָב יוֹצִיא חֶמְאָה וּמִיץ־אַף יוֹצִיא דָּם וּמֵיץ אַפַּיִם יוֹצִיא רִיב:

כי מיץ חלב וגו' - כי כאשר תצא חמאה על ידי מיץ חלב, ודם על ידי מיץ החוטם יותר מדאי, כן יצא ריב על ידי מיץ אפים של כעס. **מיץ** - סחיטה, פרנשורא, כמו וימץ טל מן הגזה (שופטים ו', ל"ח).

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק לב]

שבת קדש \\ ח' אייר \\ שבת־קדש פרשת אחו"ק

הומש - שביעי פרשת אחו"ק

(ח) {ששי / שביעי במחוברות} וּשְׁמַרְתֶּם֙ אֶת־חֻקֹּתַ֔י וַעֲשִׂיתֶ֖ם אֹתָ֑ם אֲנִ֖י יְ
מְקַדִּשְׁכֶֽם׃

וְתִטְרוּן יָת קְיָמַי וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן אֲנָא יְיָ מְקַדִּשְׁכוֹן.

(ט) כִּֽי־אִ֣ישׁ אִ֗ישׁ אֲשֶׁ֤ר יְקַלֵּל֙ אֶת־אָבִ֣יו וְאֶת־אִמּ֔וֹ מ֥וֹת יוּמָ֖ת אָבִ֣יו וְאִמּ֑וֹ קִלֵּ֖ל
דָּמָ֥יו בּֽוֹ׃

אֲרֵי גְּבַר דְּיִלּוּט יָת אֲבוּהִי וְיָת אִמֵּיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ לָט קַטְלָא חַיָּיב.

אביו ואמו קילל - לרבות לאחר מיתה. **דמיו בו -** זו סקילה, וכן בכל מקום שנאמר: דמיהם בם (ויקרא כ', כ"ז), ולמדנו מאוב וידעוני שנאמר בהם: באבן ירגמו אותם דמיהם בם (ויקרא כ', כ"ז). ופשוטו של מקרא כמו: דמו בראשו (יהושע ב', י"ט), אין נענש על מיתתו אלא הוא, שהוא גרם לעצמו שיהרג.

(י) וְאִ֣ישׁ אֲשֶׁ֣ר יִנְאַ֣ף אֶת־אֵ֣שֶׁת אִ֔ישׁ אֲשֶׁ֥ר יִנְאַ֖ף אֶת־אֵ֣שֶׁת רֵעֵ֑הוּ מ֚וֹת־יוּמַ֣ת
הַנֹּאֵ֔ף וְהַנֹּאָ֖פֶת׃

וּגְבַר דְּיִגּוּף יָת אִתַּת גְּבַר דְּיִגּוּף יָת אִתַּת חַבְרֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל גַּיָּפָא וְגַיָּפְתָּא.

ואיש - פרט לקטן. **אשר ינאף את אשת איש -** פרט לאשת קטן. למדנו שאין לקטן קידושין, ועל איזו אשת איש חייבתי לך? **אשר ינאף את אשת רעהו -** פרט לאשת גוי. למדנו שאין קידושין לגוי. **מות יומת הנואף -** כל מיתה האמורה בתורה סתם, אינה אלא חנק.

(יא) וְאִ֣ישׁ אֲשֶׁ֣ר יִשְׁכַּ֣ב אֶת־אֵ֣שֶׁת אָבִ֔יו עֶרְוַ֥ת אָבִ֖יו גִּלָּ֑ה מ֚וֹת־יוּמְת֣וּ שְׁנֵיהֶ֔ם
דְּמֵיהֶ֖ם בָּֽם׃

וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יָת אִתַּת אֲבוּהִי עֶרְיָתָא דַּאֲבוּהִי גַּלִּי אִתְקְטָלָא יִתְקַטְלוּן תַּרְוֵיהוֹן קַטְלָא חַיָּיבִין.

(יב) וְאִ֣ישׁ אֲשֶׁ֣ר יִשְׁכַּ֣ב אֶת־כַּלָּתוֹ֮ מ֣וֹת יוּמְתוּ֒ שְׁנֵיהֶ֗ם תֵּ֚בֶל עָשׂ֣וּ דְמֵיהֶ֔ם בָּֽם׃

וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יָת כַּלְתֵּיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקַטְלוּן תַּרְוֵיהוֹן תָּבְלָא עֲבַדוּ קַטְלָא חַיָּיבִין.

תבל עשו - גנאי. דבר אחר: מבלבלין זרע האב בזרע הבן.

(יג) וְאִ֣ישׁ אֲשֶׁ֣ר יִשְׁכַּ֣ב אֶת־זָכָ֔ר מִשְׁכְּבֵ֖י אִשָּׁ֑ה תּוֹעֵבָ֣ה עָשׂ֔וּ שְׁנֵיהֶ֖ם מ֣וֹת יוּמָ֑תוּ
דְּמֵיהֶ֖ם בָּֽם׃

וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יָת דְּכוּרָא מִשְׁכְּבֵי אִתָּא תּוֹעֵיבָא עֲבַדוּ תַּרְוֵיהוֹן אִתְקְטָלָא יִתְקַטְלוּן קַטְלָא חַיָּיבִין.

משכבי אשה - מכניס כמכחול בשפופרת.

(יד) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשָּׁה וְאֶת־אִמָּהּ זִמָּה הִוא בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן וְלֹא־תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכְכֶם:

וּגְבַר דְּיִסַּב יָת אִתְּתָא וְיָת אִמַּהּ עֵיצַת חֲטָאִין הִיא בְּנוּרָא יוֹקְדוּן יָתֵיהּ וְיָתְהוֹן וְלָא תְהֵי עֵיצַת חֲטָאִין בֵּינֵיכוֹן.

ישרפו אותו ואתהן - אי אתה יכול לומר אשתו הראשונה שהרי נשאה בהיתר ולא נאסרה עליו, אלא אשה ואת אמה הכתובים כאן שתיהן לאיסור, שנשא חמותו ואמה. ויש מרבותינו שאמרו אין כאן אלא חמותו, ומאי אתהן? אחת מהן, ולשון יוני: אחת - הן.

(טו) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בִּבְהֵמָה מוֹת יוּמָת וְאֶת־הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ:

וּגְבַר דְּיִתֵּין שְׁכוּבְתֵּיהּ בִּבְעִירָא אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל וְיָת בְּעִירָא תִּקְטְלוּן.

ואת הבהמה תהרגו - אם אדם חטא הבהמה מה חטאת? אלא מפני שבאת לאדם תקלה על ידה, לפיכך אמר הכתוב תסקל. קל וחומר לאדם שיודע להבחין בין טוב לרע, וגורם תקלה לחבירו לעבור עבירה. כיוצא בדבר אתה אומר: אבד תאבדון את כל המקומות (דברים י"ב, ב'), הרי קל וחומר, ומה אילנות שלא רואין ולא שומעין, על שבאת לאדם תקלה על ידם אמרה תורה השחת שרוף וכלה, המתעה חברו מדרכי חיים על אחת כמה וכמה.

(טז) וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל־כָּל־בְּהֵמָה לְרִבְעָהּ אֹתָהּ וְהָרַגְתָּ אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־הַבְּהֵמָה מוֹת יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם בָּם:

וְאִתְּתָא דְּתִתְקְרַב לְוָת כָּל בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בַּהּ וְתִתְקְטוֹל יָת אִתְּתָא וְיָת בְּעִירָא אִתְקְטָלָא יִתְקַטְלוּן קְטָלָא חַיָּיבִין.

(יז) וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִקַּח אֶת־אֲחֹתוֹ בַּת־אָבִיו אוֹ בַת־אִמּוֹ וְרָאָה אֶת־עֶרְוָתָהּ וְהִיא־תִרְאֶה אֶת־עֶרְוָתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמָּם עֶרְוַת אֲחֹתוֹ גִּלָּה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא:

וּגְבַר דְּיִסַּב יָת אֲחָתֵיהּ בַּת אֲבוּהִי אוֹ בַת אִמֵּיהּ וְיִחְזֵי יָת עֶרְיָתַהּ וְהִיא תִחְזֵי יָת עֶרְיָתֵיהּ קְלָנָא הוּא וְיִשְׁתֵּיצוֹן לְעֵינֵי בְּנֵי עַמְּהוֹן עֶרְיַת אֲחָתֵיהּ גַּלִּי חוֹבֵיהּ יְקַבֵּיל.

חסד הוא - לשון ארמי (אונקלוס בראשית ל"ד, י"ד): **חרפה** - חיסודא. ומדרשו: אם תאמר קין נשא אחותו, חסד עשה המקום לבנות עולמו הימנו, שנאמר: עולם חסד יבנה (תהלים פ"ט, ג').

(יח) וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת־עֶרְוָתָהּ אֶת־מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהִוא גִּלְתָה אֶת־מְקוֹר דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם:

וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יָת אִתְּא טוּמְאָה וְיִגַּלֵי יָת עֶרְיָתַהּ יָת קְלָנַהּ גַּלִּי וְהִיא תְּגַלֵּי יָת סוֹאֲבַת דְּמַהָא וְיִשְׁתֵּיצוֹן תַּרְוֵיהוֹן מִגּוֹ עַמְּהוֹן.

הערה - גילה, וכל לשון ערוה גילוי הוא. והוי"ו יורדת בתבה לשם דבר, כמו: זעוה, מגיזרת: לא זע (אסתר ה', ט'), וכמו: אחוה מגיזרת: אחיו. הערה זו נחלקו בה רבותינו: יש שאמרו זו נשיקת אבר שֶׁמָּש במקומו, ויש שאמרו זו הכנסת עטרה.

(יט) וְעֶרְוַ֥ת אֲחָוֹת אִמְּךָ֖ וַאֲחֹ֣ות אָבִ֑יךָ לֹ֣א תְגַלֶּ֔ה כִּ֥י אֶת־שְׁאֵרָ֖וֹ הֶעֱרֶ֥ה עֲוֹנָ֖ם יִשָּׂאוּ׃

וְעֶרְיַת אֲחָת אִמְּךָ וַאֲחָת אֲבוּךָ לָא תְגַלֵּי אֲרֵי יָת קָרִיבְתֵּיהּ גַּלִּי חוֹבְהוֹן יְקַבְּלוּן.
ערות אחות אמך וגומ' - שנה הכתוב באזהרתן, לומר לך שהוזהר עליהן בין על אחות אביו ואמו מן האב בין על אחותיהם מן האם, אבל ערות אשת אחי אביו לא הוזהר אלא על אשת אחי אביו מן האב.

(כ) וְאִ֕ישׁ אֲשֶׁ֥ר יִשְׁכַּ֖ב אֶת־דֹּדָתֹ֑ו עֶרְוַ֣ת דֹּדֹ֔ו גִּלָּ֖ה חֶטְאָ֥ם יִשָּׂאוּ֙ עֲרִירִ֔ים יָמֻֽתוּ׃

וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יָת אִתַּת אַחְבּוּהִי עֶרְיָתָא דְּאַחְבּוּהִי גַּלִּי חוֹבְהוֹן יְקַבְּלוּן דְּלָא וְלַד יְמוּתוּן.
ערירים - כתרגומו: בלא וולד, ודומה לו: ואנכי הולך ערירי (בראשית ט"ו, ב'). יש לו בנים קוברן, אין לו בנים, מת בלא בנים.

(כא) וְאִ֕ישׁ אֲשֶׁ֥ר יִקַּ֖ח אֶת־אֵ֣שֶׁת אָחִ֑יו נִדָּ֣ה הֽוּא֮ עֶרְוַ֣ת אָחִיו֒ גִּלָּ֔ה עֲרִירִ֖ים יִהְיֽוּ׃

וּגְבַר דְּיִסַּב יָת אִתַּת אֲחוּהִי מְרַחֲקָא הִיא עֶרְיָתָא דַּאֲחוּהִי גַּלִּי דְּלָא וְלַד יְהוֹן.
נדה היא - השכיבה הזאת מנודה היא ומאוסה. ורבותינו דרשוהו לאסור הערוה בה כנדה, שהערוה מפורשת בה: ואת מקורה הערה (ויקרא כ', י"ח).

(כב) וּשְׁמַרְתֶּ֞ם אֶת־כָּל־חֻקֹּתַ֣י וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַ֗י וַעֲשִׂיתֶם֙ אֹתָ֔ם וְלֹא־תָקִ֥יא אֶתְכֶ֛ם הָאָ֖רֶץ אֲשֶׁ֣ר אֲנִ֥י מֵבִ֛יא אֶתְכֶ֥ם שָׁמָּ֖ה לָשֶׁ֥בֶת בָּֽהּ׃

וְתִטְּרוּן יָת כָּל קְיָמַי וְיָת כָּל דִּינַי וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן וְלָא תְרוֹקִין יָתְכוֹן אַרְעָא דַּאֲנָא מַעֵיל יָתְכוֹן לְתַמָּן לְמִתַּב בַּהּ.
(כג) {שביעי} וְלֹ֥א תֵלְכ֖וּ בְּחֻקַּ֣ת הַגֹּ֑וי אֲשֶׁ֤ר־אֲנִי֙ מְשַׁלֵּ֣חַ מִפְּנֵיכֶ֔ם כִּ֥י אֶת־כָּל־אֵ֖לֶּה עָשׂ֑וּ וָאָקֻ֥ץ בָּֽם׃

וְלָא תְהָכוּן בְּנִמּוֹסֵי עַמְמַיָּא דַּאֲנָא מַגְלֵי מִן קֳדָמֵיכוֹן אֲרֵי יָת כָּל אִלֵּין עֲבַדוּ וְרַחֵיק מֵימְרִי יָתְהוֹן.
ואקוץ בם - כמו: קצתי בחיי (בראשית כ"ז, מ"ו), לשון מיאוס, כאדם שהוא קץ במזונו.

(כד) וְאָמַ֥ר לָכֶ֖ם אַתֶּ֣ם תִּֽירְשׁוּ֮ אֶת־אַדְמָתָם֒ וַאֲנִ֣י אֶתְּנֶ֗נָּה לָכֶם֙ לָרֶ֣שֶׁת אֹתָ֔הּ אֶ֥רֶץ זָבַ֖ת חָלָ֣ב וּדְבָ֑שׁ אֲנִ֣י יְיָ֔ אֱלֹהֵיכֶ֖ם אֲשֶׁר־הִבְדַּ֥לְתִּי אֶתְכֶ֖ם מִן־הָעַמִּֽים׃

וַאֲמַרִית לְכוֹן אַתּוּן תֵּירְתוּן יָת אַרְעְהוֹן וַאֲנָא אֶתְנִנַּהּ לְכוֹן לְמֵירַת יָתַהּ אֲרַע עָבְדָא חֲלָב וּדְבָשׁ אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפְרֵישִׁית יָתְכוֹן מִן עַמְמַיָּא.

(כה) {מפטיר} וְהִבְדַּלְתֶּ֣ם בֵּין־הַבְּהֵמָ֣ה הַטְּהֹרָ֔ה לַטְּמֵאָ֖ה וּבֵין־הָעֹ֣וף הַטָּמֵ֑א לַטָּהֹ֔ר וְלֹא־תְשַׁקְּצ֥וּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶ֖ם בַּבְּהֵמָ֣ה וּבָעֹ֑וף וּבְכֹל֙ אֲשֶׁ֣ר תִּרְמֹ֔שׂ הָאֲדָמָ֖ה אֲשֶׁר־הִבְדַּ֥לְתִּי לָכֶ֖ם לְטַמֵּֽא׃

וְתַפְרִשׁוּן בֵּין בְּעִירָא דָּכְיָא לִמְסָאֲבָא וּבֵין עוֹפָא מְסָאֲבָא לְדָכְיָא וְלָא תְּשַׁקְּצוּן יָת נַפְשָׁתְכוֹן בִּבְעִירָא וּבְעוֹפָא וּבְכֹל דְּתַרְחֵישׁ אַרְעָא דְּאַפְרֵישִׁית לְכוֹן לְסָאֲבָא.

והבדלתם בין הבהמה הטהרה לטמאה - אין צריך לומר בין פרה לחמור שהרי מובדלין הן וניכרין, אלא בין טהורה לך לטמאה לך, בין שנשחט רובו של סימן לנשחט חציו. וכמה בין חציו לרובו? מלא שערה. **אשר הבדלתי לכם לטמא** - לאסור.

(כו) וְהְיִיתֶם לִי֙ קְדֹשִׁ֔ים כִּ֥י קָד֖וֹשׁ אֲנִ֣י יְיָ֑ וָאַבְדִּ֤ל אֶתְכֶם֙ מִן־הָעַמִּ֔ים לִהְיוֹת֖ לִֽי׃

וּתְהוֹן קֻדָּמַי קַדִּישִׁין אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ וְאַפְרֵישִׁית יָתְכוֹן מִן עַמְמַיָּא לְמִהְוֵי פָּלְחִין קֳדָמָי.

ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי - אם מובדלין אתם מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו. ר' אלעזר בן עזריה אומר: מנין שלא יאמר אדם: קצה נפשי בבשר חזיר, אי איפשי ללבוש כלאים, אבל: איפשי, ומה אעשה ואבא שבשמים גזר עלי, תלמוד לומר: ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, שתהא הבדלתכם מהם לשמי, פורש מן העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים.

(כז) וְאִ֣ישׁ אֽוֹ־אִשָּׁ֗ה כִּֽי־יִהְיֶ֤ה בָהֶם֙ אֹ֣וב אֽוֹ יִדְּעֹנִ֔י מוֹ֥ת יוּמָ֖תוּ בָּאֶ֣בֶן יִרְגְּמ֑וּ אֹתָ֥ם דְּמֵיהֶ֖ם בָּֽם׃

וּגְבַר אוֹ אִתָּא אֲרֵי יְהֵי בְהוֹן בְּדִין אוֹ זְכוּרוּ אִתְקְטָלָא יִתְקַטְלוּן בְּאַבְנָא יִרְגְּמוּן יָתְהוֹן קַטְלָא חַיָּיבִין.

כי יהיה בהם וגו' - כאן נאמר בהן מיתה, ולמעלה (ויקרא כ', ו'): כרת. עדים והתראה בסקילה, ומזיד בלא התראה בהכרת, ושגגתן חטאת. וכן בכל חייבי מיתות שנאמר בהן כרת. (סיום) חסלת קדושים.

תהלים - פרק מ"ד-מ"ח

תניא - פרק מ"ה

וזהו שאמר הכתוב: "וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך". כי רחל היא כנסת ישראל, מקור כל הנשמות. ויעקב במידתו העליונה, שהיא מידת הרחמים שבאצילות, הוא המעורר רחמים רבים עליה. "וישא את קולו" למעלה, למקור הרחמים העליונים, הנקרא "אב הרחמים" ומקורם. "ויבך", לעורר ולהמשיך משם רחמים רבים על כל הנשמות ועל מקור כנסת ישראל, להעלותן מגלותן ולייחדן ביחוד העליון אור אין סוף ברוך הוא, בבחינת נשיקין, שהיא אתדבקות רוחא ברוחא, כמו שכתוב: "ישקני מנשיקות פיהו", דהיינו התקשרות דבור האדם בדבר ה' זו הלכה. וכן מחשבה במחשבה, ומעשה במעשה, שהוא מעשה המצוות. ובפרט מעשה הצדקה וחסד, דחסד דרועא ימינא, הוא בחינת חיבוק ממש, כמו שכתוב "וימינו תחבקני". ועסק התורה בדיבור ומחשבת העיון הן בחינת נשיקין ממש.והנה על ידי זה יכול לבוא לבחינת אהבה רבה בהתגלות לבו, כדכתיב "ליעקב אשר פדה את אברהם", כמו שנתבאר במקום אחר.

לוח היום־יום

ח׳ אייר כ״ג לעומר

א שליח איז דאך איין זאך מיט דעם משלח, ע״ד [על דרך] המבואר בענין שהמלאך נקרא בשם ה׳ ממש כשהוא שליח מלמעלה, ומכל שכן נשמות, ומבואר שבנשמות הוא עוד במעלה יתרה.

והנה חסידים זיינען שלוחים פון רבי׳ן, פון אלטען רבי׳ן, איז אז מ׳טוט, איז מען מקושר, איז דאמאלט איז ער אין אלץ מקושר: עס געהט א חסיד, עסט א חסיד, שלאפט א חסיד.

תרגום:

שליח הוא כאחד עם המשלח - על-דרך המבואר בענין שהמלאך, כשהוא שליח מלמעלה, נקרא בשם ה׳ ממש, ומכל שכן נשמות. ומבואר שבנשמות הוא עוד במעלה יתירה.

והנה חסידים הם שלוחים של הרבי, של האדמו״ר הזקן, וכשפועלים הרי מקושרים, ואז מקושרים בכל: הולך חסיד, אוכל חסיד, ישן חסיד.

נ״ך יומי – משלי פרק ל״א

(א) {פ} דִּבְרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ מַשָּׂא אֲשֶׁר־יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ׃

דברי למואל מלך - דברי שלמה מלך שאמר לְמוֹ הקב״ה, כלומר בשביל שהעוה כנגד המקום. **למואל** - לאל, כמו למופי (איוב מ׳, ד׳), דברים לשמו של מקום שאמר המלך. **המשא אשר יסרתו אמו** - כשנתחתן עם פרעה ביום חנכת בית המקדש, והכניסה לו כמה מיני זמר, וניעור כל הלילה וישן לו למחרת עד ארבע שעות, כמו שמפורש בפסיקתא. והיו מפתחות של בית המקדש תחת מראשותיו, ועל אותה שעה שנינו על תמיד של שחר שקרב בארבע שעות, ונכנסה אמו והוכיחתו כל המשא הזה. משא אשר יסרתו אמו - משא של משל שיסרתו אמו.

(ב) מַה־בְּרִי וּמַה־בַּר־בִּטְנִי וּמָה בַּר־נְדָרָי׃

מה ברי - מה זאת עשית והגדת שאתה בני ולא בן אביך, הכל יודעים שאביך צדיק גמור היה, ואם אתה רשע יאמרו אמו גרמה לו. **ומה בר בטני** - כל נשי אביך כיון שמתעברות אינן באות עוד לשמש. ואני דחקתי ונכנסתי כדי שיהא לי בן מלובן ומזורז, שהתשמיש יפה לולד כל ששה חדשים האחרונים. **ומה בר נדרי** - כל נשי אביך היו נודרות שיהא להם בן הגון למלכות, ואני נדרתי שיהא לי בן זריז וממולח בתורה.

(ג) אַל־תִּתֵּן לַנָּשִׁים חֵילֶךָ וְדְרָכֶיךָ לְמַחֹות מְלָכִין׃

אל תתן לנשים חילך - כחך, אל תתיש כחך בנשים כי אם בתורה, ואל תתן דרכיך ועסקיך במעדני מלכים. למחות - כמו חרבות מחים (ישעיהו ה', י"ז), עולות מחים (תהלים ס"ו, ט"ו), בשר שמן.

(ד) אַל לַמְלָכִים| לֶמוּאֵל אַל לַמְלָכִים שְׁתוֹ־יָיִן וּלְרוֹזְנִים [אֵי] (או) שֵׁכָר:

אל למלכים למואל - אין זה דבר הגון למלכים שהם להקב"ה. למואל - כמו למופי (איוב מ', ד'). אל למלכים שתו יין - אין נאה להם להשתכר. אי שכר - אין שכר.

(ה) פֶּן־יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח מְחֻקָּק וְיִשַּׁנֶּה דִּין כָּל־בְּנֵי־עֹנִי:

וישכח מחוקק - הכתוב בתורה.

(ו) תְּנוּ־שֵׁכָר לְאוֹבֵד וְיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ:

תנו שכר לאובד - למי שסופו לאיבוד לרשעים. למרי נפש - המצטער על עֲנִיּוֹ או על אבלו.

(ז) יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח רִישׁוֹ וַעֲמָלוֹ לֹא יִזְכָּר־עוֹד: (ח) {פ} פְּתַח־פִּיךָ לְאִלֵּם אֶל־

דִּין כָּל־בְּנֵי חֲלוֹף:

כל בני חלוף - אילו יתומים שחלפה עזרתם והלכה לה.

(ט) פְּתַח־פִּיךָ שְׁפָט־צֶדֶק וְדִין עָנִי וְאֶבְיוֹן: (י) {פ} אֵשֶׁת־חַיִל מִי יִמְצָא

וְרָחֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ:

(י-לא) זו היא המליצה שפירשתי, אבל המשל על תורה ולומדיה מתבאר: [י] **אשת חיל** - היא התורה. **מי ימצא** - אשרי הזוכה למוצאה. **מפנינים** - מרגליות. [יא] **ושלל לא יחסר** - אוכל פירות בעולם הזה והקרן שמור לעולם הבא. [יג] **דרשה צמר ופשתים** - לפי שהמשילה לאשה, נדבר לפי המליצה בצורכי מלאכת הנשים. והמשל כך הוא: התורה דורשת מקרא ומשנה, מחזרת אחריהם שהם צרכי התלמידים. [יד] **היתה כאניות סוחר** - מביאה להם ללומדיה ברכה ומזון. [טו] **ותקם בעוד לילה** - משכימים אשמורות. **ותתן טרף לביתה** - שונה הרב לתלמידים פרקן וחק הקצוב להם. [טז] **זממה שדה** - זיממה בזמם וברסן את עשו איש שדה (בראשית כ"ה, כ"ז). **ותקחהו** - מן העולם להאבידו, ומפרי מעשיה נטעה את כרם ישראל לקיימן לחיי העולם. [יח] **טעמה** - דיבורה. **לא יכבה בלַיְלָה נרה** - בלילה חסר ה"י. בליל שמורים שנגפו המצריים היא האירה לישראל והגינה עליהם. [יט] **בכישור** - בכשרון מעשים. **תמכו פלך** - משען ומשענה, כמו מחזיק בפלך (שמואל ב ג', כ"ט). [כ] **כפה פרשה לעני** - למי שמשים עצמו עליה כעני בו היא מתקיימת. [כא] **משלג** - היא גהנם, שדנים בה את הרשעים מאש לשלג. **לבוש שנים** - צבע דם המילה. דבר אחר: **לבוש שנים** - מלובשים בכפל: נתן תתן (דברים ט"ו, י'), פתוח תפתח (דברים ט"ו ,ח'), הענק תעניק (דברים ט"ו, י"ד), כל אילו מצילין אותן משלגה של גהנם. כך נדרש בתנחומא (תנחומא ראה י"ג). [כד] **סדין עשתה** - לבוש תפארת נותנת לחכמים. **לכנעני** - למי שהוא תגר בסחורתה,

נותנת חגור - אזור למתניהם. [כה] **ותשחק ליום אחרון** - אין להם להתעצב על יום הדין כי בצדקתם ינצלו, וכל ימי חייהם ישחקו על יום הדין. מי שאינו צריך לדאג, נופל בדבר לשון שחוק, כמו וישחק לרעש כידון (איוב מ"א, כ"א), ישחק לפחת (איוב ל"ט, כ"ב). [כז] **צופיה הליכות ביתה** - התורה מלמדתן דרך הטוב לפרוש מן העבירה. [כח] **בניה** - התלמידים. **בעלה** - הקב"ה. [ל] **שקר חנן** - של מלכי האומות, **והבל** - גדולתן ויופיין. [לא] **תנו לה** - לעתיד לבא. **מפרי ידיה** - תפארת וגדולה.

(יא) בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר:

ושלל לא יחסר - כלומר לא יחסר טוב.

(יב) גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא־רָע כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ:

(יג) דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ:

(יד) הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ:

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק י]

(טו) וַתָּקָם| בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ:

טרף - מזון. **וחק** - גם הוא מזון הקצוב להן.

(טז) זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ מִפְּרִי כַּפֶּיהָ [נָטְעָה] (נטע) כָּרֶם:

(יז) חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ וַתְּאַמֵּץ זְרוֹעֹתֶיהָ:

(יח) טָעֲמָה כִּי־טוֹב סַחְרָהּ לֹא־יִכְבֶּה [בַּלַּיְלָה] (בליל) נֵרָהּ:

(יט) יָדֶיהָ שִׁלְּחָה בַכִּישׁוֹר וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָּלֶךְ:

בכישור - שקורין ווירטייליי, המכשיר את הפלך לטוות. **פלך** - פושֶׁיל בלעז.

(כ) כַּפָּהּ פָּרְשָׂה לֶעָנִי וְיָדֶיהָ שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן:

(כא) לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג כִּי כָל־בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים:

לא תירא לביתה - לבני ביתה. **משלג** - מן הצנה. **לָבוּש שָׁנִים** - בגדי צבעונים.

(כב) מַרְבַדִּים עָשְׂתָה־לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ:

מרבדים - מצעות נאות למטה, כמו מרבדים רבדתי ערשי (משלי ז', ט"ז).

(כג) נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־אָרֶץ:

נודע בשערים בעלה - ניכר הוא בין חבריו במלבושים נאים.

(כד) סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר וַחֲגוֹר נָתְנָה לַכְּנַעֲנִי:

לכנעני - תגר.

(כה) עֹז־וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן:

ליום אחרון - ביום מותה נפטרת בשם טוב. **ותשחק** - כל ימיה, על יום מיתתה, שיהא נכבד בשם טוב.

(כו) פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָהּ:

(כז) צוֹפִיָּה [הֲלִיכוֹת] (הילכות) בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל:

צופיה הליכות ביתה - נותנת לב על צרכי בני ביתה איך ינהגו באמת ובצניעות.

(כח) קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ:

(כט) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית עַל־כֻּלָּנָה:

רבות בנות - כך מאשרים אותה בעלה ובניה.

(ל) שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי אִשָּׁה יִרְאַת־יְיָ הִיא תִתְהַלָּל:

שקר החן - אשת חן ויופי אין מהללה אלא הבל ושקר. אבל אשה יראת י"י היא לבדה תתהלל.

(לא) תְּנוּ־לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ:

ויהללוה בשערים מעשיה - כשרון מעשיה מעיד עליה, להלל אותה בשערי העיר כל יוצא ובא.

(סיום) סליק משלי

פרק משנה שבועי – שבת אחו"ק

זבחים פרק י'

(א) כֹּל הַתָּדִיר מֵחֲבֵרוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. הַתְּמִידִים קוֹדְמִים לַמּוּסָפִין, מוּסְפֵי שַׁבָּת קוֹדְמִין לְמוּסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ, מוּסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ קוֹדְמִין לְמוּסְפֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה (במדבר כ"ח, כ"ג).

כֹּל הַתָּדִיר מֵחֲבֵרוֹ קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. דִּכְתִיב מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד. מִכְּדִי כְּתִיב מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר, הָעֲשׂוּיָה כְּבָר מַשְׁמַע, מִנַּהּ שָׁמְעִינַן דִּתְמִידִין קוֹדְמִין לְמוּסָפִין, אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד לָמָּה לִי, פְּשִׁיטָא דְּעֹלַת הַבֹּקֶר עוֹלַת הַתָּמִיד הִיא, אֶלָּא תָּלָה לְךָ טַעַם הַקְּדָמָתָהּ בְּתָדִירוּת כְּדֵי שֶׁתִּלְמֹד לִשְׁאָר תְּדִירִין שֶׁיַּקְדִּימוּ. דְּמִשּׁוּם הִיא גּוּפָהּ לֹא הֲוָה צָרִיךְ לְפָרוּשֵׁי.

(ב) וְכֹל הַמְקֻדָּשׁ מֵחֲבֵרוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. דַּם חַטָּאת קוֹדֵם לְדַם עוֹלָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְרַצֶּה. אֵבְרֵי עוֹלָה קוֹדְמִין לְאֵמוּרֵי חַטָּאת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כָּלִיל לָאִשִּׁים. חַטָּאת קוֹדֶמֶת לְאָשָׁם, מִפְּנֵי שֶׁדָּמָהּ נִתָּן עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת וְעַל הַיְסוֹד. אָשָׁם קוֹדֵם לְתוֹדָה וּלְאֵיל נָזִיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קוֹדְמִין לִשְׁלָמִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, וּטְעוּנִים לָחֶם. שְׁלָמִים קוֹדְמִין לִבְכוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵם טְעוּנִין סְמִיכָה, וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וָשׁוֹק.

דַּם חַטָּאת קוֹדֵם לְדַם עוֹלָה. אִם שְׁנֵיהֶם שְׁחוּטִין וְעוֹמְדִין לִזְרֹק. **שֶׁהוּא מְרַצֶּה.** מְכַפֵּר עַל חַיָּבֵי כְּרֵתוֹת שֶׁצְּרִיכִים רְצוּי גָּדוֹל. **אֵבְרֵי עוֹלָה קוֹדְמִין.** בְּהַקְטָרָתָן. **לְאֵמוּרֵי חַטָּאת.** אִם נִזְרְקוּ דְּמֵי שְׁנֵיהֶם. **מִפְּנֵי שֶׁהֵן כָּלִיל.** וְצַד רִבּוּי הוּא זֶה לַמִּזְבֵּחַ. **עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת.** וְאָשָׁם שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וְלֹא עַל הַקְּרָנוֹת. **וְעַל הַיְסוֹד.** שְׁפִיכַת שִׁירַיִם וּבְאָשָׁם לֹא מָצִינוּ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ. **מַתַּן אַרְבַּע.** שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וּבְכוֹר אֵינוֹ טָעוּן אֶלָּא מַתָּנָה אַחַת, וְאֵינוֹ טָעוּן סְמִיכָה וּנְסָכִים וְלֹא תְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק. (ג) הַבְּכוֹר קוֹדֵם לַמַּעֲשֵׂר מִפְּנֵי שֶׁקְּדֻשָּׁתוֹ מֵרֶחֶם, וְנֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. הַמַּעֲשֵׂר קוֹדֵם לָעוֹפוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא זָבַח וְיֵשׁ בּוֹ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, דָּמוֹ וְאֵמוּרָיו. **וְנֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים.** וְהַמַּעֲשֵׂר אֵין לַכֹּהֲנִים חֵלֶק בּוֹ אֶלָּא כָּלוֹ נֶאֱכָל לַבְּעָלִים. **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִן זָבַח.** זְבִיחַת סַכִּין. וְעוֹף בִּמְלִיקָה. וּזְבָחִים חֲשִׁיבֵי. **וְיֵשׁ בּוֹ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים.** וְאַף עַל גַּב דְּקָרְבַּן עוֹף כָּלוֹ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, אוֹ חַטָּאת אוֹ עוֹלָה, זְבָחִים יֵשׁ לָהֶן לְחֻלָּק גְּבוֹהַּ שְׁנֵי דְּבָרִים, דָּמוֹ וְאֵמוּרָיו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְחַטַּאת הָעוֹף שֶׁאֵין לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא דָּמָהּ, וְכֵיוָן דְּקָדְמָה לְחַטַּאת הָעוֹף, כָּל שֶׁכֵּן לְעוֹלַת הָעוֹף, דְּהָא חַטַּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל.

(ד) הָעוֹפוֹת קוֹדְמִין לַמְּנָחוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִינֵי דָמִים. מִנְחַת חוֹטֵא קוֹדֶמֶת לְמִנְחַת נְדָבָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא בָּאָה עַל חֵטְא. חַטַּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף. וְכֵן בְּהֶקְדֵּשָׁה.

שֶׁהֵן מִינֵי דָמִים. וּמִינֵי דָמִים כַּפָּרָתָן מְרֻבָּה. **חַטַּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף.** דִּכְתִיב: וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רֹאשׁוֹנָה (ויקרא ה', ח'), בָּנָה בִּנְיַן אָב לְכָל הַחַטָּאוֹת שֶׁקּוֹדְמוֹת לָעוֹלָה, בֵּין בִּבְהֵמָה בֵּין בְּעוֹף. **וְכֵן בְּהֶקְדֵּשָׁה.** כְּשֶׁהוּא מַפְרִישׁ קִנּוֹ, דְּהַיְנוּ שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, קוֹרֵא שֵׁם לַחַטָּאת תְּחִלָּה.

(ה) כָּל הַחַטָּאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, קוֹדְמוֹת לָאֲשָׁמוֹת, חוּץ מֵאֲשַׁם מְצֹרָע, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּא עַל יְדֵי הֶכְשֵׁר. כָּל הָאֲשָׁמוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה בָּאִין בְּנֵי שְׁתַּיִם וּבָאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים, חוּץ מֵאֲשַׁם נָזִיר וַאֲשַׁם מְצֹרָע, שֶׁהֵן בָּאִין בְּנֵי שְׁנָתָן וְאֵינָן בָּאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים.

קוֹדְמוֹת לָאֲשָׁמוֹת. אִם הָיָה מְחֻיָּב חַטָּאת וְאָשָׁם וּמְבִיאָן, חַטָּאת קוֹדֶמֶת. כִּדְתָנַן שָׁדָמָה נִתַּן עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת וְעַל הַיְסוֹד. **מִפְנֵי שֶׁהוּא בָּא לְהַכְשִׁיר**. אֶת הַמִּצְרָע לְקָדָשִׁים וּלְבִיאַת מִקְדָּשׁ. הִלְכָךְ חֲשִׁיבוּתָא הוּא לְגַבֵּיהּ, שֶׁהַטָּהֳרָה תְּלוּיָה בּוֹ. **וּבָאִים בְּכֶסֶף שְׁקָלִים**. דִּכְתִיב: בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים (ויקרא ה', ט״ו), בַּאֲשָׁם מְעִילוֹת, וְאָתֵי אָשָׁם תָּלוּי וַאֲשָׁם גְּזֵלוֹת בִּגְזֵרָה שָׁוָה בְּעֶרְכְּךָ בְּעֶרְכְּךָ, וַאֲשָׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה גָּמַר בְּאַיִל אַיִל. **חוּץ מֵאָשָׁם נָזִיר וַאֲשָׁם מְצֹרָע**. דִּכְתִיב בְּהוּ: כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ (במדבר ו', י״ב). וּמִדְּאַיִל בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים בִּשְׁתֵּי סְלָעִים, כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָה לָאו בִּשְׁתֵּי סְלָעִים הוּא.

(ו) כְּשֵׁם שֶׁהֵן קוֹדְמִים בְּהַקְרָבָתָן, כָּךְ הֵן קוֹדְמִים בַּאֲכִילָתָן. שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ וּשְׁלָמִים שֶׁל הַיּוֹם, שֶׁל אֶמֶשׁ קוֹדְמִין. שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ וְחַטָּאת וְאָשָׁם שֶׁל הַיּוֹם, שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ קוֹדְמִין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַחַטָּאת קוֹדֶמֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא קָדְשֵׁי קָדָשִׁים.

כָּךְ הֵם קוֹדְמִים לַאֲכִילָה. אַכְּלְהוּ דִּבְנֵי אֲכִילָה קָאֵי, כְּגוֹן חַטָּאת לְאָשָׁם, וְאָשָׁם לְתוֹדָה, וְתוֹדָה לִשְׁלָמִים. **שְׁלָמִים**. שֶׁל קָרְבַּן אֶמֶשׁ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כו׳**. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. וְתָדִיר וּמְקֻדָּשׁ, כְּגוֹן דַּם עוֹלַת תָּמִיד וְדַם חַטָּאת עוֹמְדִים, זֶה תָּדִיר וְזֶה מְקֻדָּשׁ מִמֶּנּוּ, דְּהָא אֲמַרַן דַּם חַטָּאת קֹדֶם לְדַם עוֹלָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְרַצֶּה. הָא מִלְּתָא מְבַעְיָא בַּגְּמָרָא וְלֹא אִפְּשִׁיטָא, וְנִרְאֶה דְּתָדִיר קֹדֶם.

(ז) וּבְכֻלָּם, הַכֹּהֲנִים רַשָּׁאִין לְשַׁנּוֹת בַּאֲכִילָתָן, לְאָכְלָן צְלוּיִים, שְׁלוּקִים, וּמְבֻשָּׁלִים, וְלָתֵת לְתוֹכָן תִּבְלֵי חֻלִּין וְתִבְלֵי תְרוּמָה, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, לֹא יִתֵּן לְתוֹכָן תִּבְלֵי תְרוּמָה, שֶׁלֹּא יָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה לִידֵי פְּסוּל.

וּבְכֻלָּן. בְּכָל הַנֶּאֱכָלִים. **רַשָּׁאִים הַכֹּהֲנִים לְשַׁנּוֹת בַּאֲכִילָתָן**. כְּגוֹן לְאָכְלָן צְלוּיִין מְבֻשָּׁלִין וּשְׁלוּקִין. דִּבְמַתְנוֹת כְּהֻנָּה כְּתִיב: לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה (במדבר י״ח, ח'), לִגְדֻלָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁהַמְּלָכִים אוֹכְלִים צָלִי שָׁלוּק וּמְבֻשָּׁל וּבְמַטְעַמִּים וְתַבְלִין. **שֶׁלֹּא יָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה לִידֵי פְּסוּל**. לְפִי שֶׁהַתַּבְלִין שֶׁבָּלְעוּ טַעַם הַקָּדָשִׁים אִם יָבֹאוּ לִידֵי נוֹתָר הֲרֵי הֵן בְּאַזְהָרָה מִשּׁוּם טַעַם הַקָּדָשִׁים שֶׁבָּלוּעַ בָּהֶן.

(ח) אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִם רָאִיתָ שֶׁמֶן שֶׁהוּא מִתְחַלֵּק בָּעֲזָרָה, אֵין אַתָּה צָרִיךְ לִשְׁאוֹל מַה הוּא, אֶלָּא מוֹתַר רְקִיקֵי מִנְחוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצֹרָע. אִם רָאִיתָ שֶׁמֶן שֶׁהוּא נָתוּן עַל גַּבֵּי הָאִשִּׁים, אֵין אַתָּה צָרִיךְ לִשְׁאוֹל מַה הוּא, אֶלָּא מוֹתַר רְקִיקֵי מִנְחוֹת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ. שֶׁאֵין מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן.

שֶׁהוּא מִתְחַלֵּק. לַאֲכִילַת כֹּהֲנִים. **מוֹתַר רְקִיקֵי מִנְחוֹת יִשְׂרָאֵל**. מִנְחַת מַאֲפֶה שֶׁבָּאָה חַלּוֹת וּרְקִיקִין. חַלּוֹת בּוֹלְלָן, וּרְקִיקִין מוֹשְׁחָן. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמַסֶּכֶת מְנָחוֹת [דף עה] מוֹשְׁחָן כְּמִין כ״י [כַּ״ף יְוָנִית], וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן נָאֱכָל לַכֹּהֲנִים. **מוֹתַר רְקִיקֵי מִנְחַת כֹּהֲנִים**. דִּמְנָחַת כֹּהֲנִים כֻּלָּהּ כָּלִיל, הַשֶּׁמֶן שֶׁצָּף עַל גַּבָּהּ וְנוֹתָר שֶׁאֵינוֹ נִבְלָע בָּהּ, שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ בְּפְנֵי עַצְמוֹ. **וּמוֹתַר מִנְחַת כֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ**. לְפִי שֶׁשַּׁמְנָהּ מְרֻבָּה, שְׁלֹשָׁה לֻגִּין לְעִשָּׂרוֹן, וּמִתּוֹךְ שֶׁהִיא אֲפוּיָה תְּחִלָּה אֵין שַׁמְנָהּ נִבְלָע בְּפִתִּיתֶיהָ וְצָרִיךְ לְהַקְטִיר הַמּוֹתָר בְּפְנֵי עַצְמוֹ. **שֶׁאֵין מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן**. לְפִיכָךְ לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁיִּהְיֶה הַשֶּׁמֶן הַמִּתְחַלֵּק אוֹ הַנִּקְטָר נְדָבָה. **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן**. בְּפְנֵי עַצְמוֹ. וְאֵין פָּחוֹת מִלֹּג. וְנִשְׁרָף בְּפְנֵי עַצְמוֹ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן. וְכֵן הֲלָכָה שֶׁמִּתְנַדְּבִים יַיִן בְּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵין מִתְנַדְּבִים פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לֻגִּין, וְזוֹרְקִין אוֹתוֹ עַל גַּבֵּי הָאִשִּׁים וְנִשְׂרָף שָׁם. וְאַף עַל גַּב דְּהוּא מְכַבֶּה אֵשׁ הַמַּעֲרָכָה וְרַחֲמָנָא אָמַר לֹא תִכְבֶּה, הוֹאִיל וְאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְכַבּוֹת שָׁרֵי, דִּכְרַבִּי שִׁמְעוֹן קַיְמָא לָן דְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן מֻתָּר. וְלֹא הָוֵי פְּסִיק רֵישֵׁיהּ, דְּאֶפְשָׁר שֶׁתִּהְיֶה הָאֵשׁ גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה וּתְנַצַּח אֶת הַיַּיִן וְלֹא יְכַבֶּנָּה.

השיעור השבועי - פרשת אחו"ק

הדרך לקדושה

'נקודה חסידית' לפרשת קדשים[א] (מעין גנים - סדרה ב')

אם קודמת לאב

פרשת "קדושים" היא מהפרשיות הכלליות בתורה, ועל כן היא נקראת במעמד "הקהל" באזני כל העם[ב]. כותרת הפרשה, הכוללת את כל תוכנה, עוסקת בתביעת קדושה מעם ישראל - תביעה החוזרת בפרשה שלש פעמים[ג]. ניתן היה לחשוב שהקדושה תלויה ביחס בין אדם למקום, אך מוקד הפרשה הוא מצוות שבין אדם לחברו, כולל ה"כלל גדול בתורה"[ד] של "ואהבת לרעך כמוך"[ה]. המצוה הראשונה בפרשה היא 'גשר' בין מצוות שבין אדם למקום למצוות שבין אדם לחברו - "איש אמו ואביו תיראו"[ו] - מצוה המתקיימת בין אדם לחברו, אך מתוך השראה של כבוד ה', כדרשת חז"ל: "בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקדוש ברוך הוא מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני"[ז].

חז"ל מדייקים מהקדמת האם לאב בפסוק כי האב והאם שוים בחיוב לכבדם: "'איש אמו ואביו תיראו' - מלמד ששניהם שקולין"[ח]. עם זאת, מדרבנן קודם האב לאם, משום שגם האם חייבת בכבוד האב - "אבל אמרו חכמים האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו חייבים בכבודו". תקנת חכמים מזכירה את הדרשה הנלמדת מפסוקנו לגבי היחס בין כיבוד הורים לקיום מצוות: "יכול יהא כבוד אב ואם דוחה שבת? תלמוד לומר 'איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו' - כולכם חייבין בכבודי"[ט].

מתברר אם כן שהסדר הקיים בחלק הראשון של הפסוק, המקדים אם לאב, כשהאם עצמה חייבת בכבוד האב, הוא גם הסדר בין שני חלקי הפסוק, כשהאב ואם מוקדמים למצות שבת, והם עצמם חייבים בכבוד ה' ובשמירת שבתותיו. ההבחנה מתחדדת בקבלה, המלמדת שכיבוד הורים שייך ל"מוחין דאמא"[י] בעוד בשבת מאירים "מוחין דאבא".

כשמתבוננים, זהו ההגיון הפנימי העולה מהפרשה כולה: עצם הרעיון לפיו הדרך לקדושת המצוות שבין אדם למקום עוברת דרך מצוות שבין אדם לחברו - הרעיון של "דרך ארץ קדמה לתורה"[יא] - מקדים אם לאב. "דרך ארץ" אנושית היא ענין אמהי - לאם יש 'חוש' בהנהגה אנושית ובדרך ארץ, והיא המחנכת לה, בעוד האב מצווה ללמד תורה לבנו ולהעניק לו ממד קדושה החורגת מחיי האדם ופונה לעמוד מול הבורא.

[א] מהתוועדות ב' אייר ה'תשנ"ז. נרשם ע"י איתיאל גלעדי.
[ב] כפי שמביא רש"י בריש פרשתנו.
[ג] ויקרא יט, ב; כ, ז-ח; שם פסוק כו.
[ד] בראשית רבה כד, ז.
[ה] ויקרא יט, יח.
[ו] שם פסוק ג.
[ז] קידושין ל, ב. וראה באורך בספר מצות כיבוד הורים (החל מהקדמתו – "האדם שבין חברו למקום").
[ח] כריתות כח, א (ועוד).
[ט] יבמות ה, ב.
[י] קשר משפחתי הוא תודעה למקיף – אמהי במהותו – בתוכו חיים כל בני הבית, וד"ל.
[יא] ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

ובניסוח אחר: לפי הקבלה, קדושה שייכת לספירת החכמה - "מוחין דאבא" - שתכונתה הפנימית היא בטול אמתי, ולכן שורה בה קדושת ה'[ב]. תכונת החכמה היא יראה עילאה, יראת בשת (המאירה בשבת קדש) - ולכאורה צריכה היתה פרשתנו לעסוק בעיקר במצוות יראה - ועם זאת יש בה מצוות רבות שיסודן אהבה, החל מהכלל של "ואהבת לרעך כמוך". הקדמת האהבה ליראה היא עוד דוגמה להקדמת האם האוהבת והנאהבת-מכובדת (בינה) לאב המטיל מורא[ג] (חכמה)[ד].

"תיראו", "ויראת", "ואהבת"

לאור זאת נעיין בתופעה נוספת בפרשה: בהמשך פרשתנו נאמר "את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני הוי'"[ט], פסוק דומה לפתיחה ב"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני הוי' אלהיכם". הקשר הבולט מדרבן לחפש קשרים נוספים בפרשה, והעיון מגלה ששני הפסוקים פותחים 'סדרה' כפולה של מצוות שנאמרו בלשון זהה: אחר "איש אמו ואביו תיראו" נאמר "לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני הוי'"[טז] ואז "ואהבת לרעך כמוך"; בדומה לכך, אחר "ומקדשי תיראו" נאמר "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני הוי'"[יז] ואז "כאזרח מכם יהיה לכם הגֵּר הגָּר אתכם ואהבת לו"[יח]. מסתבר שסדרה בולטת זו, הנכפלת בפרשה, שייכת לעצם ענינה ומורה דרך ליעד של "קדושים תהיו". הכיצד?

בקבלה יש הבחנה בין המושגים 'קדֹש' ו'קדוש': קדֹש נבדל ומופרש לחלוטין מהעולם ("קדֹש מלה בגרמיה"[יט]) וקדוש היינו המשכת אותו קדֹש נבדל להאיר בעולם ולשרות בו (ה-ו הנוספת בקדוש היא קו המשכה וירידה מלמעלה למטה). "קדושים תהיו" תלוי בעליה לקדֹש הנבדל ואחר כך המשכתו למטה, על האדם, כדי שיהפוך לקדוש. העליה מלמטה למעלה, להתחבר לנעלה והנבדל, נעשית בתנועה נפשית של יראה - תנועה של פרישה והסתיגות מהמציאות. בהמשך, כשהאדם כבר זכה לחיבור לקדֹש, עליו להמשיכו למטה בתנועת אהבה והתפשטות לכל המציאות. זהו סדר שתי מצוות יראה, המעלות את האדם ל"קדֹש", ואז מצות אהבה, המביאה את ה"קדוש" לעולם.

הכנעה, הבדלה, המתקה

בפרטות, מעבר להתקדמות מיראה-אהבה, תיראו-ויראת-ואהבת היינו סדר מפורט של הכנעה-הבדלה-המתקה כדרך מורנו הבעש"ט[כ]:

מצוות האהבה - אהבה "כמוך", בה מתפשט אור האדם לזולתו בשלמות - הן בפשטות ההמתקה, אך כדי להבין את ההכנעה וההבדלה דרוש חידוד ההבדל שבין "תיראו"

[ב] ראה תניא פל"ה בהגהה.

[ג] וכהמשך דברי הגמרא קידושין ל, ב "שבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשתדלתו בדברים... שהבן מתייירא מאביו יותר מאמו מפני שמלמדו תורה".

[ד] ניתן לראות אותו סדר גם ביחס בין פרשיות אחו"ק המתחברות בחלק מהשנים: **אחרי מות** היא **האם** העוסקת בטהרת בנה ביום כפור ("לפני הוי' תטהרו"), ולעומתה מלמדת פרשת קדושים דרך לקדש. קדש וטהרה מקבילים במובהק לחכמה ובינה – קדושה היא גילוי אור נבדל על מי שבטל אליו, וטהרה היא זיכוך מסיגי תפיסות מעוותות, שעושה התבוננות הבינה.

[טו] ויקרא יט, ל.

[טז] שם פסוק יד.

[יז] שם פסוק לב.

[יח] שם פסוק לד.

[יט] זהר ח"ג צד, ב.

[כ] כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) אות כח.

ל"ויראת מאלהיך". בפשטות ב"תיראו" - מורא הורים ומורא המקדש - מדובר ביראה חיצונית-מעשית ממציאות חיצונית. לעומתן מצוות "ויראת מאלהיך" הן יראה מה' עצמו, יראה פנימית המבררת את כונת הלב (כדברי חז"ל[כא] שדווקא בנוגע ל"דבר המסור ללב" נאמר "ויראת מאלהיך"). כל יראה פירושה רגישות, אך יש הבדל בין סוגי הרגישות - רגישות לעולם שבחוץ היא הכנעה פשוטה בפני המציאות (יראה מפני "הנגלת לנו ולבנינו"), ואילו רגישות פנימית לה' מחוללת הבדלה בתוך האדם, מלה את ערלת לבבו ועוזרת לו לבער גם את הרע המסתתר בלבו (זו יראה מפני "הנסתרת להוי' א-להינו"[כב]).

התקדמות אל הארץ והתקדמות בתוך הארץ

נותר להבין מדוע נדרש תהליך כפול - סדרה כפולה של תיראו-ויראת-ואהבת - בהתקדמות ליעד של "קדושים תהיו". מורנו הבעש"ט דרש את סוד הכנעה-הבדלה-המתקה בנוגע להתקדמות היהודי הראשון לארץ (עה"פ "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך"[כג]). גם בפרשתנו, תכלית הסדר היא התקדמות לארץ ישראל, רק בה ניתן לקיים "קדושים תהיו" בשלמות. אכן, הבעש"ט רומז (כידוע מנסיון כל צדיקי האמת שעלו לארץ ישראל) שאחר ההגעה לארץ יש חזרה להכנעה - האדם מאבד את כל מעלות הקדושה והתורה להן זכה, ונדרש להתחיל את עבודתו מבראשית, לעבור שוב את מסלול העליה. כך, הסדר הראשון בפרשה הוא הדרך לארץ ישראל, והשני נעשה בארץ עצמה. שוב מתגלה כאן הסדר הכללי של הקדמת האם לאב - בחו"ל שולטים "מוחין דאמא", שענינם "רצוא" ושאיפת התעלות (בכיוון ארץ ישראל), ובארץ ישראל מאירים "מוחין דאבא", שענינם "שוב" והשראת קדושת ה' בכל המציאות[כד].

הדבר בולט מהשוואת מושאי המצוות המקבילות בשתי הסדרות: מצות "תיראו" מופנה בסדר הראשון להורים (סוד "מוחין דאמא", כנ"ל) ובשני למקדש ("קדש", סוד "מוחין דאבא"). מורא הורים נוהג גם בחו"ל, אך בארץ ה' עצמו דר בינינו, והמורא מופנה לו ולמקדשו (ולא רק "כאילו דרתי ביניהם וכבדוני"); מצות "ויראת" נוגעת בסדר הראשון לדלת העם, העורים והחרשים, שיש לדאוג להם ולהעלותם ממצבם (בהגיון אמהי של "מוחין דאמא") ובסדר השני לזקני העם (סוד "מוחין דאבא", כדרשת חז"ל: "'זקן' - זה קנה חכמה"[כה]). מסכנות ודלות הם מצבו הקיומי של העם בגלות, בחו"ל, ואילו בארץ ישראל מתגלה מעלת העם וגאוותו בזקניו וחכמיו; מצות "ואהבת" חלה בסדר הראשון על עם ישראל (שיהדותו נקבעת לפי האם, סוד "מוחין דאמא") ובשני על הגר (הבא להתגייר מכח אברהם אבינו, "אב המון גוים"[כו] - ולעתים אף משום שדם יהודי מאב זורם בעורקיו, שאזי מצוה לגיירו - בסוד "מוחין דאבא"). התכנסות העם בתוכו וההמתקה העצמית מודגשת בחו"ל, בעוד בארץ תכלית ההמתקה היא המשכת קדושה לכל, ואז מדובר על הגרים הבאים להיות אזרחים בארצנו.

[כא] קידושין לב, ב; ב"מ נח, ב.
[כב] דברים כט, כח.
[כג] בראשית יב, א.
[כד] על יחס מוחין דאמא ומוחין דאבא כרו"ש ראה לקו"ת מצורע (כד, ג) ובכ"ד.
[כה] עפ"י קידושין לב, ב.
[כו] שם יז, ה.

לוח הילולא דצדיקיא לשבוע פרשת אחו"ק

יום ראשון, ב' איר

הָרַב יַעֲקֹב יוֹסֵף, בְּנוֹ הַבְּכוֹר שֶׁל הָרַב עוֹבַדְיָה יוֹסֵף וְרַב שְׁכוּנַת גִּבְעַת מֹשֶׁה בִּירוּשָׁלַיִם (תשע"ג)

רַבִּי בֶּן צִיּוֹן רַבִּינוֹבִיץ, הָאַדְמו"ר מִבְּיָאלָא וּבַעַל סִפְרֵי מְבַשֵּׂר טוֹב (תשפ"ד)

יום שני, ג' איר

הרה"ק ר' שַׁיְעֶלֶ"ה מִקְּרֶעסְטִיר (תרפ"ה)

הָרַב חַיִּים מָרְדְּכַי אַיְזִיק חָדָקוֹב, מֵרָאשֵׁי חֲסִידוּת חַבָּ"ד, יו"ר הַמֶּרְכָּז לְעִנְיְנֵי חִנּוּךְ וַאֲגֻדַּת חֲסִידֵי חַבָּ"ד הָעוֹלָמִית (תשנ"ג)

יום שלישי, ד' איר

רַבִּי יוֹסֵף דֹּב הַלֵּוִי סוֹלוֹבֶיצִ'יק, רַב בְּבְּרִיסְק וּבְסְלוּצְק שֶׁבְּלִיטָא וּמְחַבֵּר סִפְרֵי "בֵּית הַלֵּוִי" (תרנ"ב)

רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵלְיָהוּ טָאוּב מְמוֹדְז'יץ

יום חמישי, ו' איר

הרה"ק ר' מֹשֶׁה אַיְכֶנְשְׁטֵין, בַּעַל תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה, רַב וְאַדְמו"ר בְּסַמְבּוֹר (ה'ת"ר)

רַבִּי יוֹסֵף מֵאִיר וַיְס, אַדְמו"ר בְּסְפִּינְקָא שֶׁבְּרוֹמַנְיָה, וּמְיַסֵּד חֲסִידוּת סְפִּינְקָא (תרס"ט)

הָרַב רְפָאֵל בִּנְיָמִין ב"ר אַרְיֵה לֵוִין, דַּיָּן בבד"צ אַשְׁכְּנַזִּים פְּרוּשִׁים בִּירוּשָׁלַיִם, וְרַב בֵּית הַכְּנֶסֶת זָהֳרֵי חַמָּה בִּירוּשָׁלַיִם (תשס"ב)

שבת קדש, ח' איר

הרה"ק רַבִּי יְרַחְמִיאֵל ב"ר יִצְחָק רַבִּינוֹבִיץ' מִפְּשִׂיסְחָא, "הַיְהוּדִי הַקָּדוֹשׁ" (תקצ"ט)

תפלת הדרך

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתּוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַצְעִידֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַדְרִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתִסְמְכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַגִּיעֵנוּ לִמְחוֹז חֶפְצֵנוּ לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה וּלְשָׁלוֹם. (ואם דעתו לחזור מיד אומר:
וְתַחֲזִירֵנוּ לְשָׁלוֹם). וְתַצִּילֵנוּ מִכַּף כָּל-אוֹיֵב וְאוֹרֵב וְלִסְטִים וְחַיּוֹת רָעוֹת בַּדֶּרֶךְ. וּמִכָּל פֻּרְעָנֻיּוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת וּבָאוֹת לָעוֹלָם. וְתִשְׁלַח בְּרָכָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וְתִתְּנֵנִי (בלשון יחיד) **לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָּל רוֹאֵינוּ. וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים. וְתִשְׁמַע קוֹל תְּפִלָּתֵינוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה: בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:**

"היהודי הקדוש" - רבי ירחמיאל מפשיסחא (ה' אייר)

השען הקדוש

נולד בשנת תקמ"ד לאביו הקדוש רבי יעקב יצחק רבינוביץ', היהודי הקדוש מפשיסחא. היה תלמידם של אביו ושל הסבא קדישא מרדושיץ. נישא לבתו של רבי דוד דוב אב"ד שדה לבן שברוסיה, חתנו של רבי יהושע יחזקאל פייביל פרנקל-תאומים מאוסטרובצה. בימי חייו של אביו התפרנס במסחר שעונים ובתיקונם. לאחר פטירת אביו "היהודי הקדוש" עברה הנהגת העדה לתלמידו המובהק, רבי שמחה בונים מפשיסחא, ואילו רבי ירחמיאל החל להנהיג חצר חסידית בפשיסחא רק ארבע עשרה שנה לאחר פטירת אביו. הנהגתו של רבי ירחמיאל הייתה מתונה מאביו וקרובה באופייה לחצרות החסידיות האחרות בפולין, ובדברי תורתו משולבים אמרות קצרות וחריפות בדרך אביו, ועממיות-חסידית מבית מדרשו של החוזה מלובלין. הסתלק לבית עולמו בח' באייר תקצ"ו ומנוחתו כבוד בפשיסחא.

***

נער יהודי יתום היה משרת אצל דודו, אשר היה דר בכפר סמוך לפשיסחא. והאיש ההוא היה איש קשה: עבד עם הנער בפרך, וצמצם במזונותיו, והפריז לו במכת ידו. פעם אירע שנתקלקל אצל הדוד המורה שעות, ואמר להנער: לך העירה אל אומן המורה שעות, ותן לו המורה שעות לתקן.

ויקום הנער וילך להעיר, וכאשר בא העירה חקר אחר האומן. והראו לו לבית הרב הקדוש רבי ירחמיאל זצוק"ל, כי הוא היה מתחלה עוסק בזה. ויהי כאשר בא הנער לפתח הרב הקדוש, וראה את הרב הקדוש, וכבוד ה' חופף עליו, נתבהל מאד, והוסג אחור ורצה לברוח – כי חשב שהתעללו בו והטעוהו. אמנם הרב הקדוש קרא אותו, ואמר לו: בני! מה אתה מבקש? ונשאר דום מרוב הבושה, ולא יכול לענות. אמר לו הרב הקדוש: למה אתה בוש? אמור בקשתך! והוכרח להגיד, כי יש לו מורה שעות לתקן, ושאל על אומן, והטעו אותו והראו לו בפה. ואמר לו הרב הקדוש: הראה לי המורה שעות. והראה לו, וראה החסרון אשר יש בו, ואמר להנער: שב פה והמתן עד אשר אתקן אותו.

וישב הנער והרב הקדוש התחיל לעסוק בתיקונו, ובין כך שאל את הנער: מי אתה? והשיב לו הנער, אשר הוא משרת אצל דודו. ושאל לו הרב הקדוש: היאך מצבך אצלו? ואמר לו: מצבי ברע מאד! וסיפר לו היאך מתנהג עמו. אמר לו הרב הקדוש: עזוב אותו ולך מאתו! ושאל הנער: מה אעשה להחיות את נפשי? כי אין לי אף פרוטה! ואמר לו הרב הקדוש: תוכל לשכור מערל אחד ממכיריך גן פירות, והוא יתן לך בהקפה. ושאל הנער: באיזה סבה ואמתלא אלך מאתו? אמר לו הרב הקדוש: תעשה איזה פעמים כנגד רצונו, וממילא ישליך אותך החוצה... ובתוך כך נגמר המורה שעות, ויקח הנער המורה שעות, ויקם וילך.

בדרך פגע בערל אחד ממכיריו, ואמר לו הערל: מושקא, שכור אצלי הפרדס! והשיב הנער: לעת עתה אין לי מעות. ואמר לו הערל: שכור אותו, וכשיהיה לך פדיון תשלם לי. שכר אותו בעד איזה רובל כסף, והלך לדודו, ועשה כאשר ציוהו הרב הקדוש: עשה איזה פעמים היפך מרצון דודו, ונתמלא עליו חמה, והשליכו החוצה ואמר לו: לך לרוח! בתוך כך התחילו

הפירות לצמוח, ונראה ברכה בו, ובא הנער עוד הפעם אל הרב הקדוש, וסיפר לו הכל, ואמר לו הרב הקדוש: שכור איזה תאים ועליות להניח שם הפירות, ושכור עוד פרדס אם ימצא לך. וכך עשה, ויהי ברכת ה' בכל אשר לו, ומילא כל התאים והעליות פירות, והרויח הרבה. ומאז והלאה עלה מעלה מעלה, עד שבימים מועטים נעשה עושר גדול, והיה לו כפר עם שדות ויערים ובהמה רבה.

***

רבי ירחמיאל מפשיסחא מתגלה כאן כדמות רבת פנים: מחד, הוא צדיק גדול שקדושתו ניכרת מאוד לעיני הנער. מאידך, הוא בעל מלאכה ידוע ואנשי העיר אינם חשים במשהו מוזר כשהם מכוונים את הנער לביתו של השען. אך מלבד שני אלו, עוסק הצדיק במלאכה נוספת: נתינת עצה טובה לאדם המגיע אליו. משורש נשמתו של כל אדם, ה'מזל' שלו, נמשכים חייו ופרנסתו. צדיק היודע לראות את השורש הזה יכול לכוון את האדם למימוש נכון של מזלו - לפעמים דרך שינוי מקום עבודה, ולפעמים אפילו דרך התנהגות כזו שמביאה להשלכה שלו מהמקום הקודם ולמציאה של מקור פרנסה חדש לגמרי.

בסיפור שלנו, הדוד היה אדם קשה. אך גם כשמדובר בעסק משפחתי שמתנהל על מי מנוחות, ישנה מעלה בעבודה אישית, ופרנסה המגיעה ישירות מעבודתך שלך. כך גורס פתגם ידוע ביידיש, כי "אז מען טוט אליין, איז די נשמה ריין [כשעושים לבד, הנשמה נקיה]". מדוע זה כך?

הצלחת האדם בעסק משפחתי באה מן המזל של המקיף הקרוב, רובד ה'חיה' שבנפש. זהו הרובד השייך לקשרי המשפחה, העם והציבור. אך הצלחה כזו תשאיר לעד את המצליח בגבולות הטבע והעולם המוכר, ולא מעבר לכך. הצלחה אמיתית, למעלה מדרך הטבע לגמרי, באה מן המזל של המקיף הרחוק, היחידה שבנפש. זהו הקשר האישי והפרטי עם בורא העולם, ושם כל אחד הוא יחיד במינו, ויכול להצליח באופן לא צפוי ויוצא דופן.

לא במקרה, פירוש הביטוי "יוצא דופן" במקורו מתיחס לנולד בניתוח קיסרי. המשיח, המכונה בגמרא 'קיסר', הוא היחידה הכללית של כל ישראל, והוא גם התגלמות ה'סטארט אפ' - חידוש עצום הפורץ את כל הגדרים, "ירום ונישא וגבה מאוד". המלה 'מאוד', כמו אהבת "בכל מאדך" המתעלה מעל אהבתו הרגילה של האדם, מסמלת כאן את היוזמה האישית. כאשר היא יוזמה אמיתית, הבאה מן השמיים, יש בה כח להצליח יותר מכל - עד ל"חפץ ה' בידו יצלח" בסטארט אפ המשיחי. במהרה בימינו!

פרקו של רבינו שליט"א - פרק פ"ב

מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. עַד מָתַי תִּשְׁפְּטוּ עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ סֶלָה. שִׁפְטוּ דַל וְיָתוֹם עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ. פַּלְטוּ דַל וְאֶבְיוֹן מִיַּד רְשָׁעִים הַצִּילוּ. לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל מוֹסְדֵי אָרֶץ. אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם. אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ. קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי אַתָּה תִנְחַל בְּכָל הַגּוֹיִם.

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחָתָ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכּוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחָתָ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור ב"ד אייר תשפ"ג]

